Hakkın ve Adaletin Timsali

HAZRETİ ÖMER

İçindekiler

Hattab Ailesinin Sevinci

Dünyanın hemen her yeri gibi Mekke de karanlıklar içerisindeydi. İnsanlardaki iyi duyguların yerini kötülükler, Allah inancının yerini de büyük oranda putlara tapınma almıştı. Karanlığın diplerinde yüzen bu insanlar, aydınlığı bulmak için çaba harcamak yerine, Allah'ın adını anan insanları ve adının anıldığı mabetleri yok etmek için çalışıyorlardı. Kötülük bu insanların her işine bulaşmıştı. Öyle ki savaştan ve kavgadan medet umar hâle gelmişlerdi. Bu sebeple kabileler arası savaşlar artmış, güven duygusunun kalmadığı bir toplum düzeni oluşmuştu. Tek övündükleri şey, kaba kuvvetleri ve soylarıydı. Ama soylarını da kız evlatlarının değil, adına şiirler yazdıkları oğullarının devam ettirmesini istiyorlardı. Sadece erkek evlat sahibi olmak onları mutlu ediyor, dostlarına ve düşmanlarına karşı da yine bununla övünüyorlardı.

İşte böyle bir ortamda Hattab ailesinde heyecanlı ve biraz da endişeli bir bekleyiş vardı. Heyecanlarının sebebi, yeni doğacak bebekleri idi. Bu bebeğin kız olma ihtimali ise onları derin bir endişeye sevk ediyordu. Anne Hanteme'nin endişesi, kız doğurursa kocasının kendisine kötü davranacak olmasındandı. Çünkü kocası Hattab, sanki kadıncağızın elindeymiş gibi, kız doğurmaması konusunda sürekli Hanteme'yi uyarırdı. Zaten Hattab oldukça sert ve kaba bir adamdı. Onun bu çok sert ve kaba yapısı, Hanteme'nin endişelerini daha da artırıyordu. Hanteme'nin bu endişeleri yersiz de değildi. Çünkü Hattab, yumuşaklıktan, iyi sözden anlayan biri değildi. Hanteme, doğuracağı çocuğun kız ya da erkek olmasının kendi elinde olmadığını sıkça söylemesine rağmen; bu, Hattab için pek bir şey ifade etmiyordu.

Hattab'ın endişesi ise kızı olduğu takdirde arkadaşlarının, dostlarının ve rakiplerinin kendisini ayıplayacak olmalarından kaynaklanıyordu. Çünkü karanlığın kuytularına dalan bu insanlar için kız çocuk sahibi olmak, yüz kızartıcı bir suç işlemekten farksızdı. Onun için bir kız çocukları olduğunda, iyice nasırlaşan kalplerinde bir acı hissetmeksizin onu toprağa gömüyorlardı.

Aslında Hanteme ve Hattab'ın doğacak bebekleriyle ilgili bütün endişeleri yersizdi. Çünkü doğum vakti gelmiş ve iri yapılı bir erkek çocukları olmuştu. Her ikisinin de sevincine diyecek yoktu. Hanteme, erkek çocuk doğurmakla sinirli kocasının hakaretlerinden kurtulmuştu.

Hattab da hem çevresinde övünmek için kendince bir meziyet bulmuş hem de dostları ve düşmanları tarafından yapılacak alaylardan kurtulmuştu. Sert mizaçlı Hattab, oğluna Ömer adını verdi ve o günden itibaren her fırsatta oğluyla övünmeye başladı. Gelenlere Ömer'i göstererek "İşte benim oğlum!" diyordu.

Ömer Babasının İzinde

Günler ayları, aylar yılları kovalıyor; Hattab'ın oğlu Ömer hızla büyüyordu. Yaşıtlarına göre daha güçlü ve uzun boyluydu. Oğlunun bu güçlü yapısı Hattab'ın çok hoşuna gidiyordu. Gittiği her yere onu da götürüyor, kalabalık ortamlarda onu yaşıtlarıyla hatta kendinden bir iki yaş büyüklerle güreştiriyordu. Ömer, güreştiği kimseleri yendikçe böbürlene böbürlene onun kendi oğlu olduğunu orada bulunan herkese duyuruyordu.

Hattab, oğlunun kendisine benzemesi için çok çaba sarf ediyordu. Onun da kendisi gibi hayvanlarına çobanlık yapmasını istiyordu. Güçlü kuvvetli birinin daha iyi çobanlık yapacağını düşünüyor ve bu sebeple yaşıtlarından daha güçlü görünen oğluna baktıkça içten içe seviniyordu. Çünkü dağlarda çobanlık yapacak kişinin, karşılaşabileceği

tehlikelerle mücadele edebilecek güçlü birisi olması gerekiyordu.

Hattab, oğluna bir yandan mesleğini öğretirken bir yandan da helvadan ve diğer yiyeceklerden put yapmayı ve yaptığı bu putlara tapınmayı öğretiyordu. Ona, putlara karşı saygılı olmasını ve yardıma ihtiyacı olduğunda da yine putlardan yardım istemesi gerektiğini sık sık anlatıyordu. Sadece anlatmakla kalmıyor, ibadet etmek istediğinde yanına Ömer'i de alarak putların karşısına geçiyordu.

Ömer de babasının yönlendirmelerine göre hareket ediyordu. Bir yandan babasından çobanlık mesleğini öğreniyor, bir yandan da onun yaptığı gibi putlar yapıyordu. Sonra da helvadan yaptığı bu putların karşısına geçip dua ediyordu. Acıktığında da yaptığı bu putları yiyordu.

Sürüleri otlatmaya baba oğul birlikte gidiyorlardı. Yine bir gün hayvanları ahırdan çıkarmış birlikte giderlerken Ömer babasına dönerek:

– Artık senin gelmene gerek yok! Ben tek başıma hayvanları otlatabilirim, dedi.

Oğlunun bu sözü Hattab'ın çok hoşuna gitmişti. Henüz yaşıtlarının sokaklarda oyun oynadığı bir yaşta, oğlunun böylesine bir teklifle gelmesi onu çok gururlandırmıştı. O günden itibaren hayvanları tek başına Ömer otlatıyordu. Ama sadece çobanlık onu tatmin etmiyordu. Çünkü Ömer, güçlü ve kuvvetli olmasının yanı sıra çok da zeki bir çocuktu.

Zeki ve Kabiliyetli Bir Genç

Ömer; biraz daha büyümüş, güçlü, zeki ve yaptığı hemen her işi başaran, çevresinde parmakla gösterilen bir genç olmuştu. Takip eden yıllarda çobanlığın haricinde ticaret de yapmaya başlamıştı. Zekâsının ve çabuk kavramasının yanı sıra verdiği sözde durması, ticarette de başarılı olmasını sağlamıştı. Yaşı ilerledikçe ticarete daha çok ağırlık veren Ömer, çoğunlukla Suriye tarafına giden kervanlarla ticaret yapıyordu.

O dönemde okuma yazma bilen az sayıdaki insandan biriydi. Cahiliye döneminin edebiyatına ve şiirine de çok hâkimdi. Bu yeteneğini kendisi sonradan "Gözümü yumsam hiç duraklamadan, cahiliye şiirinden bin beyit okuyabilirim." diyerek dile getirmişti. Yine o dönemde itibar gören vasıflardan biri de hatiplikti ve Ömer diğer özelliklerinin yanında iyi bir hatipti.

Bu üstün özelliklerinden dolayı Ömer'e elçilik görevi de verilirdi. Bir olay olduğunda karşı tarafa elçi olarak o gönderilir ve dönüşünde onun verdiği bilgilere göre hareket edilirdi. Gencecik yaşına rağmen kabileler arasında çıkan antlaşmazlıkların çözümünde de etkin rol alır, çoğunlukla onun verdiği kararlar uygulanırdı.

Cahiliye Vahşeti

Babasının izinden yürüyen Ömer, cahiliye geleneklerine de sıkı sıkıya bağlıydı. Ancak ne yazık ki bu geleneklerin bazıları akıl almaz derecede kötüydü. Bu kötü geleneklerin en çirkini de kız çocuklarına karşı sergilenen tutumdu. Cahiliye döneminin erkekleri, kız çocuğu sahibi olmayı aşağılık bir durum olarak algılıyorlar ve kızı olanlarla alay ediyorlardı. Bu sebeple kız çocuğu olanlar, ya cahillerin alaylarına aldırmıyorlar ya da küçücük kızlarını ortadan kaldırıyorlar, onları diri diri toprağa gömüyorlardı.

Günler geçiyordu. Ömer evlenmiş ve üç çocuğu olmuştu. Bunlardan ikisi erkek birisi kızdı. Cahiliye adetlerine sıkı sıkıya bağlı olduğundan Ömer de kız çocuğu sahibi olmayı bir kötülük olarak görüyordu. Oğullarıyla güreşler yapıp onları eğlendirirken, küçük kızını hiç kucağına alıp öpmezdi.

Ömer'in kızı büyümüş ve tam beş yaşına girmişti. Kızının büyümesi Ömer'i pek sevindirmiyor, aksine, kara kara düşündürüyordu. Çünkü daha fazla büyümeden bu kızcağızı ortadan kaldırması gerekiyordu.

Ve o kara gün gelip çattı. Ömer o gün yatağından her günkünden daha sinirli kalktı. Eşine küçük kızını işaret ederek sert bir ses tonuyla:

– Şunu hazırla, dedi.

Kızının adını bile söylemiyordu. Hanımı olacakların farkındaydı. Gözlerinden yaşlar süzülmeye başladı. Ömer'in yüzüne baktı. Gözleriyle âdeta yalvarıyordu. O sinirli hâlinde Ömer'e bir şey söylemeye cesaret edemezdi. Ama Ömer hiç oralı bile olmadı. Bir kere o gün için karar vermişti. Asla geri adım atmazdı. Hanımı çaresizce bir yandan dökülen gözyaşlarını silerken, bir yandan da kızını giydirdi.

Ömer önde, küçük kız arkada evlerin önlerinden geçerek yürüdüler ve çöle doğru ilerlediler. Bir süre sonra Ömer'in kazması elinde, yalnız başına şehre döndüğünü görenler, onun kızını toprağa gömdüğünü anlamışlardı.

Bu merhametten uzak hareketin yanında, cahiliye döneminin diğer âdetlerine de sıkı sıkıya bağlı olan Ömer, putlara iyi davranmayan birini duyduğunda öfkeden deliye döner ve hemen o kişiye saldırırdı. Onun önü alınamayan bu öfkesi yakınlarını bile çok korkuturdu.

Ancak bütün bu olanlara rağmen Mekke'de cehaletin kirine bulaşmayan insanlar da yok değildi. Parmakla sayılacak kadar az olan bu insanlar, etraflarında olup bitenden rahatsızlık duyuyorlar, ama çözüm adına ellerinden bir şey gelmiyordu. Tevrat ve İncil başta olmak üzere kutsal kitapları çok iyi bilen bu kişilerin tek umutları gelecek son peygamberdi.

Ve Tebliğ Başlıyor

Ömer ve onun gibiler, cahiliye âdetlerini yürüte dursunlar çok geçmeden Peygamber Efendimizin insanlara yeni bir din tebliğ ettiği Mekke'de kulaktan kulağa yayılmaya başladı. Yüce Allah, güzide elçisi Hazreti Muhammed Aleyhisselâma dinini tebliğ etmiş, daha sonra da yakınlarından başlayarak insanları İslâm'a davet etmesini emretmişti. Hanımı ve sırdaşı Hazreti Hatice, sadık dostu Hazreti Ebubekir, henüz küçücük yaşına rağmen Hazreti Ali ve kölesi Zeyd ona destek vererek ilklerin ilkleri olmuşlardı.

Daha sonra Hazreti Osman, Hazreti Abdurrahman, Hazreti Sa'd, Hazreti Zübeyr ve Hazreti Talha da İslâm'la şereflenmişti. Artık üç yıl sürecek olan gizli davet dönemi başlamıştı. Tebliğ, henüz dar alanda ve şahsi gayretlerle gerçekleşiyor, Allah'a ve Resûlüne iman edenlerin sayısı

birer birer artıyordu. Bir taraftan yeni yeni âyetler geliyor, Allah Resûlü de bu âyetleri etrafındaki ilk Müslümanlar ile paylaşıyordu. Bu iş için genellikle tenha yerler seçiliyor, çoğu zaman da bu sohbetler Peygamber Efendimizin evinde yapılıyordu. Böylece Kureyş'in tepkisi çekilmemeye çalışılıyordu.

Yıllardır kendi elleriyle yaptıkları putları Allah'a ortak koşan müşrikler, bu gelişmelerden hiç hoşlanmamıştı. Atalarının dinini terk etmeye, Allah'ın birliğini ve Efendimizin peygamberliğini kabul etmeye yanaşacak gibi görünmüyorlardı. İlk zamanlar, genellikle yeni gelen din ile ilgili gelişmelere seyirci kalmayı tercih etmişlerdi. Bu olanların gelip geçici olacağını düşünüyorlardı. Çoğu zaman duyduklarıyla alay ediyor ve Allah Resûlünü yalanlıyorlardı. Ancak durum, hiç de zannettikleri gibi gelişmiyordu. Gün geçtikçe insanlar birer ikişer hak dine koşuyor, imanla şerefleniyorlardı.

İslâm'a ilk girenler arasında, Allah Resûlünün yakın akrabalarından bazı kimseler de vardı. Fakat henüz dört amcasından hiçbiri, onun peşinden gitmeyi kabul etmemişti. Ebu Talib, oğulları Cafer ve Ali'nin İslâm'a girmesine karşı çıkmamıştı, ama kendisi atalarının dinini terk etmemişti. Amcalarından Abbas ve Hamza da Peygamberimizi çok sevdikleri hâlde, Müslümanlığı seçmekte kararsızlardı. Ebu Leheb ise açıkça yeğenini suçluyor ve atalarının dinini bırakmakla büyük bir yanlış yaptığını söylüyordu.

İnsanların, birer ikişer İslâm'a girdiği bu gizli davet döneminde inananların sayısı ancak otuza ulaşmıştı. Müminler, ibadetlerini evlerinde yapıyor ve Kur'ân-ı Kerîm'in yeni gelen âyetlerini gizlice okuyorlardı. Çoğu zaman da Mekke'nin dışındaki tenha yerlere gidiyor ve oralarda gizlice cemaatle namaz kılıyorlardı.

Peygamberliğin dördüncü yılında "Sen önce yakın akrabanı uyar, ahiret azabıyla korkut!" (Şuara sûresi, 214. âyet) mealindeki âyet gelince Allah Resûlü, akrabalarını toplayarak onları hak dine davet etti.

Peygamberimizin halalarından Safiye orada tereddütsüz iman etti. Diğer halaları ise bir karar veremediler, fakat yumuşak konuştular. Bu sırada Efendimizin amcası Ebu Leheb:

– Ey Abdulmuttalib oğulları! Bu, vallahi bir kötülüktür! Başkaları O'na engel olmadan önce siz engel olun, gibi çirkin sözler söylemeye başlayınca Peygamberimizin halası Safiye, Ebu Leheb'e çıkışarak:

– Ey kardeşim! Yeğenini ve O'nun dinini hor ve hakir bırakmak sana yakışır mı? Bilginler, Abdulmuttalib'in soyundan bir peygamber çıkacağını haber verdikleri hâlde sen neden böyle yapıyorsun, dedi.

Ebu Leheb, kız kardeşinin bu sözlerine rağmen hâlâ çirkin konuşmalarına devam edince Ebu Talib, Ebu Leheb'e kızarak:

– Ey korkak! Vallahi biz, sağ oldukça O'na yardımcı ve koruyucuyuz, dedi.

Peygamber Efendimize de:

– Ey kardeşimin oğlu! Her zaman senin yanında olacağım. Seni korumaktan geri durmayacağım. Sen, davetine devam et, dedi.

Böylece oradan dağıldılar.

Takip eden günlerde Allah Resûlü, hak dine davetine devam etti. İnsanların bir kısmı inkârcı tutumlarını sürdürüyor bir kısmı da O'nun davetine uyuyor ve imanla şerefleniyorlardı. Cebrail Aleyhisselâmın "Sana emrolunanı açıkça söyle ve ortak koşanlardan yüz çevir! Seninle alay edenlere karşı biz sana yeteriz." (Hicr sûresi, 94-95. âyetler) mealindeki âyetleri bildirmesi üzerine Peygamber Efendimiz Safa Tepesi'ne çıktı ve sonra da yüksek sesle, "Ey Kureyş topluluğu!" diye bağırdı. "Muhammed, Safa tepesinden sesleniyor!" haberini duyan herkes oraya toplanmıştı. Merakla:

– Ya Muhammed! Ne oldu, dediler.

Allah Resûlü:

– Ben, size şu vadiden düşman baskınına uğrayacağınızı haber versem bana inanır mısınız, diye sordu.

Onlar da:

– Evet! Sana inanırız! Çünkü biz, seni doğru sözlü olarak biliriz, dediler.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) istediği cevabı almıştı. Sonrasında "Ey Fihroğulları! Ey Abdulmuttaliboğulları!" diyerek Kureyş kabilesinin bütün ailelerini saydı ve şöyle buyurdu:

– Ben, sizi uyarmakla görevlendirildim. Gelin de kendinizi cehennem ateşinden koruyun. Sizi "Allah birdir ve O'ndan başka ilâh yoktur." diyerek iman etmeye davet ediyorum. Sizler "Lâ ilâhe illallah." demedikçe ben, size ne dünyada ne de ahirette bir fayda sağlayabilirim.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sözünü bitirir bitirmez oradaki topluluğun içinde bulunan amcası Ebu Leheb eline bir taş aldı ve:

– Yazıklar olsun sana! Bizi buraya bunun için mi topladın, diyerek bağırdı. Sonra da elindeki taşı Peygamber Efendimize doğru fırlattı.

Efendimiz ise çağrısına şöyle devam etti:

– Ey Kureyş topluluğu! Kendinizi cehennem ateşinden kurtarınız! Ben, sizi Allah'ın azabından kurtarabilecek hiçbir şeye sahip değilim!

O gün orada Ebu Leheb'den başkası böyle bir tepki vermedi. O anda duyduklarını kabul de etmediler. Aralarında konuşarak dağıldılar. Allah Resûlünün amcası Ebu Leheb'in gösterdiği inkar ve düşmanlık üzerine, "Kurusun Ebu Leheb'in elleri! Zaten kurudu da…" diye başlayan Tebbet sûresi nazil oldu.

Safa Tepesi'ndeki açık tebliğden sonra Mekke'de İslâmiyet'i duymayan kalmadı. Abdulmuttaliboğullarını her fırsatta Hakk'a davete devam eden Allah Resûlü, yavaş yavaş tebliğ halkasını genişletmeye başlamıştı. Artık açıktan Kâbe'ye gidip namaz kılıyor, insanları açıktan dine davet edip Kur'ân okuyordu. Kendisinden önceki peygamberlerin dedikleri gibi O da:

– Ey kavmim! Gelin siz de kendisinden başka ilâh olmayan tek Allah'a kul olun, diyordu.

Koyu bir cehaletin içinde sürüklenen ve putlarından vazgeçmeyi düşünmeyen Mekke müşrikleri, ilk başlarda iman davetine kayıtsız kaldılar. Fakat sonradan içlerinden bazıları açıkça düşmanlık göstermeye başladı. İnsanı bütün çirkin işlerden uzaklaşmaya davet eden hak dinle birlikte nefislerine uyarak yaptıkları her işe son verileceğini fark eden müşrikler, Allah Resûlüne iyice düşman kesildiler. Bu arada hac zamanı da yaklaşmıştı. Arabistan'ın her tarafından Araplar, Mekke'ye gelecekti ve Peygamberimizin davetini duyacaklardı. Kureyşli müşrikler, bu sefer de bu durum karşısında nasıl bir tavır takınacaklarını düşünmeye başladılar.

Onlara göre o hac mevsiminde gelen Arapların çoğu, duydukları değişikliklerden sonra bir daha Mekke'ye gelmeyecekti. Bu da hem ticaretlerini olumsuz etkileyecek hem de itibarlarını sarsacaktı. Bundan daha kötüsü ise Arapların birleşerek Kureyşlileri Kâbe'den çıkarması ihtimali idi. Bu da Mekke'nin, başka bir kabilenin kontrolüne

geçmesi anlamına geliyordu. Durum çok ciddiydi. Bunun için müşrikler, hemen bir araya gelip bir dayanışma heyeti kurdular ve ne yapacaklarını konuşmaya başladılar.

Sonunda Mekke'ye gelen Araplara, Peygamberimizin Kureyş'i temsil etmediği mesajını vermeyi kararlaştırmışlardı. En kolayı ise herkese O'nun peygamber olmadığını söylemekti. Fakat bu yalanın yanı sıra gelenlere söylenecek başka şeyler de olmalıydı. Bazıları O'nun deli olduğunu söylemeyi uygun buldu. Bazılarına göre ise o bir kâhin, bir şair veya bir büyücü olmalıydı. Müşriklerin önde gelenlerinden, Velid bin Mugire'ye göre Efendimiz inananı; babasından, kardeşlerinden, karısından hatta bütün ailesinden ayıracak bir güce sahipti. Velid, O'nun gerçekte büyücü olmasa da büyücülerle ortak bir noktası olduğunu söyledi. Aslında Muhammedü'l-Emin'de bu saydıklarının hiçbirinin olmadığını kendileri de çok iyi biliyordu. Aralarındaki konuşmalarda da bunu zaman zaman itiraf ediyorlardı, ama yine de cahillikten ve inkârdan vazgeçmiyorlardı.

Sonunda Kureyşli müşrikler, Mekke'ye giriş noktalarında bekleyerek hac için gelenleri uyarmaya karar verdiler. Onlara, Allah Resûlü ile bizzat karşılaşmalarına fırsat vermeden Muhammed diye birinin çıktığını, yeni bir din getirdiğini, putları hiçe saydığını söyleyeceklerdi. Böylece Resûlûllahın davetine engel olmaya çalışacaklardı. Düşündüklerini yaptılar da. Peygamber Efendimiz ise bunların hiçbirine aldırmadan, Allah'tan O'na gelen vahiyleri insanlara bildirmeye devam etti.

Kâbe'deki Gece

Sevgili Peygamberimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), gündüzleri türlü zorluklara katlanırken geceleri herkesin uyuduğu saatlerde Kâbe'ye gidiyor ve orada namaz kılıp dua ediyordu. Kâbe'nin, Ömer bin Hattab'ın hayatında da önemli bir yeri vardı. İşlerinin yoğunluğuna aldırmadan hemen her gün mutlaka Kâbe'ye uğrar, putlarını temizler ve önlerinde saygıyla eğilirdi. Hatta bazı günler Kâbe'de gecelerdi. O gün de akşamüzeri Kâbe'ye gelmişti. Geceyi orada geçirmek istiyordu. Kâinatın Efendisi de o akşam Kâbe'ye gelmişti. Her zaman yaptığı gibi Kur'ân-ı Kerîm okumaya başladı. Hâkka sûresini okuyordu.

Ömer, Efendimizin sesini duyuyordu. Arap Edebiyatına hâkim olan ve binlerce beyit şiiri gözü kapalı okuyan Ömer, Allah Resûlünden gelen sesleri duyunca birden

irkildi. Çünkü bu duydukları en önemli şairlerden ezberlediği şiirlere hiç benzemiyordu. Hem beyni hem de kalbi çok etkilenmişti. Fakat o içinden "Etkilenmemeliyim." diye söyleniyordu. Kureyşlilerin dediği gibi "Muhammed bir şair." derse kendi kendisini ikna edebileceğini zannediyordu. Beynini ve kalbini ikna edebilecek bir ipucu bulduğunu düşünerek rahatladı. Sonra:

– Evet, o bir şair, diye mırıldandı.

O kendi kendisiyle bu şekilde mücadele ederken Peygamber Efendimiz, Hâkka sûresini okumayı sürdürüyordu. O anda "Şüphesiz ki bu Kur'ân, şerefli bir Peygamberin Allah'tan getirdiği sözdür. Asla bir şairin şiiri değildir. İnanmamak için ne kadar çok ayak diretiyorsunuz." âyetlerini okuyordu.

Allah Resûlünün okuduğu Hâkka sûresinin 40. ve 41. âyetleri Ömer için müthiş bir cevap olmuş, Ömer iyice şaşırmıştı. İçinden geçirdiklerinin cevabını alıyor, ama kalbini ve beynini engellemekten de vazgeçemiyordu. Diğer putperestlerin dediği gibi Allah Resûlüne kâhin derse, kalbine ve beynine söz geçirebileceğini düşündü. Zaman kaybetmeden:

– Evet, o bir kâhin, dedi.

O kendi içinde bunları yaşarken Efendiler Efendisi Hâkka sûresini okumayı sürdürüyordu. Ömer'in dudaklarından kâhin mırıldanması dökülürken Allah Resûlü, "O

bir kâhin sözü de değildir. Ne kadar da az düşünüyorsunuz." âyetini okuyordu.

Ömer'e gecikmeden yine cevap gelmişti. Hem de düşünmemeyi ve beyne karşı koymayı eleştiren bir cevaptı bu. Allah Resûlü, Kur'ân okumayı sürdürüyor Ömer de şaşkınlıkla dinlemeye devam ediyordu. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) sûreyi tamamladı. Ama Ömer'in düşünceleri bitmedi. Dinlediklerinden çok etkilenmişti Ömer. Duyduğu sözlerin etkisinden kurtulmak için hemen oradan uzaklaştı.

Dinledikleri beyninde sürekli dönüp duruyordu. Efendimiz için söylediği şair ve kâhin sözünün doğruluğuna kendisi de inanmıyordu. Çünkü dinlediği şeylerin ne şairlerin şiirine ne de kâhinlerin sözlerine benzemediğinin farkındaydı. Sabaha kadar gözlerini kırpmadı. Gece boyu gelgitler yaşamış ve sabah olmuştu. Ancak Hattab oğlu Ömer, o gece safını değiştiremedi. Kendisini kurtuluşa erdirecek o adımı atamadı. Çocukluğundan beri taptığı putları yok sayamadı. Her gün yaptığı gibi yine kalktı ve doğruca kendisini bekleyen putperest arkadaşlarının yanına gitti. O ortama girince gece yaşadıklarını tamamen unutuverdi. İslâm'a bu kadar yaklaşmışken, bir anda tekrar inançsızlığın karanlığına gömülmüştü.

Zulme Karşı İlk Sığınak: Erkam'ın Evi

Müşrikler, yaptıkları baskılara rağmen İslâm'ın yayılmasını engelleme adına istedikleri neticeyi alamayınca zulümlerini daha da artırdılar. Nerede bir Müslüman görseler hemen üzerine saldırıp yere deviriyor ve öldüresiye dövüyorlardı. Özellikle arkasında kabile desteği olmayan insanlara akıl almaz işkenceler yapıyorlardı. İnsanlıktan hiç nasipleri kalmamıştı. İslâm'dan vazgeçmeyeceğini söyleyen Yasir ailesine öyle işkenceler yapmışlardı ki hem Hazreti Yasir hem de eşi Hazreti Sümeyye İslâm'ın ilk şehitleri olarak Rablerine yürümüşlerdi. Ama bu bile onların kinlerini söndürmüyordu. Yasir ailesinin oğulları Ammar'ı güneşin kavurduğu kum taneleri üzerine yatırıyorlar ve demir gömlek giydirerek kemiklerindeki ilikleri eritiyorlardı.

Müşrikler Allah Resûlüne de eziyetler yapıyorlardı. Ona hakaretlerde bulunuyorlar, mübarek bedenine devenin pis işkembesini atıyorlardı. Onların bu yaptıklarını Efendiler Efendisi ellerini kaldırarak Rabbine arz ediyor ve dudaklarından "Allah'ım, Kureyş'i sana havale ediyorum!" ifadeleri dökülüyordu.

Efendimiz ve arkadaşlarının Allah'a ibadet etmekten başka bir arzuları yoktu. Ama ne gariptir ki müşriklerin engellemeleri sebebiyle Allah adına yapılan Kâbe'de ibadet edemez olmuşlardı. Mekkeli putperestlerin kötülüklerinden çekindiği için Efendimiz, arkadaşlarının Kâbe'de ibadet etmelerine izin vermezdi. Kâinatın Sultanı, arkadaşlarıyla yaptığı istişareler sonucunda, müşriklerin zulmünden uzak tutmak için onları bir evde toplama kararı aldı. Efendimiz ve arkadaşlarının sadece dinlerini yaşamak adına sığınacakları bu ilk mekân, Safa tepesinin doğusunda dar bir sokak içinde bulunan Erkam'ın eviydi. Bu karardan sonra Efendimiz ve arkadaşları, Erkam'ın evinde gizli gizli bir araya gelmeye başladılar. Allah'ın indirdiği âyetleri burada ezberliyorlar, ibadetlerini de burada yapıyorlardı.

Yeryüzüne Dağılın

Efendiler Efendisine tebliğ görevi verileli tam beş yıl olmuştu. O bir yandan arkadaşlarıyla Erkam'ın evinde ibadetlerini yapıyor, bir yandan da gizli gizli İslâm'ı tebliğe devam ediyordu. Allah'a inanmaktan başka bir suçları olmayan insanların akıl almaz derecede işkenceye maruz kalmaları Efendiler Efendisini çok üzüyordu. Müşriklerin önü alınamayan öfkeleri de kolay kolay söneceğe benzemiyordu.

Bu sıkıntılı günlerde Yüce Allah, Cebrail Aleyhisselâm aracılığıyla Efendimize şöyle bir yol gösterdi: "Resûlüm, söyle: Ey inanan kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah'ın yarattığı yeryüzü geniştir. Yalnız sabredenlere, mükâfatları hesapsız ödenecektir."

Cenâb-ı Hak, Zümer sûresindeki bu âyet-i kerimeyle Müslümanlara hicret edebileceklerini tavsiye ediyordu. Bunun üzerine Allah Resûlü, Erkam'ın evinde arkadaşlarını topladı ve onlara:

– Yeryüzüne dağılın, Allahu Teâla sizi yine bir araya getirir, buyurdu.

Sahabe sordu:

– Nereye gidelim ey Allah'ın Resûlü?

Efendiler Efendisi eliyle Habeşistan taraflarını işaret etti ve:

– Habeşistan'a gitseniz iyi olur. Çünkü orası güvenilir bir yerdir. Hem orada bir melik var ki ülkesinde hiç kimse zulüm görmez.

Efendimizin bu tavsiyesine uyan sahabiler hemen hazırlıklara başladılar. Ardından da on beş kişilik bir grup, Allah Resûlü ve diğer arkadaşlarıyla vedalaşarak yola çıktı. Hicrete katılanlar, Habeşistan'da Allah'a huzur içinde ibadet etme rahatlığına kavuşmuşlardı. Zaten onların istedikleri de buydu. Sadece dinlerini yaşamak adına, doğup büyüdükleri vatanlarını terk edip bir başka ülkeye gitmişlerdi. Bu hicret sayesinde hem Müslümanlar zulümden kurtulmuş, hem de komşu ülkeler İslâmiyet'ten haberdar olmuşlardı.

Çirkin Plan

Habeşistan'a hicret eden Müslümanların durumunu yakından takip eden müşrikler, bu uzak ülkede bile onları rahat bırakmak niyetinde değillerdi. Onları Habeşistan'dan attırmak için faaliyete girişmede geç kalmadılar. Müşrikler, Müslümanları dinlerinden vazgeçirmeye çalışırken, cesareti ve kahramanlığıyla dillere destan olmuş Hazreti Hamza'nın Efendimizin saflarına katıldığı haberiyle şoke oldular. Bu haber, müşrikler arasında hızla yayılınca apar topar hiç vakit kaybetmeden bir araya geldiler. İslâm'ı engellemek için son zamanlarda yaptıkları bu tür toplantıların en vazgeçilmez isimlerinden olan Hattab oğlu Ömer, İslâm'ın azılı düşmanı Ebu Cehil'in yanı başındaki koltukta yerini almıştı.

Toplantıya katılanlardan biri söze başladı:

– Mutlaka bir önlem almamız gerekir. Kureyş'in en güçlüleri de onun yanında yer almaya başladı.

Bir diğeri sinirle:

– Hamza, Hamza da ona katılmış. Eğer bir an önce bir şeyler yapmazsak, bu işin nereye gideceğini tahmin bile edemiyorum.

Hamza'nın Müslüman olduğunu orada yeni öğrenenler şaşkınlıklarını gizleyemiyorlardı. Birbirlerinin yüzüne bakarak:

– Hamza mı? Ondan böyle bir şeyi hiç beklemezdik, diyorlardı.

Mekke'nin en önde gelen zenginlerinden bir kişi:

– Evet arkadaşlar, sizin de söylediklerinizden anlaşıldığı gibi yapacak tek bir şey var. Tehlike daha da büyümeden meseleyi kökünden çözmek.

Orada bulunanların bazıları bu ifadeleriyle onun neyi kastettiğini tam anlamamışlardı. Bunun nasıl olacağını sorduklarında, bu şahıs kafasındaki iğrenç düşünceyi şöyle açıklayıverdi:

– Tek çıkar yol Muhammed'i ortadan kaldırmak!

Bir diğeri hemen atladı:

– Evet haklısın. Bu zamana kadar aldığımız tedbirlerin hiçbiri işe yaramadı. Her geçen gün onun safına geçenlerin sayısı artıyor. Muhammed öldürülmeden bu işe bir son vermek mümkün değil.

Müşrikler, Kâinatın Sultanını öldürmeye karar vermişlerdi vermesine ama bunu kim nasıl yapacaktı? Şimdi tartışma öldürecek isim hakkında yapılıyordu. Çünkü her geçen gün seveni çoğalan Haşim oğulları kabilesinden birini öldürmek öyle kolay değildi. Toplantıya katılanlardan birisi söz isteyerek:

– Peki, ama onu kim öldürecek, diye sordu.

Bu sırada bir diğerinin gözü, etrafı öfkeyle seyreden Hattab oğlu Ömer'e takıldı. Efendimizin, Peygamberlik vazifesini yapmaya başladığı günlerde ona karşı en sert tepkiyi verenlerin arasında Ömer'in olduğunu iyi biliyordu. Kendi kendine "İşte buldum." diye mırıldandı. Bunu hemen söylemeliydi. Söz almak ihtiyacı bile hissetmeden:

– Ben kimin öldüreceğini biliyorum, diye bağırdı.

Herkes nefesini tutmuş, adamın söyleyeceği ismi bekliyordu. Adam haykırıverdi:

– Ömer!

Ömer'i tanıyanlar, bunun en doğru isim olduğu konusunda hemfikir olmuşlardı. Kendi kendilerine:

– Nasıl oldu da bizim aklımıza gelmedi, diye yanındakilerin kulaklarına fısıldamaya başladılar.

Evet, onlara göre de Ömer en doğru isimdi. Hem güçlü kuvvetliydi hem de yeni gelen dine karşı hiddetliydi. Bu denli öfke duymayan bir kişi, güçlü olsa da Haşim oğullarından birini öldürmeyi göze alamazdı.

Orada bulunanların tamamı gözlerini Ömer'e çevirmişlerdi. O ana kadar konuşulanları sessizce dinleyen Ömer hiddetle:

– Evet, ben bu işi yaparım. Hem de ne pahasına olursa olsun. Yeter ki bizim putlarımızla uğraşan bu kişi ortadan kalksın, dedi.

Toplantıya katılanlar konuşmaya devam ediyorlardı. Ama Ömer'in onları dinlemeye tahammülü yoktu. Böylesine önemli bir görevi üstlendikten sonra, boşa geçirecek bir dakikasının bile olmadığını düşünüyordu. Birden kocaman cüssesiyle yerinden fırladı ve:

– Ben gidiyorum, dedi.

Ardından da gür sesiyle:

– Gidip onu öldüreceğim, diye haykırdı.

Oradakiler nefeslerini tutmuşlar Ömer'i izliyorlardı. Hep birden onu uğurlamak için ayağa kalktılar. Yüzlerini sevinç kaplamıştı. Karşılaştıkları en ciddi problem, tahmin dahi edemedikleri kadar kolay çözülecekti. Oradakilere göre artık bu iş bitmişti. Çünkü onlar, "Bu hiddet ve güçle Ömer, Muhammed'i hayatta bırakmaz." diye düşünüyorlardı.

Kılıcını kuşanan Hattab oğlu Ömer, kapıyı sertçe kapattı ve Efendimizin bulunduğu yere doğru yola çıktı.

Ömer'in Sürpriz Yolculuğu

Ömer ayrıldıktan sonra orada bulunanlar meclisten hemen dağılmadılar. Bu keyifli anın tadını çıkarıyorlardı. Böylesine zor bir işi Ömer'in hiddetinden faydalanarak çözüme kavuşturduklarını düşünüyorlardı. Ömer ise Mekke sokaklarında, belinde kılıç, hızla ilerliyordu. Efendimizin tebliğ ettiği dine katılanların sayısının her geçen gün hızla arttığını düşündükçe âdeta kan beynine sıçrıyordu. Bir yandan koşar adımlarla yürüyor, bir yandan da "Ben sana yapacağımı biliyorum." diye söyleniyordu. Yolda bu şekilde ilerlerken bir adamla karşılaştı. Bu adamın adı Nuaym'dı. Müslüman olduğu hâlde imanını gizleyen sahabilerden olan Nuaym, Ömer'i hızla gidiyor görünce:

– Ömer nedir bu telâş? Nereye gidiyorsun, diye seslendi.

Ömer, Nuaym'a sert bir şekilde baktıktan sonra cevap verdi:

– Muhammed'i öldürmeye!

– Neden?

– Kendisinin peygamber olduğunu söylüyor, insanlar da O'na inanıp etrafında toplanıyorlar. Anlattıklarıyla insanları putlarımızdan uzaklaştırıyor. Üstelik sayıları da gittikçe çoğalıyor. Bu olayı kökünden çözmeden bize rahat yok.

Ömer'in bu sözleri karşısında Nuaym irkilmişti. Efendiler Efendisini çok seviyordu ve ona bir zarar verilmesine gönlü asla razı olmazdı. Ömer'i bu fikrinden döndürmeliydi. Fakat Ömer, o kadar kızgın ve kararlı bir hâldeydi ki onu ikna etmek pek mümkün gözükmüyordu. O hâlde zaman kazanmalıydı. Bu sebeple önce şöyle dedi:

– Eğer sen, Muhammed'i öldürürsen O'nun kabilesi olan Haşim oğulları da seni yaşatmaz.

Hattab oğlu Ömer, Nuaym'ın bu sözünden hiç etkilenmedi. Çünkü o bunları göze alarak yola çıkmıştı. Nuaym, en azından vakit kazanarak durumu Peygamber Efendimize haber vermek istiyordu. Vakit kazanmak için Ömer'e söylediği şey çok etkili olmalıydı ki Ömer'i oyalayabilsin. Bu düşünceyle ona şöyle dedi:

– Duydum ki senin kız kardeşin ve enişten de onlara katılıp Müslüman olmuş. Bence sen, Muhammed'den önce kardeşini ve enişteni yola getirsen iyi olur.

Ömer duyduklarına inanmamıştı:

– Hayır inanmıyorum. Sen uydurdun bunu, diye bağırdı.

Nuaym:

– İnanmıyorsan evlerine gidip kendilerine sor, deyince Hattab oğlu Ömer:

– Gidiyorum ama eğer söylediklerin yalansa bunun cezasını çekersin, dedi ve Nuaym'ın yanından hızla uzaklaştı.

Yolunu değiştirip kız kardeşi Fatıma ile eniştesinin evine gitmeye karar verdi. Hızla giderken "Ya adamın dedikleri doğru ise …" diye düşünmekten kendini alamıyordu. Arkadaşları, kardeşinin de Müslüman olduğunu duyarsa onun hakkında neler söylemezlerdi ki...

Bu arada Nuaym, hiç vakit kaybetmeden doğruca Erkam'ın evine geldi. O sırada Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) sahabileriyle sohbet ediyordu. Nuaym, yolda karşılaştığı şeyleri Efendimize tek tek anlattı.

Bu sırada Ömer ise hızlı adımlarla yoluna devam ediyor, kızgınlığından yanından geçen insanları bile görmüyordu. Sonunda eniştesiyle kız kardeşinin evine ulaştı. Evin dışından sesler geliyordu. Evde eniştesi Said bin Amr, kız kardeşi Fatıma ve Müslümanlardan Habbab vardı. O sırada Habbab, Tâhâ sûresinin "Muhakkak ki Ben, Allah'ım; Benden başka tanrı yoktur. Yalnız Bana kulluk et ve Beni anmak için namaz kıl." âyetlerini okuyordu. Ömer bu seslerin ne olduğunu anlamaya çalıştı.

Pencerenin kenarına iyice yaklaştı. Sesleri şimdi daha iyi duyabiliyordu. Bu duyduğu şeyler, Ömer'e Kâbe'de kaldığı o geceyi hatırlattı. Yine etkilenmeye başlamıştı. Ama o sinirli hâli doğru düşünmesine engel oluyordu.

Kapıya yaklaşarak sertçe vurmaya başladı. Evdekiler kapıya vuruşundan Ömer'in geldiğini anlamışlardı. Habbab hemen evde bir yere saklandı. Eniştesi ve kardeşi, okudukları Kur'ân âyetlerinin yazılı olduğu sayfaları saklamak istiyorlardı. Çünkü onları gördüğü takdirde Ömer'in çok kızacağını biliyorlardı. Fatıma telâşla:

– Bunları hemen saklayalım. Ömer, bunları görürse bize çok kızar, dedi.

Sonra sayfaları, Ömer'in göremeyeceği bir yere sakladılar. Bu arada sesler kesilmişti. Ömer, bir yandan şiddetle kapıyı çalmaya devam ediyor, bir yandan da:

– Ben Ömer, çabuk açın kapıyı, diye bağırıyordu.

Ömer'in kız kardeşi Fatıma korka korka kapıyı açtı. Ömer, hızla içeri girerek eniştesinin yanına yaklaştı. Eniştesine:

– Siz dininizi mi değiştirdiniz? Muhammed'in getirdiği dine mi girdiniz, dedi.

Okuduklarını Ömer'in duyduğunu anlayan eniştesi:

– Belki bizim seçtiğimiz din, sizinkinden daha iyidir, deyince Ömer çok kızdı.

Hemen eniştesinin üzerine atlayarak onu tekmelemeye başladı. Bunu gören kız kardeşi aralarına girip

onları ayırmaya çalıştı. Bu arada Ömer, kız kardeşini de tokatlayarak yüzünü kanattı. Kanlar içinde kalan Fatıma, düştüğü yerden doğrularak kararlı bir şekilde:

– Ey Ömer! Doğru olan senin inandığın putlar değil, Muhammed'in Allah'tan getirdiğidir, dedi.

Ömer, kız kardeşinin ve eniştesinin çok kararlı olduğunu görünce ne yaparsa yapsın onları inandıklarından vazgeçiremeyeceğini anlamıştı. O arada aklına, dışarıdayken duyduğu ilginç sözler geldi. Fatıma'ya dönerek:

– Ne okuyordunuz bana gösterin, dedi.

Kardeşi ve eniştesi birbirlerine baktılar. Fatıma tereddüt ederek:

– Ona bir kötülük yapmandan endişe ediyoruz, dedi.

– Korkma, dedi Ömer, sayfaya hiçbir zarar vermeyeceğim.

Sonra Fatıma, Kur'ân sayfalarını sakladıkları yerden çıkardı. Hazreti Ömer, kız kardeşinin öğrettiği şekilde guslettikten sonra sayfaları eline aldı. Sayfalarda Taha sûresi yazılıydı. Hazreti Ömer sûreyi okumaya başladı. Biraz okuduktan sonra sakinleşmiş, kalbinde bir huzur hissetmişti. Kardeşine ve eniştesine:

– Bunlar ne şiire ne de insan sözüne benziyor, dedi.

Okuduklarından etkilenmiş görünüyordu. Kardeşiyle eniştesi gördüklerine inanamıyorlardı. Ömer'in sinirli hâli gitmişti. Sakin sakin sayfaları okuyordu. Bitirdikten sonra:

– Beni Muhammed'e götürün, dedi.

Eniştesi şaşkın şaşkın:

– Muhammed'in yanına niçin gitmek istiyorsun? Yoksa O'na bir kötülük mü yapacaksın, deyince Hazreti Ömer:

– Buraya gelene kadar O'nu öldürmek istiyordum. Ama az önce verdiğiniz sayfaları okuyunca O'nun anlattıklarını dinlemek istedim, dedi.

Saklandığı yerden olanları izleyen Habbab, Ömer'in bu sözlerini duyunca çok heyecanlandı. Hemen ortaya çıktı. Ömer onu görünce çok şaşırdı. Çünkü onun evde olduğunu bilmiyordu. Habbab'ın Müslüman olduğunu önceden duymuştu. Ondan Hazreti Muhammed ve tebliğ ettiği din hakkında bilgi alabileceğini düşünerek:

– Bana Muhammed'i ve getirdiği dini anlat, dedi.

Habbab anlatmaya başladı. Hazreti Ömer, dinlediği şeylerden etkileniyor ve duyduklarının doğru olduğunu tasdik ederek kafasını sallıyordu. Aniden durup dikkatle Habbab'ın yüzüne baktı. Sonra da:

– Ben de sizin dininize girmek istiyorum. Haydi, beni Muhammed'e götür, dedi.

Habbab çok heyecanlanmıştı. Ona dönerek şöyle dedi:

– Müjde ey Ömer, işte şimdi doğru yolu buldun. Vallahi ben, senin Allah Resûlünün duasına mazhar olduğunu umuyorum!

Heybetli Ömer artık iki büklümdü. Eve gelirken hissettiği duygularla, o anda hissettiği duygular çok farklıydı. Eve gelirken büyük bir kızgınlık içindeydi. Oysa artık kalbindeki kızgınlık gitmiş, yerine huzur dolmuştu. Bir an önce Efendimizin yanına gitmek istiyordu. Habbab'a dönerek bir defa daha:

– Ey Habbab! Beni O'nun yanına götür, dedi.

Habbab sevinç ve heyecanla:

– Tamam, hemen gidelim, dedi.

Hazreti Ömer ile Habbab birlikte yola çıktılar. Erkam'ın evine gidiyorlardı. Eve yaklaştıklarında Peygamberimizin arkadaşları, Hattab oğlu Ömer'in geldiğini karşıdan görmüşlerdi. Onun Müslümanlara karşı yaptıklarına şahit olanlar, çok endişelenmişlerdi. Efendiler Efendisine zarar vermesinden korkuyorlardı. Hemen Peygamberimize haber vererek ne yapmaları gerektiğini sordular. Allah Resûlü gayet sakin bir şekilde:

– Bırakın gelsin, dedi.

Sahabiler:

– Tamam ya Resûlullah, dediler ama hâlâ çekiniyorlardı. "Ya Ömer kötü niyetle gelmişse..." diye düşünmekten kendilerini alamıyorlardı.

Sonunda kahramanlığıyla ün salmış Hazreti Hamza:

– Merak etmeyin. Ömer, iyi niyetle geliyorsa ne iyi! Fakat kötü bir amaçla geliyorsa onu kendi kılıcıyla öldürürüm, dedi.

Hazreti Hamza'nın bu sözü üzerine kapı açıldı. Habbab'la Hattab oğlu Ömer içeri girdiler. Selâm verdiler. Hattab oğlu Ömer; doğruca gidip Peygamber Efendimizin önüne oturdu ve Müslüman olmak istediğini söyledi. Daha sonra Allah Resûlü ile birlikte:

– Ben şahitlik ediyorum ki Allah'tan başka ilâh yoktur, Muhammed de O'nun kulu ve Peygamberidir, diyerek Müslüman oldu.

Sahabe bu olaya o kadar çok sevindi ki hep birlikte "Allahü Ekber! Allahü Ekber!" diyerek tekbir getirdiler. Çünkü Hattab oğlu Ömer, o çevredeki en kuvvetli, en yiğit, en cesur ve en zeki kişilerden biriydi. Böyle birinin Müslüman olması Müslümanların gücüne güç katacaktı.

Ömer'i Peygamberimizi öldürmeye götüren yol, aniden değişmiş ve onu aydınlığın membaına ulaştırmıştı. Yüce Mevla, Peygamberimizin dualarını kabul etmişti. Çünkü Peygamberimiz "Allah'ım! İslâm'ı, Ömer bin Hattab veya Amr ibni Hişam'dan (Ebu Cehil) Senin nazarında sevimli olanı ile güçlendir." diye dua etmişti. Ömer'in Müslüman oluşu, Allah'ın lütfu ve Peygamber Efendimizin duasının bereketiydi.

Müslüman olmasının ardından Peygamber Efendimiz Hazreti Ömer'e doğruyu yanlıştan, aydınlığı karanlıktan ayıran anlamına gelen "Faruk" ismini verdi. O günden itibaren Hazreti Ömer'in lakaplarından biri de Faruk oldu.

Erkam'ın Evinden Çıkış

Hazreti Ömer de artık Erkam'ın evindeydi. Müslümanlar tam kırk kişi olmuşlardı. Diğer sahabilerle birlikte Efendimizin tam karşısına oturmuş huşu içinde onun anlattıklarını dinliyordu. Yaşadığı bu değişikliği içinde tutmamak ve hemen bütün Mekke'ye haykırmak isteyen Hazreti Ömer Efendimize:

– Ey Allah'ın Resûlü! Biz ölsek de, yaşasak da hak din üzere değil miyiz, diye sordu.

Efendimiz:

– Evet, Allah'a yemin ederim ki yaşasanız da ölseniz de hak üzeresiniz, buyurdu.

Kâinatın Efendisinden bu cevabı alan Hazreti Ömer:

– Öyleyse neden bu evde saklanıp duruyoruz? Çıkalım her yerde insanları İslâm'a davet edelim, dedi.

Hazreti Ömer'in bir başka isteği daha vardı. İbadetlerini, çok sevdiği ve bazı geceler orada kaldığı Kâbe'de yapmak istiyordu. Efendiler Efendisi, Mekkeli putperestlerin kötülüklerinden çekindiği için son zamanlarda arkadaşlarının Kâbe'de ibadet etmelerine izin vermezdi. İbadetlerini hep birlikte Erkam'ın evinde yapıyorlardı. Ömer'in içindeki iştiyakı gören Efendiler Efendisi onun isteğini kabul etti ve Allah Resûlü önde, sağında Hazreti Ömer, solunda Hazreti Hamza, arkalarında diğer Müslümanlar Erkam'ın evinden çıktılar. Yüksek sesle tekbirler getirerek Kâbe'ye doğru ilerliyorlardı. Oraya varır varmaz hemen Allah'a şükrederek secdeye kapandılar. Ne kadar da özlemişlerdi Kâbe'yi.

İnsanların kalabalık olduğu bir andı. Hazreti Ömer, bir yandan Kâbe'yi geziyor bir yandan da yüksek sesle kelime-i şehadet getiriyordu. Ömer'in gür sesi Kâbe'nin duvarlarında yankılanıyordu. Bu olayı görenler hemen Ebu Cehil'e giderek:

– Eyvah, artık Muhammed daha güçlü! Ömer de onlara katılmış, dediler.

Ebu Cehil duyduklarına inanamıyordu. Çünkü daha birkaç saat önce Ömer'in Muhammed'i öldürmek için yola çıktığını biliyordu. Onlara dönerek:

– Nerden biliyorsunuz, diye sordu.

Onlar da:

– Bize inanmıyorsan git Kâbe'ye kendin gör, dediler.

Ebu Cehil telaşla yerinden fırladı. Doğru Kâbe'ye gitti. Bu sırada Hazreti Ömer, Kâbe'den çıkmış kendisine doğru geliyordu. Ona yaklaşarak:

– Senin dinini değiştirdiğini söylüyorlar doğru mu, diye sordu.

Hazreti Ömer göğsünü gere gere:

– Evet, doğru duymuşsun. Ben Allah'tan başka ibadete layık kimsenin olmadığına inanıyorum ve Hazreti Muhammed'in de O'nun peygamberi olduğunu kabul ediyorum, dedi.

Bunu duyan Ebu Cehil ve arkadaşları deliye dönmüşlerdi. Çünkü çok önemli bir kişi onları bırakıp Peygamberimize katılmış ve O'nun gücünü artırmıştı. Böylelikle Peygamberimizin öldürüleceği hayali de suya düşmüş oluyordu. Hazreti Ömer'in kendilerini bu şekilde bırakıp Müslüman olmasını hazmedemeyen Mekkeli putperestlerden bir grup Kâbe'de ona saldırmaya kalkıştı. Aralarındaki çarpışma bir hayli sürmüştü. O sıralarda Mekke'nin önde gelenlerinden As bin Vail Kâbe'ye gelmişti. Burada Kureyş kabilesinden insanların Adiyy kabilesinden Ömer bin Hattab'la çarpıştığını görünce:

– Siz ne yapıyorsunuz ey Kureyşliler, diye seslendi.

Kureyşliler:

– Ömer bizim düşmanımızla işbirliği yaptı. Şimdi de bizim gözümüzün önünde Muhammed'den öğrendiklerini tekrarlıyor, diye karşılık verince As bin Vail:

– Bırakın Ömer'i. O kendi yolunu seçmiş. Ne istiyorsunuz ondan? Hem Adiyy kabilesinin sakinlerinin, en önemli adamlarını size böyle teslim edeceğini mi sanıyorsunuz, diyerek oradaki kavgayı bitirdi.

Böylece Hazreti Ömer, nefsiyle yaptığı mücadeleden sonra İslâm için ilk mücadelesini de vermiş oldu.

Hazreti Ömer'in Müslüman oluşu sıradan bir olay değildi. Onun Müslümanlığı seçişinin ne denli önemli olduğunu sahabenin ileri gelenlerinden Abdullah ibni Mesud, "Ömer'in Müslüman oluşu bir fetihti." sözleriyle dile getirmişti. Hazreti Ömer; zekâsı, cesareti ve gücü Müslümanlıkla birleşince çok harika bir insan hâline gelmişti. Çok zaman geçmeden Peygamberimizin en yakın arkadaşlarından biri oldu.

Ambargo

Müslümanların sayısının her geçen gün artması, özellikle Hamza ve Ömer gibi Mekke'nin ileri gelenlerinin birer ikişer Müslüman olması putperestleri çıldırtıyordu. Müşrikler bir araya gelerek yeni bir karar aldılar. Bu karar, Müslümanların hayat haklarını ellerinden alacak maddeler içeriyordu. Müşrikler aldıkları kararları yazıya dökerek Kâbe'nin duvarına astılar. Bu kararlara göre, Peygamber Efendimiz ölü veya diri olarak kendilerine teslim edilinceye kadar hem Efendimizin yakınları hem de Müslümanlar düşman ilan ediliyordu. Onlarla bütün ilişkiler kesilecekti. Onlardan kız alınıp verilmeyecek, onlarla alış veriş yapılmayacak, hatta konuşulmayacaktı. Aldıkları bu karara göre Müslümanları ekonomik ve toplumsal tecride tabi tutacaklardı. Müşrikler, aldıkları kararları tek tek uygulamaya koydular. İnsanları Müslümanlarla görüşüp

konuşturmuyorlar, pazarlarda onlarla alış veriş yapmıyorlardı. Müslümanlar, kendi memleketlerinde müşriklerin bu insafsız uygulamaları sonucunda karınlarını doyuramaz, ihtiyaçlarını gideremez hâle gelmişlerdi.

Bu ambargo tam üç yıl sürdü. Her ne pahasına olursa olsun Efendimizin yakınları onu müşriklere teslim etmedi. Sonunda müşrikler pes ettiler. Allah Resûlünün akrabaları, Kâbe'nin duvarında asılı bulunan antlaşmayı yırtarak ambargoyu sona erdirdiler.

Mukaddes Yolculuk Başlıyor

Müşriklerin İslâm'ın yayılmasını engelleme adına yaptıkları bütün planlar boşa çıkıyordu. Ambargo uygulamaları da sonuç getirmemişti. Hatta bu olay sayesinde İslâm, çevrede yayıldı ve Müslümanlar bu olaydan da güçlenerek çıktılar.

Her yıl olduğu gibi İslâm'ın on birinci yılına girildiği hac mevsiminde de Mekke uzaktan yakından gelen Araplarla dolup taşmıştı. Peygamber Efendimiz de her zamanki gibi Mekke'ye gelen ziyaretçileri imana davete çıkmıştı. Bugünlerden birinde Mekke ile Mina arasında Akabe denilen tepede Medine'li altı kişiye rastladı. Kendilerine Kur'ân okudu ve onları İslâm'a davet etti. Medine'deki Hazrec kabilesinden olan bu altı kişi, Peygamberimizi dinledikten sonra hemen iman ettiler. Böylece Medine'den İslâm kervanına katılan ilk

Müslümanlar oldular. Bir sonraki hac mevsiminde, aynı yerde buluşmak üzere Peygamber Efendimizle sözleşip Medine'ye döndüler. Dönünce de orada İslâm'ı anlatmaya başladılar. Bir yıl sonra yine hac mevsiminde aynı yerde bu altı kişiyle beraber gelen altı kişi daha Peygamberimizle buluştu. Bu on iki Medineli, Efendimize biat etti. Peygamberimiz, kendisine biat edildikten sonra Medinelilerin arasından on iki temsilci seçerek kabilelerinin başına tayin etti. Müslümanlar, toplantı yerine gizli ve ayrı ayrı geldikleri için müşrikler, bu olayı ancak her şey bittikten sonra haber aldılar. Bu sebeple de olanları engelleme adına hiçbir şey yapamadılar.

Son Akabe Biatı ile Medine, Müslümanlar için rahat edecekleri, güvenilir bir yer olmuştu. Müşriklerin işkence ve baskıları yüzünden Müslümanlar, Mekke'de ise barınamaz hâle gelmişti. Bunun üzerine Yüce Allah tarafından, Medine şehrine göç etmelerine izin verildi. Böylece Peygamberliğin on dördüncü yılında Müslümanlar, küçük gruplar hâlinde Mekke'den ayrılmaya başladılar.

Artık yeni bir süreç başlıyordu. "Rabbim Allah, Muhammed de onun kulu ve Peygamberi." demekten başka bir arzuları olmayan hak âşıkları, Efendimizden izin alarak doğdukları, doydukları vatan toprağını bırakıp birer ikişer gurbet ellerine, Medine'ye göç ediyorlardı. Bu uzun yolculukta yanlarına sadece birkaç gün idare edebilecek kadar eşya alıyorlardı. Evleri, malları, mülkleri Mekke'de kalıyordu.

Müslümanların birer ikişer Medine'ye hicret ettikleri, kısa zamanda Mekke'de duyuluverdi. İslâm'ın Medine'de de hızla yayılacağından endişe eden müşrikler, Müslümanları Medine'ye göndermemenin yollarını arıyorlardı. İnsanların evlerini barklarını bırakıp gitmeleri yetmiyormuş gibi, hicret eden insanları yolda yakalayıp göndermemek için her yolu deniyorlardı. Bunun için Müslümanlar, gruplar hâlinde herkes uykuya daldıktan sonra gece yarılarında yolculuğa çıkıyorlardı.

Bir gün Hazreti Ömer de Efendimize gelerek, hicret için izin istedi. Hicret eden diğer Müslümanlar gibi O da Medine'ye arkadaşları ile birlikte gidecekti. Hazreti Ömer, Ayyâş bin Rabîa ve Hişam bin As birlikte hicret etmek için anlaşmışlardı. Üç arkadaş, o gün bir araya gelerek gidiş planlarını yeniden gözden geçirdiler. Ertesi sabah erkenden Mekke'nin çıkışında Gıfar oğulları kabilesinin bulunduğu vadide buluşup oradan hareket etmek için anlaştılar. Hazreti Ömer ve arkadaşları, Mekkeli müşriklerin Müslümanları hicretten döndürmek için her yolu denediklerini biliyorlardı. O sebeple aralarında, "İçimizden hangimiz anlaştığımız saatte orada bulunmazsa belli ki Mekkelilerce alıkonulmuştur. Diğerlerimiz onu beklemesin ve yolculuğa devam etsin." diyerek anlaştılar.

Dönüşü belli olmayan bir yolculuğa çıkılıyordu. Hazreti Ömer, İslâm'ı seçtikten sonra kendisi için daha anlamlı bir hâle gelen Kâbe'yi ziyaret etmeden yola çıkamayacağını düşündü. Kâbe'yi uzun süre görmemeye dayanamazdı. Arkadaşlarından ayrıldıktan sonra

kılıcını kuşandı, yayını omzuna astı, eline birkaç ok alıp doğruca Kâbe'ye geldi. Kureyş'in bütün ileri gelenleri Kâbe avlusunda halka olup oturmuşlardı. Hazreti Ömer, önce Kâbe'yi yedi kere tavaf etti, peşinden Makam-ı İbrahim'de iki rekât namaz kıldı ve müşriklerin oturduğu yere gelerek:

– Evet, ben de gidiyorum. Ama sizden korktuğum için değil, Allah'ın Resûlü Muhammed böyle istediği için gidiyorum. Kim anasının ağlamasını, çocuklarının yetim, karısının dul kalmasını istiyorsa şu vadinin arkasında karşıma çıksın, diye kükredi.

Mekkeli müşrikler Ömer'in hiddetini ve gücünü biliyorlardı. Çünkü Hazreti Ömer, gençliğinde develerle bile güreş yapardı. O sebeple hiç kimsenin sesi çıkmadı.

Hazreti Ömer Kâbe'den ayrıldıktan sonra hicret için hazırlıklarını tamamladı. Bu, öyle acı bir göç idi ki yanında hanımı da yoktu, çocukları da. Tek başınaydı bu çileli yolculukta. Zira ancak, bu şekilde hicrete fırsat bulabilmişti.

Sabah erkenden kalktı. Namazını kıldı. Rabbine duasını yaptıktan sonra ailesiyle vedalaştı. Arkadaşlarıyla buluşacakları yere gitmek için evinden çıktı. Anlaştıkları yere geldiğinde Ayyâş'ı gördü. O da henüz yeni gelmişti. Ayyâş'ın dışında yirmi kadar daha Müslüman hicret için oraya gelmişlerdi. Çünkü bu Müslümanlar, Ömer'le hicret ettikleri takdirde Mekkelilerin kendilerine bir şey yapamayacaklarını biliyorlardı.

Anlaştıkları diğer arkadaşları Hişam yoktu. Belki birazdan gelir diye düşünerek beklemeye başladılar. Ama Hişam hâlâ görünmüyordu. Onun Mekkeli müşriklerce engellendiğine karar vererek Ayyâş'la birlikte yola çıktılar. Tam da onların düşündükleri gibi olmuştu. Hişam, Mekkeli müşriklerce hapsedilmiş ve hicret etmesi engellenmişti. Hazreti Ömer, Mekkeli müşriklere gideceği güzergâhı söylemesine rağmen hiçbiri cesaret edip onları engellemeye gelememişti. Hicret eden kafile içinde Ayyâş'ın da olduğunu gören müşrikler, Hazreti Ömer'in yanında onu engellemeye cesaret edememişler, durumu Ebu Cehil'e ve Haris bin Hişam'a haber vermişlerdi. Çünkü onlar, Ayyâş'la hem anaları bir kardeş hem de amcaoğlu idiler.

Servetimin Yarısı Senin

Zorlu bir yolculuktan sonra Hazreti Ömer ve Ayyâş, Medine'nin yakınında bulunan Kuba'ya varmışlardı. Burada Amr bin Avf kabilesinin yanında kaldılar. Bu arada Ebu Cehil ve Haris, çoktan Ayyâş'ın peşine düşmüşlerdi. Onlar da develerini olabildiğince hızlı sürüyorlardı. Bir an önce kardeşleri Ayyâş'ı yakalayıp Medine'ye hicret etmekten vazgeçirmek istiyorlardı. Aslında onlar, bunu, Ayyâş'ı çok sevdikleri için değil, insanlara "Muhammed'in arkadaşları onu bırakarak geri dönüyorlar." dedirtmek için yapıyorlardı. Bu kötü emellerine ulaşmak için de olabildiğince acele ediyorlardı. Bu hızla çok geçmeden Kuba'ya geldiler. Hazreti Ömer'le Ayyâş'a ulaştılar. Yanlarına yaklaşarak Ayyâş'la konuşmak istediler. Hazreti Ömer Ebu Cehil'i de Hişam'ı da çok yakından tanıyordu. Niyetlerini daha onları görür görmez anlamıştı. Kendi kendine:

– Bunlar iyi bir iş için gelmezler. Bunlar Ayyâş'a tuzak kurmak için geliyorlardır, dedi.

Evet, olay tam da Hazreti Ömer'in düşündüğü gibi cereyan ediyordu. Ebu Cehil ile Haris, seslerine biraz hüzün katarak, Ayyâş'a döndüler ve ona şöyle dediler:

– Senin gitmene annen çok üzüldü. Seni görmedikçe başına tarak vurmamaya ve güneşin karşısından gölgeye geçmemeye yemin etti.

Hilekâr Ebu Cehil, Ayyâş'ın annesini çok sevdiğini ve ona çok bağlı olduğunu biliyordu. Ayyâş'ı döndürebilecekse, ancak bunu kullanarak döndüreceğini de tahmin ediyordu. Onların bu sözlerinin arkasından Ayyâş'ın yüzünün rengi değişmiş sesi titremeye başlamıştı.

Ayyâş'ın hâlini gören Ömer, onun kandırılabileceğini hissetti. Ona dönerek şöyle dedi:

– Vallahi onların maksadı seni dininden döndürmek! Bunun için sana böyle şeyler söylüyorlar. Aman dikkatli ol! Eğer annen taramaz da saçı bitlenirse, rahatsız olduğunda başını tarar. Mekke'nin sıcağına dayanamazsa gölgeye gider rahatlar.

Ebu Cehil, Ayyâş'ı can evinden vurmuştu. Ayyâş'ın sesindeki titreme hâlâ devam ediyordu. Ömer'e dönerek:

– Gidip annemin gönlünü alayım. Hem orada malım da kalmıştı. Onları da alıp geleyim, dedi.

Hazreti Ömer, Ayyâş'ın gitmeye meyilli olduğunu hissediyordu. Ona hiç tereddüt etmeden şöyle büyük bir teklifte bulundu:

– Vallahi gayet iyi bilirsin ki Kureyş içerisinde en çok malı olanlardanım. Servetimin yarısını sana vereyim. Ama sakın onlarla gitme.

Hazreti Ömer, Ayyâş'ın dönmemesi konusunda bu kadar ısrarcıydı çünkü o, İslâm'ın güzelliklerini görmüştü. Bir kardeşinin yeniden cahiliye hayatına dönmesine gönlü el vermiyordu. Bir kişiyi kazanma uğruna, herkesin imrendiği servetinin yarısını gözünü dahi kırpmadan vermeye hazırdı.

Hazreti Ömer, sanki Ayyâş'ın başına gelecekleri görmüş gibiydi. Çünkü Ebu Cehil'in çok sinsi bir müşrik olduğunu gayet iyi biliyordu. Fakat Ayyâş'ı ikna edemedi. Ayyâş biraz saf bir adamdı. Gelenlerin asıl niyetini pek de sezememişti. Bu sebeple onlarla gitmeye karar verdi. Hazreti Ömer arkadaşının kaybolmasını istemiyordu. Ona tekrar döndü ve şöyle dedi:

– Madem ki gideceksin. O hâlde benim devemi al. Benim devem hem hızlı hem de uysaldır. Sırtına bin ve asla inme. Sana bir oyun oynandığını fark edersen, kurtulmana yardımcı olur.

Ayyâş, Hazreti Ömer'den izin isteyerek Ebu Cehil ve Haris'le birlikte yola koyuldu. Ebu Cehil ve Haris, Kuba'dan ayrılmadan Ayyâş'a bir şey söylemediler. Çünkü

niyetlerini öğrendiğinde Ayyâş'ın gitmekten derhâl vazgeçeceğini biliyorlardı. Ama maalesef Ayyâş onların kötü niyetlerini anlamamıştı.

Hazreti Ömer ve beraberindekiler Medine'ye vardılar. Medineli Müslümanlar ve Mekke'den hicret eden muhacirler, Hazreti Ömer'i ve beraberindeki yirmi Müslümanı büyük sevinçle karşıladılar.

Ayyâş ise Ebu Cehil ve Haris ile Mekke'ye doğru gidiyordu. Ancak karmaşık düşünceler içindeydi. Bir yandan hicretten vazgeçtiği için üzülüyor, bir yandan annesinin gönlünü alacağı için seviniyordu. Kendi kendine, "Annemi razı edip tekrar döneceğim." diyerek üzüntüsünü hafifletiyordu.

O, bu şekilde karmaşık düşünceler içerisine dalmışken Ebu Cehil ve Haris, kötü planlarını devreye sokmanın vaktinin geldiği konusunda hemfikirdiler. Ebu Cehil Ayyâş'a dönerek:

– Kardeşim, benim devem çok yoruldu. Senin deven gayet iyi yol alıyor. Biraz senin terkine binebilir miyim, diye istekte bulundu. Ebu Cehil'in Ayyâş'ın terkisine binebilmesi için Ayyâş'ın devesini çöktürmesi gerekiyordu. Kendisine kurulan komployu anlamayan Ayyâş:

– Tabi olur devemi çöktüreyim, sonra sen bin, dedi.

Ayyâş, Hazreti Ömer'in kendisine söylediği "Sakın deveni çöktürme, deveden inme." sözünü çoktan unutuvermişti. Devesini çöktürdü. Ebu Cehil gelip terkisine

oturdu. Tekrar yol almaya başladılar. Ebu Cehil, hain planını hiç vakit kaybetmeden gerçekleştirmeye koyuldu. Arkasından Ayyâş'ın ellerini bağladı. O arada Haris de devesini durdurup onların yanına geldi. Apar topar Ayyâş'ı deveden indirdiler. Ayyâş neye uğradığını anlayamamıştı. Onu o hâlde Mekke'ye soktular. Ebu Cehil, hain planını uygulamaya devam ediyordu. Ayyâş'ı kalabalık bir yere götürerek arada bulunan Mekkelilere şöyle seslendi:

– Ey Mekkeliler! Biz yakınımızı nasıl yakalayıp getirdiysek, sizler de Muhammed'in sözlerine kanarak sizleri bırakıp gidenleri getirin ve bir daha sakın elinizden kaçırmayın! Olanları izleyen Ayyâş, kendisine nasıl bir komplo kurulduğunu ancak anlamıştı.

Ayyâş, Ebu Cehil'in kontrolünde doğruca annesinin yanına gitti. Ebu Cehil ve Haris'in annesiyle ilgili kendisine anlattıklarının gerçek olmadığını, onların asıl gayelerinin kendisini İslâm'dan döndürmek olduğunu artık iyice anlamıştı. Tekrar Medine'ye dönmek için çareler arıyordu, ama Ebu Cehil ve diğer müşrikler artık onu göz hapsinde tutuyorlardı.

Ayyâş'ın gitmesine Hazreti Ömer'in gönlü razı olmamıştı. Ama yapacak bir şeyi de yoktu. Onu zorla götürmeye kalksalar elbette buna izin vermezdi. Zaten Ebu Cehil ve Haris de Hattab oğlu Ömer'in yanında böyle bir şeye cesaret edemedikleri için bu oyunu planlamışlardı.

Hem Ömer'in yanından birisini zorla almaya kim cesaret edebilirdi ki? Mekke'ye dönme konusunda Ayyâş'ın kendisi ikna olmuştu. Bir kişinin imanını kurtarma adına servetinin yarısını verecek kadar fedakâr ruha sahip Ömer'in yapacağı bir şey kalmamıştı.

Medine Günleri

Hicretten sonra Hazreti Ömer için Medine günleri başlamıştı. Allah ve Resûlünün emrine uygun hareket ederek hicret ettiği için mutluydu. Ama içinde bir burukluk vardı. Her gün yanına gitmeden duramadığı, en çok sevdiği insandan, Efendiler Efendisinden ayrıydı. İslâm'a girdiği günden itibaren O'ndan hiç bu kadar ayrı kalmamıştı. O'na yeniden kavuşacağı günü sabırsızlıkla bekliyordu. Bir gün Efendimizin Hazreti Ebubekir'le birlikte hicret için yola çıktığını duyduğunda kalbindeki o burukluk yerini sevince bıraktı. Hazreti Ömer'in gözleri o andan itibaren bir başka gülüyordu.

Peygamberimizin, sadık dostu Hazreti Ebubekir ile birlikte Medine'ye hicret etmek için Mekke'den ayrıldıklarının haberi Medine'de hızla yayıldı. Medine'yi bir sevinç kaplamıştı. Medineliler her gün yollara çıkarak

onların gelmelerini bekliyorlardı. Sonunda bekledikleri gün geldi. Peygamberimiz ve arkadaşlarının Medine'ye bir hayli yaklaştıklarını duyanlar, Medine'nin girişindeki yolun etrafına diziliyorlardı. Anneler babalar, dedeler, nineler, çocuklar herkes oradaydı. Herkes sevinçle gözünü yola dikmiş heyecanla bekliyordu. Hazreti Ömer de oradaydı. Günlerdir yolunu gözlediği Efendisi artık geliyordu. Çok sevinçliydi. Medineli çocuklarda ise ayrı bir sevinç vardı. Adını çok duydukları, ama henüz hiç görmedikleri Peygamber Efendimizi göreceklerdi.

Bekleyenlerden biri:

– İşte geliyorlar, deyince oradakilerin heyecanı bir kat daha artmıştı.

Hemen hep bir ağızdan:

– Evet, geliyorlar, diye bağırmaya başladılar.

Çocuklar sevinçten yerlerinde duramıyorlar, gözlerini gelenlerden hiç ayırmıyorlardı. Bekledikleri an gelmişti. Allah Resûlü Medine'ye giriyordu. Efendiler Efendisi kendilerini bekleyenlere selâm verdi. Medineliler de onlara:

– Ey çok değerli misafirlerimiz hoş geldiniz! Medinemizi onurlandırdınız. İyi ki geldiniz, dediler.

Sonra birbirleriyle kucaklaşarak hasret giderdiler. Hazreti Ömer, çok özlediği Peygamberimize öyle bir sarıldı ki onları gören herkes çok duygulandı. Herkes sevinç çığlıkları atıyordu. Müslümanlar artık daha mutluydu.

Hazreti Ömer de tarif edilemeyecek tarzda bir mutluluk yaşıyordu. Çünkü yanından hiç ayrılmak istemediği Peygamber Efendimiz ve sadık dostu Hazreti Ebubekir'le birlikteydi.

Ama bir yandan Hazreti Ömer'i düşündüren bir şey vardı. Birlikte hicret ettiği arkadaşı Ayyâş aklından çıkmıyordu. Ayyâş'ın durumu Peygamberimize aktarıldığında Efendimiz de çok üzüldü ve onun için dualar etti.

Bu sırada Ayyâş'ın Mekke'deki göz hapsi sürüyordu. Bir gün hicrete birlikte çıktıkları arkadaşı Hazreti Ömer'den bir mektup aldı. Bu mektupta Hazreti Ömer, ona "Allah Resûlü durumuna çok üzüldü, senin için dualar etti. Ben de senin bir an önce dönmeni çok istiyorum." diye yazdı. Ayrıca mektubuna Kur'ân'dan bazı âyetler de ekledi. Mektubu okuyan Ayyâş'ın içi burkuldu. Bir an önce o kutlu ortama kavuşmak istiyordu. Hele bir de Efendimizin kendisi için dualar ettiğini öğrendiğinde gözlerinden yaşlar süzülmeye başladı. Medine'ye gitme özlemi bir kat daha artmıştı.

Takip eden günlerin birinde fırsatını bulduğu bir gece, gizlice Mekke'den kaçtı ve Medine yollarına düştü. Yolda giderken bir yandan Hazreti Ömer'in kendisine yaptığı fedakârlığı bir yandan da kardeşlerinin kendisine yaptığı hileyi düşünüyordu. Efendimizin kendisi için dua ettiğini düşündükçe devesini daha hızlı sürüyordu. Uzun bir yolculuktan sonra Medine'ye varmıştı. Onu karşılamaya yine vefakâr hicret arkadaşı geldi. Hazreti Ömer,

arkadaşının yaptığı hataya önem vermeden ona sıkıca sarıldı. Birlikte Peygamber Efendimizin yanına gittiler. Ayyâş çok mutluydu. Ama belki ondan daha çok Hazreti Ömer mutluydu. Çünkü bir arkadaşı, hakkı hakikati bırakıp cahiliye âdetlerine dönmekten kurtulmuştu.

Kardeşlik

Mekkeli Müslümanlar Medine'ye hicret ederken yanlarında çok az eşya getirebilmişlerdi. İnançları uğruna mallarını mülklerini, hurmalıklarını, bağlarını, bahçelerini hemen her şeylerini bırakıp gelmişlerdi. Medineli Müslümanlar ise Mekkeli kardeşlerini yollarda karşılamışlar ve günlerce evlerinde misafir etmişlerdi. Hatta evi daracık olan bazı Medineli Müslümanlar, evlerini gelen misafirlerine vererek kendilerine yatacak başka yer bulmuşlardı.

Mekke'den hicret eden muhacirler; inandığı, gönül verdiği davaları için böylesi fedakârlığa katlanırken, Medine'de onlara kucak açan, onları bağırlarına basan ensar da fedakârlığın ayrı bir derinliğiyle onlara karşılık veriyordu. Fakir olmalarına, çiftçilikle geçinmelerine rağmen Medineli Müslümanlar aynı dine inandıkları Mekkeli

kardeşlerini, bağırlarına basıyorlar ve onlara civanmertçe davranıyorlardı.

Medineli ensar ellerindeki bütün imkânları Mekkeli muhacirler için seferber ediyordu. Zaten birçoğu zar zor geçiniyor, bu durum da muhacirleri rahatsız ediyordu. Ensar sürekli kendilerine güler yüzlü davranıyor ama muhacir yine de onlara yük olduğunu düşünüyordu. Bir süre bu durumu gözlemleyen Allah Resûlü bir gün ensar ve muhaciri bir araya topladı. Onlara içinde bulundukları durumu anlattı ve Mekke'den gelen her bir aileyi Medine'li bir Müslüman aile ile kardeş ilan etti. Kardeşler evlerini ve işlerini paylaşacaklardı. Çalışmaya birlikte gidecekler kazandıklarını ortak kullanacaklardı.

Medineli ensar gerçekten büyük fedakârlık gösteriyordu. Seve seve her şeylerini Mekkeli kardeşleriyle paylaştılar. Hem de öylesine paylaşma ki belki öz kardeşlerinden daha öte din kardeşlerini memnun etmeye çalıştılar. Bu, Allah'a ve Peygamberine inanmayanların hiçbir zaman kavrayamayacağı bir olaydı.

Bir Gün Sen Bir Gün Ben

Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Hazreti Ömer'i de Utban bin Malik ile kardeş ilan etmişti. Utban, din kardeşi Ömer için her türlü fedakârlığı yapıyordu. Onun bu durumu ve kendisine karşı yaptıkları Hazreti Ömer'i çok duygulandırıyordu. Her işin hakkını veren ve elinden her iş gelen Hazreti Ömer de yapacakları işlerde sürekli din kardeşine yardım ediyordu. Hurmalığa birlikte gidiyor, birlikte çalışıyorlar, akşam da evlerine yine birlikte dönüyorlardı. Ticaret yapmaya da yine birlikte gidiyorlardı. Hazreti Ömer, gençliğinden itibaren kazandığı ticaret tecrübesini Utban'a aktarıyordu.

Hazreti Utban ile Hazreti Ömer, aralarında kan bağı bulunan kardeşten daha samimi olmuşlardı. Birlikte dertleşiyor, namaz kılmaya ve Peygamberimizi dinlemeye de birlikte gidiyorlardı. Nüfusu daha kalabalık bir hâle

gelen evleri için biraz daha fazla çalışmaları gerekiyordu. Kazandıklarının bir miktarını da diğer Müslümanların ihtiyaçlarını gidermek için harcıyorlardı.

Ancak Hazreti Ömer'in çok önemli bir başka problemi vardı. Müslüman olmak için diz çöküp karşısına oturduğu andan itibaren bir Peygamber aşığı hâline gelen Hazreti Ömer, Efendimizin yanında daha fazla bulunmak istiyordu. Gün içinde namazlarını Kâinatın Sultanının arkasında kılmak ona yetmiyordu. O'nunla aynı ortamı daha çok paylaşmak, ağzından dökülecek her bir kelimeyi duymak ve öğrenmek istiyordu.

Geceleri yatağa yattığında bunları düşünmekten gözüne bir türlü uyku girmiyor, "Bunu mutlaka Utban'a söylemeliyim." diye kendi kendine söyleniyordu. Çünkü bu öyle bir dertti ki kendisine karşı her türlü fedakârlıktan kaçınmayan kardeşiyle mutlaka paylaşmalıydı. Bir sabah bu derdini Utban'a açmaya karar verdi.

Ona:

– Kardeşim birlikte Peygamberimizin yanına gidiyoruz. Ama ben O'ndan daha çok şey öğrenmek istiyorum. Bizim yanında olmadığımız vakitlerde anlattıklarını da bilmek istiyorum, dedi.

Utban, Hazreti Ömer'in bu isteğine hiç şaşırmamıştı. O da Peygamberimizin yanında daha çok bulunmak istiyordu. Ama bir yandan da çalışmaları gerektiğinin ikisi de farkındaydı. Arkadaşı Ömer'e dönerek:

– Efendimizi dinlemeye bir gün sen git, bir gün ben. O gün dinlemeye kim giderse öğrendiği şeyleri akşamleyin diğeri ile paylaşsın, dedi.

Bu teklif Hazreti Ömer'in de çok hoşuna gitmişti. Gerçi anlattıklarını bazı günler O'nun mübarek ağzından duyamayacaktı ama yine de öğrenebilecekti. Hazreti Ömer'in mutluluğuna diyecek yoktu. Hem evinde misafir kaldığı arkadaşının işlerine yardım edecekti hem de Peygamberimizin anlattıklarını kaçırmadan öğrenmiş olacaktı.

Nereden Nereye

Medine'deki yeni hayatlarında Müslümanlar birçok problemle karşılaşıyorlardı. Peygamberimiz, ashabının karşılaştığı bu problemleri çözmek için onlarla istişarelerde bulunuyor, problemlerin birçoğunu ise en yakın iki dostu Hazreti Ebubekir ve Hazreti Ömer'le çözüyordu. Bu iki güzide sahabi Efendiler Efendisinin en yakın sırdaşı olmuşlardı. Allah Resûlü onlardan bahsederken "Gökte benim iki vezirim vardır: Cebrail ve Mikail; yerdeki iki vezirim ise Ebubekir ve Ömer." buyururlardı.

Hazreti Ömer, kalbine yerleşen imanla nereden nereye gelmişti. "Muhammed'i kim öldürecek?" diye sorulduğunda hiç tereddüt etmeden "Ben!" diyen Hattab oğlu Ömer, şimdi Efendiler Efendisinin görüşlerine en fazla müracaat ettiği kişilerden olmuştu. Dünya adına sahip olduğu her şeyi elinin tersi ile iterek, İslâm dini uğruna

malıyla canıyla mücadele etmeye başlamıştı. Onun bu hâli, Allah Resûlünün çok hoşuna gidiyordu. Ashabına Hazreti Ömer'den bahsederken; "Gökte bir melek bulunmasın ki Ömer'e saygı duymasın. Yeryüzünde ise bir şeytan bulunmasın ki Ömer'den kaçmasın." buyuruyordu.

Zira Hazreti Ömer'in bu hâli Yüce Allah'ı da memnun etmiş ve Cenâb-ı Hak, bir gün Efendimize Hazreti Ömer'i cennetle müjdelemesini emretmişti. Efendiler Efendisi bu mutlu haberi verdiğinde, Hazreti Ömer çok sevinmiş ve Efendimizin boynuna sarılmıştı. Ama bu kutlu habere rağmen hiçbir zaman kendisini rahat hissetmemiş, son nefesini verinceye kadar hem malıyla hem de canıyla hep Allah yolunda koşmuştu.

Müşrikler Hâlâ Vazgeçmiyor

Müslümanlar, dinlerini yaşamak adına doğup büyüdükleri vatanlarını ve çalışıp kazandıkları mallarını müşriklere bırakarak Medine'ye hicret etmişlerdi. Bu sebeple de Medine'de zengin bir hayat sürmüyorlardı, ama Allah'a rahat bir şekilde ibadet ettikleri için çok mutluydular. Burada yeni bir devlet kurmuşlardı. Komşularıyla barış içinde yaşıyorlardı. Müslümanları yakından tanımaya başlayan Medineliler, gruplar hâlinde gelip Müslüman oluyorlardı. Bu durumu öğrenen müşriklerin sinirleri alt üst oluyordu. Hem gözlerini korkutmak hem de zarar vermek için Müslümanlar üzerine birkaç kez baskın yapmaya kalkışmışlar, bunu haber alan Allah Resûlünün gönderdiği birlikler karşısında mağlup olarak tekrar Mekke'ye kaçmışlardı. Buna rağmen Müslümanları rahatsız etmekten bir türlü vazgeçmiyorlardı.

Bir gün Allah Resûlünü endişeli bir hâlde gören sahabileri sebebini sorduklarında Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Mekkeli müşriklerin savaşmak için kalabalık bir ordu hazırladıklarını söyledi. Efendiler Efendisi savaş istemiyordu, ama kendilerini korumaları da gerekiyordu. Bunun için Peygamberimiz de sahabilerden bir ordu kurdu. İslâm ordusu 313 kişiden oluşuyordu. Mekkeli müşrikler kalabalık bir orduyla yola çıktılar. Ordularının güçlerine çok güveniyorlardı. İslâm ordusu, Medine'den hareket etmiş ve Bedir Kuyusunun yanında karargâh kurmuşlardı.

Bütün hazırlıklarını tamamlamalarına rağmen Efendiler Efendisi yine de savaş istemiyor, bunun için çareler arıyordu. En sonunda müşriklere, savaş olmaması için bir elçi göndermeye karar verdi. Gönderilecek bu elçi, cahiliye döneminde de elçilik görevleri yapan Hazreti Ömer'den başkası değildi.

Allah Resûlünden bu görevi alan Hazreti Ömer, hiç vakit kaybetmeden müşriklerin karargâhına gitti. Onlara Efendimizin "Savaş olmasın." mesajını götürdü. Müşriklerin komutanı Ebu Cehil:

– Anlaşılan Muhammed bizden korkuyor, diyerek Hazreti Ömer'le alay etti.

Ardından:

– Biz buraya savaş için geldik. Savaştan asla vazgeçmeyeceğiz, diye bağırdı.

Bu savaşı Müslümanları yok etmek için iyi bir fırsat olarak gören müşrikler, Efendimizin savaşmama yönündeki teklifini kabul etmemişlerdi.

Hazreti Ömer de geri dönüp durumu Allah Resûlüne bildirdi. Yapacak bir şey kalmamıştı. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), ashabını topladı ve kanaatlerini sordu. Sahabe:

– Hazırız, diye cevap verdi.

Böylece tarihe Bedir Savaşı olarak geçen savaş başlamış oldu. Beş saat kadar sürdü. Yüce Allah, kendisine ibadet etmek için her türlü sıkıntıya göğüs geren Müslümanlara yardımını gönderdi. Sayıları az olan Müslümanlar, kalabalık ordularına çok güvenen müşrikleri büyük bir bozguna uğrattılar. Başta Hazreti Ömer'le alay eden Ebu Cehil olmak üzere yetmiş kadar müşrik öldürüldü.

Şehitlik Arzusu

Aradan henüz bir yıl geçmişti. Takvimler 625 tarihini gösteriyordu. Müşrikler, Bedir'de aldıkları bu büyük yenilgiyi bir türlü hazmedemiyorlardı. Hiç beklemedikleri bu yenilginin rövanşını almak için sürekli fırsat kolluyorlar, Müslümanları hazırlıksız yakalamak istiyorlardı. Özellikle müşrik Ebu Süfyan'ın hanımı Hind, Bedir'de ölen babasının intikamını aldırmak için Mekkelileri kışkırtıyordu.

Bir gün müşriklerin yeni bir savaş için daha güçlü bir ordu kurdukları haberi Medine'ye ulaştı. Peygamberimiz, sahabilerini toplayıp onlara Mekke'den aldığı bu haberi iletti. Allah Resûlü, savaş istememesine rağmen savunma maksadıyla hazırlıklara başladı ve sahabilerinden de hazırlanmalarını istedi.

Sahabiler, savaş için hiç zaman kaybetmeden hazırlıklara başladılar. Hazreti Ömer de hazırlıklarını sürdürüyordu. Güzel bir kılıcı ve kendisini düşmanın kılıç darbelerinden koruyacak bir zırhı vardı. Ama o bu savaşta zırhını kullanmak istemiyordu. Çünkü o şehit olmayı arzu ediyordu. Hem Kur'ân-ı Kerim'in hem de Efendiler Efendisinin, şehitlerin Allah katında büyük değerinin olduğunu belirtmeleri Hazreti Ömer'de şehit olmaya karşı büyük bir özlem oluşturmuştu. Hatta o şehit olmak arzusu ile yanıp tutuşuyordu. Hazreti Ömer gibi düşünen başka kahramanlar da vardı. Mesela Zeyd de Ömer gibi düşünüyordu.

Hazreti Ömer ona:

– Kardeşim savaşa giderken benim zırhımı alabilirsin, deyince Hazreti Zeyd:

– Hayır, almayacağım, ben de şehit olmak istiyorum, demişti.

Müslümanlar hazırlıklarını tamamlıyorlarken, Mekkeli müşriklerin tam teçhizatlı üç bin askerle Medine'ye yaklaştıkları haberini aldılar. Günlerden Cuma idi. Allah Resûlü ve arkadaşları, Cuma namazını kıldıktan sonra yola çıktılar. Efendimizin yanında bin asker vardı. Ancak bunların üç yüz tanesi savaştan vazgeçerek yolda ordudan ayrıldı. Bu ayrılanlar münafıktı. Yani görünüşte Müslüman olmuşlardı, ama gerçekte Müslüman değillerdi. Niyetleri Müslümanlara zarar vermekti. Efendimiz ve

yedi yüz İslâm askeri yollarına devam ettiler. Ertesi gün sabah namazı vakti Uhud Dağı'nın yakınına ulaştılar.

Savaş başlamak üzereydi. Allah Resûlü, elli okçuyu sol taraftaki tepeye yerleştirdi. Onlara:

– Okçular! Müşrik atlıların arkamızdan dolaşıp bize saldırmasına izin vermeyin. Savaşı kazansak da kaybetsek de sakın yerinizi terk etmeyin. Hatta öldürüldüğümüzü görseniz bile yine de yerinizden ayrılmayın, diye talimat verdi.

Hazreti Ömer, daha önceden kafasına koyduğu gibi bir yandan zırh giyinmeden savaş meydanındaki yerini alıyor, bir yandan da "Allah'ım! Senin yolunda öldürülüp şehit olmayı ve Peygamberinin memleketinde ölmeyi nasip eyle." diye dua ederek Allah'a yalvarıyordu.

Savaş başlamıştı. Henüz çok vakit geçmeden, Müslümanların hücumlarıyla müşrikler büyük kayıplar veriyorlardı. Müslümanların savaşı kazanmaları an meselesiydi. Efendimizin tepeye yerleştirdiği okçulardan bazıları, bu durumu görünce savaşı kazandıklarını zannettiler. Efendimizin kendilerine yaptığı uyarıyı unutarak yerlerini terk ettiler. Onların yerlerinden ayrıldığını fark eden müşrik komutanlar, hemen bu durumu kullanarak Müslüman askerlerini arkadan kuşattılar. Okçuların Efendimizin sözünü unutmalarının bedeli çok ağır oldu. O gün başta Hazreti Hamza olmak üzere yetmiş civarında Müslüman şehit oldu.

Çok istemesine rağmen Cenâb-ı Hak, Hazreti Ömer'e bu savaşta şehitlik nasip etmemişti. Ama o, hayatının sonuna kadar bu arzuyu hep içinde taşıdı. Bu arzusunu dualarıyla sürekli Allah'a iletti.

Müşrikleri Şaşkına Çeviren Çözüm

Uhud Savaşı'nın üzerinden iki yıl geçmiş, hicretin altıncı senesine gelinmişti. Mekkeli müşrikler, Müslümanları tamamen ortadan kaldırma planları yapıyorlar, bu esnada bazı Yahudiler de onlara destek veriyorlardı.

Yahudilerle yaptıkları güç birliği sonucunda müşrikler, Müslümanlara yönelik kötü düşüncelerini gerçekleştirmek için tam on bin askerden meydana gelen bir ordu kurmuşlardı. Allah Resûlü, bu işbirliğini haber alır almaz hiç zaman kaybetmeden Medine'deki tüm sahabileri mescitte topladı. İzleyecekleri hareket tarzını uzun uzun istişare ettiler. İran asıllı Selman-ı Farisi:

– Ya Resûlullah! Biz İran'da düşman süvarilerinin baskın yapacaklarını haber aldığımızda etrafımıza hendekler

kazardık. Böylece onların bizlere yaklaşmasını engellemiş olurduk. Burada da öyle yapabiliriz, dedi.

Hazreti Selman'ın bu teklifini hem Efendimiz hem de sahabiler uygun gördüler. Ama bunun için çok zamanları yoktu. En çok bir hafta içinde hendeklerin kazılması gerekiyordu. Bütün Müslümanlar seferber oldu. Eli kazma tutan herkes, hatta çocuklar bile hendek kazıyor, Allah Resûlü de var gücüyle arkadaşlarına yardım ediyordu. Hendek kazımı esnasında sahabiler rastladıkları büyük bir kayayı kıramayınca Efendimize gelerek:

– Ey Allah'ın Resûlü, toprağı kazarken önümüze büyük bir kaya çıktı. Ne kadar uğraştıysak da kıramadık, dediler.

Bunun üzerine Efendiler Efendisi Hazreti Selman'ın balyozunu eline aldı. Sahabiler Efendimizi izliyordu. Allah Resûlü besmele çekti ve balyozu kayaya indirdi. Kayanın üçte biri parçalandı ve bu esnada büyük bir ateş çıktı. Herkes meraklı gözlerle Efendimize bakıyordu.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem):

– Allahü Ekber! Bana Şam'ın anahtarları verildi. Vallahi ben, şu anda Şam'ın kırmızı köşklerini görüyorum, buyurdu.

Kayayı kırmaya devam ediyordu. Besmele çekerek ikinci kez balyozu indirdi. Kayadan yine bir ateş çıktı ve kayanın bir kısmı daha parçalandı.

Efendimiz:

– Allahü Ekber! Bana İran'ın anahtarları verildi. Vallahi şu anda Medain şehrini ve onun beyaz köşklerini görüyorum, buyurdu.

Sonra üçüncü kez yine besmele çekerek balyozu kayanın kalan kısmına indirdi. Kaya tamamen parçalandı ve yine ateş çıktı. Sahabiler, gözlerini Efendimize çevirmişler yapacağı açıklamayı bekliyorlardı.

Allah Resûlü:

– Allahü Ekber! Bana Yemen'in anahtarları verildi. Vallahi şu anda ben, Sana şehrinin kapılarını görüyorum, buyurdu.

Efendiler Efendisinin haber verdiği bu yerlerin tamamı, Hazreti Ömer ve Hazreti Osman'ın halifeliği dönemlerinde fethedilmiş ve sahabiler de buna şahit olmuşlardır.

Gece gündüz demeden yapılan çalışmaların sonucunda hendekler kazıldı. Hendeğin uzunluğu beş kilometreye ulaşmıştı. Genişliği ise bir atın atlayıp karşıya geçemeyeceği kadardı. Eğer geçmeye çalışırken içine düşen olursa da çıkması pek mümkün değildi.

Hendek kazma işlemi henüz yeni bitmişti ki müşriklerin, on bin askerle Medine'ye yaklaştıkları haberi geldi. Allah Resûlü, Müslüman askerlere derhâl görev taksimatı yaptı. Tamamını şehrin çeşitli yerlerine yerleştirdi.

Müşrikler, Medine'ye girdiklerinde hayatlarında hiç görmedikleri bir şeyle, hendeklerle karşılaştılar. Neye

uğradıklarını anlayamamışlardı. Hendekler, şehre girmelerine engel oluyordu ama geri dönmeye de hiç niyetleri yoktu. Çünkü aylardır bu savaşa hazırlanmışlardı. Hendeklerin etrafını kuşattılar. Bazıları, her türlü tehlikeyi göze alarak hendeklerin üzerinden geçmeye çalışıyordu. Bunu gören Efendimiz, en iyi savaşan sahabilerini hendeklerin kritik noktalarına yerleştirdi. İyi kılıç kullanan Hazreti Ömer'i de müşriklerin geçmek için en çok çaba harcadıkları bölgeye koydu. Müşrikler, Hazreti Ömer'in koruduğu bu yerden geçmek için sürekli akınlar yapıyorlardı. O gün de kalabalık bir grup o noktadan geçmek için hamle yapmıştı. Müşriklerin çokluğunu gören Allah Resûlü, Hazreti Ömer'in yanına takviye ekip gönderdi. Hazreti Ömer ve diğer sahabiler, müşrik askerlerini hendeklerin içine doldurdu. Bu hâli gören müşrikler, hemen Hazreti Ömer'in olduğu bölgeden uzaklaştılar.

Hazreti Ömer müşrikleri püskürtmüştü, geçmeye kalkışanları da hendeklerin içine doldurmuştu. Büyük bir kahramanlık örneği sergilemişti, ama biraz buruktu. Çünkü müşriklerle mücadele ederken ikindi namazının vakti geçmişti. Namazını kılamadığı için çok üzgün olan Hazreti Ömer, Allah Resûlünün yanına gelerek durumu anlattı. Peygamber Efendimiz yoğun mücadele içerisinde kendisinin de ikindi namazını kılamadığını söyleyerek Hazreti Ömer'i teselli etti.

Müşrikler, hendeklerin etrafını tam yirmi yedi gün boyunca kuşattılar. Ama şehre giremediler. Girmeye çalışanlar da Müslümanlar tarafından öldürüldü. Daha fazla

kayıp vereceklerini düşünerek kuşatmayı kaldırdılar ve üzüntülü bir şekilde Mekke'nin yolunu tuttular. Cenâb-ı Hakk'ın yardımıyla Efendimiz Aleyhisselâm ve ashabı büyük bir zafer daha kazandılar.

Hudeybiye'deki Gerginlik

Hendek Savaşı'ndan sonra Peygamber Efendimiz, bir gece rüyasında ashabıyla birlikte Kâbe'yi tavaf ettiklerini görmüştü. Ertesi gün arkadaşlarına bu rüyasını anlatmış, sonra da kendisini merakla dinleyen gözlere dönerek:

– Kâbe'yi tavaf edeceğiz, demiş, ardından da ashabının hazırlanmasını istemişti.

Mekkeli muhacirler, dinlerini yaşamak adına altı yıldır uzak kaldıkları vatanlarını nasıl da özlemişlerdi. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) sözlerini bitirdiğinde herkesin, özellikle Mekke'den hicret eden Müslümanların yüzleri gülüyordu. Çünkü Mekkeli Müslümanlar, hem Kâbe'yi tavaf edecekler, hem de doğup büyüdükleri yerleri, memleketlerini göreceklerdi. Birçoğunun malı mülkü hâlâ oradaydı. Onların durumlarından da haberdar olabilecekler, belki bir kısmını Medine'ye getirebileceklerdi.

Daha önce Mekkeli müşriklerin başlatmasıyla üç büyük savaş yaşamışlardı: Bedir, Uhud ve Hendek. Ama Efendimizin Mekke'ye bu gidişinde ne bu saldırılara karşılık vermek ne de yeni bir saldırı yapmak gayesi vardı. Tek düşüncesi, Allah'ın evini ziyaret edip umre yapmaktı.

Efendimiz, umre yapmaya gitmek isteyenlerin bir an önce hazırlıklarını yapmalarını söyledi. Efendimizle birlikte bin beş yüz arkadaşı gitmek için hazırlıklarını tamamlamıştı. Allah Resûlünün talimatıyla hep birlikte Medine'den Mekke'ye doğru hareket edildi. Tek gayeleri umre yapmak olduğundan yanlarına silahlarını da almadılar. Efendimiz yolda annesinin kabrine uğradı, orada dualar okudu. Sonra yollarına tekrar devam ettiler. Hudeybiye bölgesine ulaşmışlardı. Burası Mekke'ye yaklaşık olarak bir günlük uzaklıktaydı. Günlerdir yoldaydılar. Bir hayli yorulmuşlardı. Efendimizin talimatıyla o gün orada konaklamaya karar verdiler ve çadırlarını kurdular.

Allah Resûlü ve beraberindeki bin beş yüz sahabinin Medine'den çıkarak Mekke'ye doğru hareket ettikleri, Mekke'de hemen duyuluvermişti. Mekkeli müşrikler paniğe kapılmışlardı. Çeşitli yollardan Efendimiz ve ashabının maksatlarını öğrenmeye çalışıyorlardı. Onları Mekke'ye sokmama kararı aldılar ve elçilerini derhâl Efendimize gönderdiler. Peygamber Efendimiz, gelen elçiye niyetlerini anlattı ancak Mekkelilerin tavrı değişmedi. Allah Resûlü, umre yapmaktan başka gayeleri olmadığını Mekkelilere kendisinin göndereceği bir elçi ile de tekrar

bildirmek istiyordu. Bunun için onlara bir elçi gönderdi, ancak Mekkeli müşrikler bu elçiye çok kaba davrandılar. Hatta onu öldürmeye kalkıştılar. Elçi canını zor kurtarıp, Efendimizin yanına döndü. Allah Resûlü, bu kez onlara Hazreti Ömer'i göndermek istedi. Hazreti Ömer, elbette Peygamberimizin isteğini yerine getirmek istiyordu, ancak onun bir endişesi vardı. Efendimize dönerek:

– Müşrikler bana çok kızgınlar. Benim gitmem, onların kızgınlığını daha fazla artırabilir. Osman'ı göndermeniz daha iyi olabilir, dedi.

Peygamber Efendimiz, Hazreti Ömer'in bu sözlerini haklı bulmuştu. Mekke'nin önde gelen kabilelerinden Benî Ümeyye, Hazreti Osman'ın amcaoğullarıydı. Bu kabilenin mensupları, müşriklerin Hazreti Osman'a zarar vermelerine müsaade etmezlerdi. Üstelik Hazreti Osman daha sakin bir yapıya sahipti. Müşrikler, ona, Hazreti Ömer'e duydukları kadar kin beslemiyorlardı. Bu sebeple Efendimiz, Mekke'ye Hazreti Osman'ı göndermeye karar verdi ve Hazreti Osman'dan Mekkelilere "Biz buraya kimseyle savaşmak için gelmedik, umre yapmak gayesiyle geldik." mesajını götürmesini istedi.

Efendimizin Hazreti Osman'dan bir ricası daha oldu. Mekke'de Müslüman olup, bu durumlarını müşriklerden gizleyenler vardı. Onları da unutmayan Allah Resûlü, Hazreti Osman'dan Mekke'deki bu Müslümanları ziyaret etmesini ve onlara fethin yakın olduğunu, Müslümanlıklarını daha fazla gizlemek zorunda kalmayacaklarını müjdelemesini istedi.

Hazreti Osman, vakit geçirmeden Mekke'ye doğru yola çıktı. Müşriklerin yanına varıp onlara Efendimizin söylediklerini tek tek anlattı. Ama müşrikler Hazreti Osman'ı dinlemiyorlardı bile.

Ona:

– Git söyle Muhammed'e, O hiçbir zaman Mekke'ye giremeyecek ve Kâbe'yi tavaf edemeyecek, diye bağırdılar.

Ardından da:

– Eğer sen tek başına Kâbe'yi tavaf etmek istiyorsan buyur gir, tavaf et, dediler.

Hazreti Osman onların bu tekliflerini:

– Resûlullah tavaf etmedikçe ben de asla tavaf etmeyeceğim, diyerek reddetti.

Hazreti Osman'ın bu sözleri müşrikleri kızdırmıştı. Onu hapsetme kararı aldılar. Hazreti Osman, göz hapsindeyken Efendimiz ve arkadaşları Hudeybiye'de bekliyorlardı. Herkes, Hazreti Osman'ın Mekkelileri ikna ederek bir an önce döneceğini ümit ediyordu. Ama vakit ilerliyor, Hazreti Osman hâlâ ortada görünmüyordu. Herkesin kafasındaki cevabı bilinmeyen soru şuydu: "Acaba müşrikler Osman'a bir şey mi yaptılar?"

Bu soru zihinleri meşgul ediyordu. Çünkü Müslümanlar, yapmak zorunda kaldıkları üç büyük savaşta

Mekkelilere büyük kayıplar verdirmişlerdi. Bunun intikamını almak için Efendimizin en yakınlarından birine zarar vermek istemiş olabilirlerdi. Sinirler iyice geriliyor, Hazreti Osman dönmedikçe bu gerginlik daha da tırmanıyordu. Efendimiz de çok endişeliydi. O da arkadaşları gibi Hazreti Osman'a müşriklerin zarar vermiş olabileceklerini düşünüyordu. Eğer savaş hâli olmadan müşrikler, böyle bir işe kalkışırlarsa Allah Resûlü bunu asla cezasız bırakmazdı.

Vakit biraz daha ilerledikten sonra Hazreti Osman'ın müşrikler tarafından öldürüldüğü yolunda bir haber geldi. Allah Resûlü hemen sahabilerini topladı ve onlardan her ne pahasına olursa olsun müşriklerle savaşmak, onları cezalandırmak konusunda sonuna kadar kendisiyle beraber olacaklarına dair biat aldı. Bu biata 'Beyatu'r-rıdvan' denilir.

Allah Resûlünün sahabilerden aldığı bu biat, müşrikleri çok korkuttu. Hemen Efendimize elçiler yolladılar. Bu elçilerle hem Hazreti Osman'ı geri gönderdiler hem de antlaşma yapmak istediklerini Efendimize ilettiler. Ardından Mekkeli müşriklerle Müslümanlar arasında bir antlaşma imzalandı. Hudeybiye adını alan bu antlaşmaya göre şu kararlar alındı:

"Müslümanlarla müşrikler birbirleriyle on yıl savaş yapmayacaklar. Müslümanlar, o sene Mekke'yi ziyaret etmeden geriye dönecekler. Ziyaret ancak gelecek sene yapılacak ve ziyaret müddeti de sadece üç gün olacak.

Müslümanlar yanlarına hiçbir silâh almayacak ve herkes sadece beline kuşandığı kılıcı ile gelebilecek, o da kınında bulunacak. Medine'deki Müslümanlardan müşriklere sığınanlar olursa bunlar Müslümanlara iade edilmeyecek, ancak Mekke'den Medine'ye sığınanlar olursa, Müslüman dahi olsa Mekke'ye derhâl iade edilecek. Arap kabileleri istedikleri tarafla; yani isteyen Peygamber Efendimizle isteyen de Kureyş'le birleşmekte serbest bırakılacak."

Daha önce yapılan üç savaşta da müşriklere büyük kayıplar verdiren sahabiler, bu antlaşmanın maddelerini kendileri için çok ağır buldular. Hele, Efendimize sığınan bir Müslüman'ın tekrar Kureyş'e teslim edilmesini öngören madde, Müslümanları çıldırtacak bir madde idi.

Antlaşma maddelerine sadece dışarıdan bakıldığında şartlar, bütün bütün Müslümanların aleyhine gözüküyordu. Ama Allah Resûlü, neye imza attığını da çok iyi biliyordu. Bu antlaşmanın meyveleri ileri de tek tek ortaya çıkacaktı, ama o an sahabilerin çoğunluğu bunu anlayamamışlardı. Bunlardan biri de Hazreti Ömer'di. Antlaşma maddelerini öğrendiğinde sinirlerine hâkim olamamıştı. Allah Resûlünün karşısına gelerek:

– Sen Allah'ın Resûlü değil misin, diye gür sesiyle feveran etti.

Aslında Hazreti Ömer, mizacındaki sert yapıya rağmen Efendimize karşı son derece hürmetkârdı. O'na çok saygı gösterir, yanında sesini asla yükseltmezdi. Ama Hudeybiye Antlaşması'nın maddelerini öğrendiği o an

kendini frenleyememişti. Hazreti Ömer'in bu sert tepkisine karşı Allah Resûlü sükûnetini bozmamış ve onun sorularına gayet soğukkanlı bir şekilde şöyle cevap vermişti:

– Evet, ben Allah'ın Resûlüyüm.

– Biz Müslümanlar hak, düşmanlarımız olan müşrikler ise batıl yolda değiller mi?

– Evet, biz hak yoldayız, müşrikler de batıl yolda.

– Öyleyse bu zilleti niçin kabul ediyoruz? Bizim dinimizi küçük düşürmelerine neden meydan veriyoruz?

– Ben, Allah'ın kulu ve peygamberiyim. Allah'ın emirlerine aykırı harekette bulunamam. Bu antlaşmanın maddelerini kabul etmekle de Allah'a isyan etmiş değilim.

– Sen bize Kâbe'yi ziyaret edeceğimizi söylemedin mi?

– Evet, söyledim. Fakat bu sene demedim. Tekrar söylüyorum: Sen kesinlikle Mekke'ye gidecek ve Kâbe'yi tavaf edeceksin.

Antlaşmanın maddeleri, özellikle de üçüncü maddesi Hazreti Ömer'i çılgına çevirmişti. Peygamber Efendimizle konuşmakla hızını alamamıştı, içindeki duygularını sakinleştiremiyordu. Doğruca Hazreti Ebubekir'in yanına gitti. Hiddetli hâli hiç değişmemişti. Peygamber Efendimize sorduğu soruların aynısını Hazreti Ebubekir'e sormaya başladı:

– Ey Ebubekir! Muhammed Allah'ın hak Peygamberi değil mi?

– Evet, kesinlikle O, Allah'ın hak Peygamberidir.

– Peki, biz Müslümanlar hak, düşmanlarımız müşrikler de batıl üzere değiller mi?

– Evet, biz hak üzereyiz, müşrikler ise batıl yol üzeredirler.

– O hâlde neden dinimizi küçük düşürmeye meydan veriyoruz?

– Muhammed, Allah'ın hak Peygamberidir ey Ömer! Bu antlaşmayı yaparak Allah'a asi olmamıştır. O, Allah'ın gözetimi altındadır. Allah, O'nun yardımcısıdır. Bizim O'na itaat etmemiz gerekir.

Hazreti Ömer sorularını sürdürdü:

– Peki, O Medine'de bize, "Kâbe'ye gideceğiz, tavaf edeceğiz" demedi mi?

– Elbette dedi, ama bu yıl gideceğiz diye bir şey söyledi mi?

– Hayır söylemedi.

– Eğer O "Yakında Kâbe'yi tavaf edeceğiz." dediyse o hâlde yakın bir zamanda Kâbe'ye gidip onu tavaf edeceksindir.

Bazı sahabilerin aksine Hazreti Ebubekir, gayet sakindi ve her ne olursa olsun Efendimizle aynı düşünüyordu.

Çünkü o Ebubekir'di, sıddıktı. Belki de Efendimizin yanında ilk sırada olmasının sebebi de buydu.

Hudeybiye'de yapılan antlaşmanın ardından Müslümanlar, Medine'ye doğru hareket ettiler. Hazreti Ömer bir süre sonra Allah Resûlünü çok kırdığının farkına varmıştı. Sinirli hâli geçtikçe bunun daha çok farkına varıyordu. Bir an gelmiş sinirlerine hâkim olamamıştı. Kendi kendine, "Ben o sözleri Allah'ın Resûlüne nasıl söyledim diyordu." Ama söylemişti. Sözler ağzından dökülüvermişti bir kere. Efendiler Efendisi kırılmıştı. Aslında Ömer'in sinirli yapısını iyi biliyordu. Ama belki kendisine çok yakın gördüğü birinden bu denli sert tepki beklemiyordu.

Hazreti Ömer düşündükçe, yaptıkları antlaşmanın ileride kendilerine pek çok fayda sağlayacağını anlıyordu. Efendimize karşı davranışını her hatırladığında bir kez daha yıkılıyor, yaptıkları hiç aklından çıkmıyordu. O'nu düşündükçe sıkıntıdan iki büklüm oluyor, Resûlullahı kırdığı için Allah'ın da kendisini affetmeyeceğini düşünüyordu.

Affedilmeyi arzu ederek; oruçlar tutmuş, yoksullara sadakalar dağıtmış, bol bol namaz kılmış ve hatta köleler bile azat etmişti. Ama hâlâ affedilmeme korkusunu içinden atamamıştı. Zira Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), birkaç gündür ona eskisi gibi tebessüm etmiyordu. Efendimizin gönlünü almak için yanına yaklaştı, bir şey sordu ama Efendimiz cevap vermedi. Bir müddet sonra tekrar gelmiş ve sorusunu tekrarlamıştı. Fakat

Efendimizden yine cevap alamamıştı. Çok geçmeden "Belki bu kez affeder." diye düşünerek bir kez daha şansını denemek istedi. Ümitle Allah Resûlünün yanına yaklaştı, ama Efendimizden beklediği karşılığı yine alamadı. Koca Ömer yıkılmıştı. Bir gün dahi görmemeye dayanamadığı Efendisi ya bir daha onun yüzüne bakmazsa, ne yapardı?

Hazreti Ömer, bu düşüncelerle devesini biraz hızlı sürmüş topluluğun ön taraflarına geçmişti. Bir yandan da sürekli "Nasıl böyle bir şey yaptın?" diyerek kendi kendine kızıyordu. Hazreti Ömer'in dışındaki Müslümanların birçoğu da Hudeybiye'yi anlayamamıştı. Ama İslâm'ın tebliğinde Hudeybiye çok önemli bir rol oynamıştı. Mekkeli müşrikler, bu antlaşmayla Efendimizi ve İslâm devletini resmen tanımış oluyorlardı. Ayrıca bu antlaşmanın ardından bir yıl sonra Peygamberimiz ve sahabileri, ellerini kollarını sallayarak Kâbe'yi ziyaret edecekler ve bu olay günlerce herkesin dilinde dolaşacaktı. Mekke'nin ileri gelen dev şahsiyetlerinden Halid bin Velid, Amr bin As ve diğer bazı kişiler, bu arada kendi hür iradeleriyle İslâm dinine gireceklerdi. Nitekim Yüce Allah da bu antlaşmayı bir fetih olarak nitelendirmiş ve Fetih sûresini indirmişti.

Hazreti Ömer, böyle bir sûrenin indirildiğinden habersiz, düşüncelere dalmış bir şekilde topluluğun önlerinde Medine'ye doğru ilerliyordu. Arkadan gür sesli biri, "Ey Hattab oğlu Ömer!" diye bağırdı. Dalgın dalgın ilerleyen Hazreti Ömer, kendisine seslenildiğini anlayamamıştı. Aynı kişi tekrar daha gür bir sesle bağırdı. Hazreti Ömer, bu kez devesini hemen durdurdu ve ona seslenen

kişiyi beklemeye başladı. İçerisinde bir korku vardı. Yaptığı davranışın cezalandırılacağını düşünüyordu. Bu arada bağıran kişi yanına kadar gelmişti. Ona:

– Peygamberimiz seni bekliyor, dedi.

Efendimizin ismini duyan Hazreti Ömer'in içi titremişti. Derhâl geri döndü. Doğruca Peygamberimizin yanına gitti. Biraz telaşlı biraz da heyecanlıydı. Efendimizin kendisini neden çağırttığını, neler söyleyeceğini çok merak ediyordu. Peygamber Efendimizi gördüğünde içi biraz olsun rahatlamıştı. Çünkü Allah Resûlü tebessüm ediyordu. Hazreti Ömer'e dönerek:

– Ey Hattab'ın oğlu! Allah bana bir sûre indirdi. Bu sûre ile Hudeybiye'nin fetih olduğunu haber verdi, dedi ve ardından da inen sûreyi okudu.

Hazreti Ömer, yerinden kalkarak Efendimize sarıldı ve tekrar af diledi. O, merhamet peygamberi idi. Çok sevdiği Ömer'e hemen sarıldı ve onun özrünü kabul etti. Hazreti Ömer rahatlamıştı. Yolun geri kalan kısmında huzurlu ve mutlu bir şekilde Efendimizin yanında bulundu.

Efendiler Efendisi, bütün sahabilerini çok iyi tanıyor, Hazreti Ömer'in hiddetli yapısını iyi biliyordu. Bu, onun yaratılıştan gelen bir özelliğiydi. Belki bu yüzden ona çok fazla gönül koymamıştı. Hem Efendiler Efendisi, Hazreti Ömer'in Hudeybiye'deki davranışının da samimiyetinden kaynaklandığını biliyordu. Çünkü o Ömer ki, bütün

dünya nimetlerini elinin tersi ile iterek aç kalma pahasına İslâm'ı tercih etmişti. Zira bu olay, Hazreti Ömer için de ayrı bir ders olmuştu.

Bu olayın sonrasında Peygamber Efendimizin Hazreti Ömer'e karşı tavrı hiç değişmedi. Hattab oğlu Ömer, yine Efendimizin kendisine sık sık danıştığı en yakın arkadaşlarından biri olmaya devam etti.

Hazreti Ömer'in, yaratılışından getirdiği hasletleri İslâm'la birleşince o, mükemmel bir şahsiyet olmuştu. Zekâsı, ufku ve Allah'ın kendisine bahşettiği diğer özellikler sayesinde görüşlerinde isabetli bir şahıs idi Hazreti Ömer. Kur'ân âyetlerinin inmeye devam ettiği dönemde, görüş belirttiği birçok konuda bazı âyetler onun düşüncelerini destekler mahiyette gelmiştir. Kur'ân âyetleri inmeden gelecek âyetle aynı doğrultuda görüş belirtilmesine tevafukât denir. Bazı âlimlere göre on beş, bazılarına göre ise tam yirmi bir defa âyeti kerimeler, Hazreti Ömer'in düşüncesi istikametinde nüzul etmiştir. Onun bu durumunu oğlu Abdullah bin Ömer şöyle ifade etmiştir:

– Eğer bir konuda insanlar farklı babam da farklı bir görüş belirtmişse, inen âyetler babamın düşüncesi istikametinde gelmiştir.

İlk Vakıf

Hudeybiye Antlaşması'nın üzerinden bir yıl geçmişti. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), müşriklerle işbirliği yaparak Müslümanlara ihanet eden Hayber Yahudileri üzerine bir sefer düzenledi ve İslâm orduları Hayber'i fethettiler. O dönemde savaşlarda kazanılan ganimetler savaşa katılanlara dağıtılırdı. Efendiler Efendisi, oradan kazanılan arazileri sahabiler arasında taksim ediyordu. Allah Resûlü, diğer sahabiler gibi Hazreti Ömer'e de buradan kıymetli bir arazi vermişti. Sahabilerden bazıları kendilerine verilen arazileri hurmalık yaparken bazıları da bahçe yapıyordu.

Hazreti Ömer ise ikisini de yapmaya niyetli değildi. Bu araziyi farklı bir şekilde değerlendirmek istiyordu. O, alın teri dökerek kazandığı şeyleri harcamayı çok severdi. Geçimini ticaretle sağlıyordu. Buradan kazandıklarının

büyük bir bölümünü de fakir fukaraya verir, Allah yolunda harcardı. Çok cömertti. İslâm'dan önce bu cömert tavrını müşrikler için kullanırken, şimdi Müslüman din kardeşleri için kullanıyordu.

Aklında hep Hayber'den düşen arazi vardı. Ne yapmalıydı bunu? Nihayet kararını vermişti. Kendi payına düşen araziyi vakıf yaptı ve şöyle bir vakıf şartnamesi düzenledi: "Bu arazi satılamaz, hibe edilemez ve miras yolu ile sahip olunamaz. Geliri fakirlere, akrabaya, kölelere, Allah yolunda yolcu ve misafirlere harcanacaktır."

Hazreti Ömer, bu arazinin kendi adıyla anılmasını da istemiyordu. "Her gördüğümde yaptığım bu iyilik sebebiyle istemeden kalbime gurur hissi gelir." diye düşünüyordu Bu sebeple o araziyi bir başkasının yönetmesi taraftarıydı. Burayı idare edecek yönetici için de şöyle bir kural koydu: "Vakfı yöneten kişinin buradan çıkacak ürünleri ölçülü olarak yemesinde ve yedirmesinde bir sakınca yoktur." Böylece Hazreti Ömer, bir kere daha büyüklüğünü göstermiş ve kendi payına düşen araziyi yoksullara bağışlayarak tarihteki ilk vakfı gerçekleştirmişti.

Gurbete Veda

Müslümanlar doğup büyüdükleri vatanlarını, alın teriyle kazandıkları mallarını bırakıp Medine'ye hicret edeli tam sekiz yıl olmuş, Hudeybiye Antlaşması'nın üzerinden de iki yıl geçmişti. Mekkeli müşrikler her zamanki gibi yine sözlerinde durmuyorlardı. Hudeybiye Antlaşması'nın altında imzaları olmasına rağmen son zamanlarda antlaşmanın bazı maddelerini ihlal ediyorlardı. Bu antlaşmaya göre kabileler, isterlerse Kureyşlilerle isterlerse Efendimizle ortaklık kurabileceklerdi.

Bazı kabileler müşriklerle işbirliği yaparken, Huzâa kabilesi ise Müslümanlar tarafında yer almıştı. Müşrikler, bunu kabullenemiyor ve sürekli Huzâa kabilesine rahatsızlık veriyorlardı. Bir gün Huzâalılara saldırdılar ve tam yirmi kişiyi öldürdüler. Böylece antlaşmayı bozmuş oluyorlardı. Önceleri bir antlaşmayı bozmuş olmayı

çok da önemsemezlerdi. Ancak Müslümanların günden güne güçlerini artırdıklarının da farkındaydılar. Antlaşma bozulduğunda kendilerinin daha çok zarar göreceğini biliyorlardı. Bunun için hiç vakit kaybetmek istemiyorlardı. Ebu Süfyan'ı, derhâl Medine'ye Allah Resûlünün yanına gönderdiler. Ebu Süfyan, Efendimizin yanına geldi ve:

– Ey Muhammed! Hudeybiye Antlaşması'nı yeniden yapalım ve süresini uzatalım, dedi.

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) sordu:

– Ey Ebu Süfyan! Sen bunun için mi geldin?

– Evet, bunun için geldim.

– Biz antlaşmayı devam ettiriyoruz. Yoksa siz onu bozdunuz mu?

Efendimiz, müşriklerin son zamanlarda antlaşmaya uygun davranmadıklarını biliyordu. Ama muhtemelen bu durumu, Ebu Süfyan'a teyit ettirmek istiyordu. Kafasını yere eğen Ebu Süfyan, o anda bir cevap veremedi. Biraz sonra kısık bir sesle:

– Hayır, öyle bir şey yapmadık. Senden antlaşmayı yeniden yapmayı ve süresini uzatmayı istiyoruz, dedi.

Allah Resûlü onun bu isteğine cevap vermedi. Umutsuz bir şekilde Efendimizin yanından ayrılan Ebu Süfyan, doğruca Hazreti Ebubekir'in yanına gitti. Bu antlaşmanın yenilenmesine aracılık yapması için ona yalvardı. Hazreti Ebubekir de onun bu isteğini kabul etmedi. Ondan da

istediği cevabı alamayınca "Belki Ömer'i ikna edebilirim." diye düşünerek hiç vakit kaybetmeden Hazreti Ömer'e koştu.

– Ey Ömer bana yardımcı ol. Muhammed'e söyle, Hudeybe'yi yenileyelim, diye yalvardı. Müslümanlara yaptıklarından dolayı müşriklere çok kızgın olan Hazreti Ömer:

– Demek siz bizimle yaptığınız antlaşmayı bozdunuz öyle mi? Bu konuda Efendimize antlaşmayı yenilemesi konusunda hiçbir şey söylemem. Kendim de sonuna kadar sizinle savaşacağım, dedi.

Efendimizin en yakın iki dostu da istediği desteği Ebu Süfyan'a vermemişlerdi. Ama Ebu Süfyan'ın pes etmeye niyeti yoktu. Çünkü Müslümanlar çok güçlü duruma gelmişlerdi. Efendimiz ve arkadaşları bir savaş açsalar, müşriklerin bununla mücadele edecek güçleri kalmamıştı.

Son bir umutla Hazreti Osman'a, Hazreti Ali'ye ve diğer önde gelen sahabilere gitti. Onlardan aracılık yapmalarını istedi. Fakat hepsinden olumsuz cevap aldı. Eli boş bir şekilde Mekke'ye dönmek zorunda kaldı. Ebu Süfyan'ın dönüşünü bekleyen Mekkeliler onu görünce:

– İkna ettin mi? Yeni antlaşma yapıyor muyuz, diye sordular.

Ebu Süfyan onlara yaşadıklarını anlattı. Sonra da:

– Maalesef ikna edemedim, diye cevap verdi.

Mekkeli müşriklerin korkuları bir kat daha artmıştı. Allah Resûlünün, bunu cezasız bırakmayacağını düşünüyorlar, ama olacakların zamanını kestiremiyorlardı.

Allah Resûlü, antlaşmayı bozan Mekke müşrikleri üzerine bir sefer düzenlemek istiyordu. Ama Mekkelileri hazırlıksız yakalamak için bu düşüncesini çok gizli tutuyordu. Çünkü Efendimiz kan dökülmesini istemiyor, yıllardır özlediği Mekke'ye savaş olmadan kavuşmak istiyordu. Zaten o daima kan dökülmesine karşı çıkmış, mecbur kalmadıkça asla savaş istememişti.

Bir süre sonra Gönüller Sultanı, arkadaşlarını mescide topladı ve Mekke'yi fethetmek için sefere çıkılacağını söyledi. Bunun için herkesin hazırlık yapmasını isteyerek hazırlıklarını gizli yapmaları konusunda da arkadaşlarını uyardı. Bütün Müslümanları bir heyecan sarmıştı. Özellikle Mekke'den Medine'ye hicret etmiş olan Müslümanların heyecanı görülmeye değerdi. İşkencelere uğrayarak terk etmek zorunda kaldıkları vatanlarını fethetmeye gidiyorlardı.

Müslümanlar hazırlıklarını kısa sürede tamamladılar. Ramazan ayının ilk günleriydi. Allah Resûlü, Mekke'ye gidileceğini söylediği andan itibaren kalpleri heyecanla çarpan on bin mücahitle Mekke'ye doğru yola çıktı. Bir süre ilerledikten sonra Mekkeli müşrikler, on bin askerle Efendimizin hızla şehre doğru ilerlediğinden haberdar oldular. Hiçbir hazırlıkları olmayan Mekkeliler çok korkmuş, Müslümanların bu kadar erken gelebileceklerini

tahmin edememişlerdi. Liderlerinden Ebu Süfyan'ı ve birkaç kişiyi son durum hakkında bilgi almaları için Müslümanların ilerledikleri güzergâha doğru gönderdiler. Ebu Süfyan ve beraberindekiler, bir gece vakti Müslümanların karargâhına yaklaştıkları sırada mücahitler tarafından yakalandılar. Neye uğradıklarını şaşırmışlardı. Kurtulmak için çaba harcıyorlardı. İslâm askerleri ise kaçmamaları için tedbir alıyorlardı. Durumu öğrenen Hazreti Abbas oraya gitti ve Ebu Süfyan'ı askerlerin elinden alarak Efendimizin yanına götürdü. Olayı izleyen Hazreti Ömer de derhâl Efendimizin çadırına girdi ve Allah Resûlüne:

– Ey Allah'ın Resûlü! Ebu Süfyan, sana ve arkadaşlarımıza acımasızca işkenceler yaptı. Müsaade et şu kılıcımla boynunu uçurayım, dedi.

Hazreti Abbas araya girerek buna mani olurken Efendimiz de tartışmanın büyümemesi için Hazreti Abbas'a:

– Ebu Süfyan'ı misafir çadırına götür. Sabahleyin de yanıma getir, diye talimat verdi.

Ertesi sabah Ebu Süfyan, Hazreti Ömer'le birlikte Efendimizin çadırının yanına geldi. Ebu Süfyan çadıra girince Allah Resûlü:

– Ey Ebu Süfyan! Henüz 'Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah' diyeceğin zaman gelmedi mi, diye sordu.

Ebu Süfyan, henüz putlardan kopacak gücü kendisinde bulamıyordu.

– İyi ama putlarım ne olacak? Lat ve Uzza'dan nasıl vazgeçeyim, dedi.

O sırada Hazreti Ömer çadırın dışında bekliyor, konuşulanları oradan dinliyordu. Ebu Süfyan'ın bu mantıksız sözlerine sinirlenerek:

– Ey Ebu Süfyan! Dua et ki Resûlullahın çadırının içindesin. Dışarıda olsaydın asla bu sözü söyleyemezdin, dedi.

Geçmişte yaptığı onca eziyete rağmen Efendiler Efendisinin kendisine karşı hâlâ yumuşak davranması Ebu Süfyan'ı çok etkilemişti. Ama yine de o dönüşü yapamıyordu. Biraz süre istedi Allah Resûlünden. Bu esnada devreye Hazreti Abbas girdi ve:

– Ey Ebu Süfyan, yazıklar olsun sana! Aklını başına topla. Sen ne yaptığının farkında mısın? Boynun vurulmadan önce Müslüman ol, dedi.

Biraz daha düşünen Ebu Süfyan, sonunda kararını verdi ve kelime-i şehadet getirerek İslâmiyet'le şereflendi. Sonra izin isteyerek süratle Mekke'ye gitti. Etrafında toplananlara seslendi:

– Ey Kureyşliler işte Muhammed! Karşı koyamayacağımız büyük bir orduyla yanı başımıza kadar gelmiş. Ben Müslüman oldum. Siz de Müslüman olun kurtulun. Kendisini güvende hissetmek isteyen benim evime girsin kurtulsun.

Mekkeli müşrikler, hatta karısı Hind bile Ebu Süfyan'a hakaret ettiler. Bazıları karşı çıktı, ama Kureyşlilerin çoğunluğu ya onun evine girdiler ya da Kâbe'ye sığındılar.

Bu olaydan sonra Allah Resûlü ve ashabı ihtişamla Mekke'ye giriş yaptılar. Efendiler Efendisi, Kâbe'nin girişinde durarak Mekkelilere hitap etti. Ordusundaki komutanlara da:

– Size saldırılmadıkça hiç kimseyle çarpışmaya girmeyeceksiniz. Hiç kimseyi öldürmeyeceksiniz, diye emir verdi.

Efendiler Efendisi, Müslümanlara aşırı düşmanlık yapan üç beş kişi dışında hiç kimseye bir zarar gelmesini istemiyordu. Çünkü o Allah'ın Resûlüydü. Elini kaldırıp bir kez dahi beddua etmemişti işkence yapanlara. Şimdi de hiç kimseye en küçük bir zarar gelmesini istemiyordu.

Allah Resûlü, devesi Kasvâ'nın üzerine bindi. Bir yandan lütfettiği bu güzellikler için Allah'a dua ediyor, bir yandan da Fetih sûresini okuyordu. Bütün sahabilerin yüzleri gülüyordu. Efendiler Efendisi ve sahabiler birlikte Kâbe'ye gittiler. Hep birlikte Kâbe'yi tavaf ettiler. Öğle namazı vakti girince Hazreti Bilâl, Kâbe'nin duvarına çıkarak güzel sesiyle ezan okudu. Bütün Müslümanların özellikle muhacirlerin gözleri dolu dolu olmuştu. Yakınında olmalarına rağmen müşriklerin eziyetlerinden çekindikleri için göremedikleri Kâbe'de şimdi ezan okunuyordu. Allah'ın ne büyük lütfuydu bu! Namazdan sonra Allah

Resûlü bir konuşma yaptı ve Mekke'de genel af ilan etti. Sonra Safa tepesine çıktı. Mekkeliler, akın akın buraya gelip Allah Resûlüne biat ediyorlardı. Büyük bir kalabalık oluşmuştu. Efendimiz Aleyhisselâm erkeklerin biatlerini kabul ediyordu. Hazreti Ömer'den de kadınların biatlerini kabul etmesini istedi. Hazreti Ömer de kadınların biatlerini kabul etti. Ardından Peygamber Efendimiz, Kâbe'nin içindeki ve dışındaki bütün putları temizletti. Allah Resûlü ve sahabiler, Mekke'de bir süre hasret giderdikten sonra tekrar Medine'ye döndüler.

İzin Ver Öldüreyim

Kazanılan bir savaşın ardından elde edilen ganimetler dağıtılıyor, herkes toplanmış sıranın kendisine gelmesini bekliyordu. Ganimetleri dağıtan ise Allah'ın Resûlüydü.

Herkes sıra ile geliyor, Efendimizin kendisine verdiği payı alıp oradan ayrılıyordu. Her işinde olduğu gibi burada da insanların en adili O idi. Zira O, insanları doyurmak için çok kez kendisi aç kalan Şefkat Peygamberiydi.

Ganimet taksimatı bitmişti. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) içlerinde Hazreti Ömer'in de yer aldığı yakın arkadaşlarıyla birlikte taksimatın yapıldığı yerdeydi. Henüz oradan ayrılmamışlardı. Gözleri çukur, elmacık kemikleri çıkık ve burnu basık bir adam yanlarına yaklaştı. Herkes adamın Efendimize bir soru soracağını düşünüyordu. Adam, tam Peygamberimizin önüne geldiğinde durdu ve Allah Resûlüne şöyle hitap etti:

– Bu taksim adaletli olmadı, âdil ol!

Orada bulunan herkes sarsılmıştı. Nasıl bir mümin, Peygamberine böyle hitapta bulunabilirdi? Elbette bulunmazdı. İnsanların en emini olduğu konusunda müşriklerin bile hemfikir olduğu bir insana nasıl böyle bir şey söylenebilirdi?

Belli ki bu şahıs münafıktı. Zira mümin biri, hem de Allah'ın Resûlüne böyle iftira atmazdı. Bu şahsın münafık olduğunu bilen, ama insanların arasında bunu söylemek istemeyen Efendimiz, hiç tavrını değiştirmeden gayet sakin bir şekilde:

– Ben de adaletli davranmazsam kim adaletli davranabilir ki? Eğer âdil olmazsam hüsrana uğrarım, dedi.

Allah Resûlü bu sözleriyle şunu anlatmak istiyordu: Eğer bir peygamber âdil değilse o insanlar adaleti kimden öğrenecekler? Adaletin olmadığı bir yerde ise insanlar hüsrandadır ve kaybetmişlerdir.

Efendimizin yanında bulunan sahabiler neye uğradıklarını şaşırmışlardı. Hazreti Ömer yerinde duramıyordu. Hemen adamın üzerine yürüdü. Allah Resûlüne karşı nasıl konuşulacağını bilmeyen bu küstaha haddini bildirmek istiyordu. Efendimize dönerek:

– Ya Resûlullah izin ver, şu adamın kellesini uçurayım, dedi.

Ancak Allah Resûlü müsaade etmedi. Etmezdi. Çünkü O kendisine nice hakaret edenlere hiçbir şey yapmamış,

gerçeği görebilmeleri için Allah'a dua etmişti. Ama olaya şahit olan Hazreti Ömer'di ve onun gönlü, dünyanın en adil insanına böyle iftira edilmesine razı olmazdı. İzin alabilseydi, o münafığı oracıkta yere yığardı. Ama Peygamber Efendimiz, izin vermediği için adama elini dahi sürmedi.

İstemez misin ya Ömer

Bir gün Hazreti Ömer, bazı konuları istişare etmek için Efendiler Efendisinin odasına gitmişti. Odanın bir yanında işlenmiş bir deri, bir diğer köşesinde de içinde birkaç avuç arpa bulunan küçük bir torba ve yatmak için kullandığı bir hasır vardı. İşte Allah Resûlünün odasındaki eşyalar bundan ibaretti. Üzerinde yattığı hasır, yanağına iz yapmıştı. Bu manzara Hazreti Ömer'e çok dokundu. Gözyaşlarını tutamadı. Müslümanlığı seçmeden önce ağladığı görülmeyen Hazreti Ömer'in, İslâm'la şereflendikten sonra kalbi o kadar hassas olmuştu ki artık her duygulandığında gözlerinden damlalar süzülmeye başlıyordu. Allah Resûlü niçin ağladığını sorunca Hazreti Ömer:

– Ey Allah'ın Resûlü! Şu anda kisralar, krallar, saraylarında kuş tüyünden yataklarında yatarken sen, sadece

kuru bir hasır üstünde yatıyorsun. Ve o hasır, senin mübarek yüzünde iz bırakıyor. Senin yanında gördüklerim beni ağlattı, cevabını verdi.

Bunun üzerine Efendimiz, Hazreti Ömer'in yüzüne baktı ve şöyle dedi:

– İstemez misin, ya Ömer! Dünya onların, ahiret de bizim olsun.

Duana Bizi de Ortak Et

Kâbe'yi çok özlemiş olan Hazreti Ömer, Mekke'ye gidip umre yapmak istiyordu. Allah Resûlünden umre için izin istedi. Allah Resûlü de Hazreti Ömer'e istediği izni verdi. İznin ardından ayağa kalktı ve ona sarıldı. Ardından Hazreti Ömer'i hayatının sonuna kadar heyecanlandırıp coşturacak bir talepte bulundu:

– Kardeşim, duana bizi de ortak et.

Kâinatın Efendisi kendisinden dua istiyordu. Uğruna canını verecek kadar sevdiği Efendisinin bu sözü, Hazreti Ömer'i hayatı boyunca heyecanlandırmıştır. Bu olayı her hatırlayışında Hazreti Ömer, "O gün dünyalar benim olsaydı, o kadar sevinmezdim." demiştir.

Ayrılık Acısı

Mekke'nin fethinden sonra Yüce Mevlâ, Müslümanlara haccı farz kıldı. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), Allah'ın emrettiği bu ibadeti yapmak istiyordu. Hicretin üzerinden tam on yıl geçmişti. Allah Resûlü, Medine'deki Müslümanlara hac yapmak için hazırlanmalarını söyledi. Medine'nin dışında yaşayan Müslümanların da hazırlıklarını tamamlayıp Medine'de toplanmalarını istedi. Allah'a ibadet etmek niyetiyle binlerce Müslüman, Medine'ye akın etmeye başladı.

Allah Resûlü, kalbi Allah ve Resûlünün sevgisiyle çarpan binlerce Müslümanla Medine'den Mekke'ye doğru hareket etti. Hep bir ağızdan coşkuyla söyledikleri "Lebbeyk Allahümme Lebbeyk..." nidaları göğe yükseliyordu. Bu kutlu yolculuğa yolda katılanlar da oluyordu. Zilhicce ayının dördü Pazar günü, Efendiler Efendisi

ve Müslümanlar Mekke'ye ulaştı. Nasıl bir kalabalıktı Allah'ım! Mekke'dekilerin ve yakın beldelerdekilerin de katılmasıyla yüz binden fazla Müslüman Mekke'de toplanmıştı. Hep birlikte hac ibadetini yerine getirdiler. Efendimizin tebliğe başladığı andan itibaren yanında yer alan ilkler, bir başka heyecanlıydı. Müşriklerin engellemeleri sonucu gizli gizli ibadetlerini yaptıkları Kâbe, o gün yüz yirmi bin Müslümanın hep birlikte haykırdığı "Allahü Ekber" nidalarıyla çınlıyordu. Gözlerden sevinç gözyaşları süzülüyordu.

Allah Resûlünün talimatıyla yüz yirmi bin kişi Arafat'a toplandı. Kutlu Nebi, burada gözlerini bir an kendisinden ayırmayan bu hak dostlarına önemli tavsiyelerde bulundu. Bu hutbe, Allah Resûlünün veda hutbesiydi. Veda hutbesiyle Efendiler Efendisi, İslâm'ın ilkelerini bütün insanlığa iletmiş oldu. Bu hac da Efendimizin ilk ve son haccı oldu.

Haclarını tamamladıktan sonra Allah Resûlü ve Medineli Müslümanlar Medine'ye döndüler. Hicretin on birinci senesine gelinmişti. Mayıs ayının son günleriydi. Efendimiz hastalanmış ve hastalığı her geçen gün biraz daha ilerlemeye başlamıştı. Ateşi de oldukça yüksekti. Namaz kıldırmak için mescide gidemez olmuştu. Müslümanlara namazlarını kıldırması için sadık dostu Hazreti Ebubekir'i görevlendirdi. Bütün sahabileriyle helalleşti.

Ve o gün gelip çattı. Efendimizin mübarek başı Hazreti Aişe validemizin kucağında, göğsüne dayalı idi. Nefes alıp vermekte güçlük çekiyordu. Dilinden "Allah'ım beni yüce dostluğuna kabul et." duaları dökülüyordu. Artık son anlarıydı. Mübarek dudaklarından "Lâ ilâhe illallah." cümlesi çıktı. Gözlerini tavana dikti ve mübarek ruhunu Rabbine teslim etti.

Yürekleri dağlayan bu acı haber, kısa sürede her tarafa yayılıverdi. Müslümanlar duydukları bu acı haberin gerçek olmamasını temenni ediyorlardı. Kolay mıydı kabullenmeleri? İmanın lezzetini tatmalarına vesile olan yüce insan artık yoktu. Öksüz kalmışlardı. Sevinçleri ya da sıkıntıları olduğunda artık kimin kapısını çalacaklardı?

Gönüller Sultanı Efendimizin vefatından en fazla etkilenenlerden biri de Hazreti Ömer oldu. O; Hattab'ın oğluydu ama gerçek eğitimini, Ömer'i Hazreti Ömer yapan eğitimi Allah Resûlünden almıştı. Nasıl konuşacağına, nasıl oturacağına, insanlara nasıl davranacağına varıncaya kadar her şeyini Allah Resûlünün uyarılarına ve tavsiyelerine göre yeniden düzenlemişti. Kendisi için hayatın anlamını değiştiren Efendisini artık göremeyecek olması, Hazreti Ömer'in aklını başından almaya yetmişti. Problemlere ürettiği çözümlerle herkesi hayran bırakan aklı, sanki Hazreti Ömer'i terk edip gitmişti. Duyduğu bu haberin yanlış olmasını çok arzu ediyordu. Yerinden fırlayıp doğruca Efendimizin evine geldi. Efendimizin mübarek yüzüne baktı ve şöyle dedi:

– Resûlullah bayılmış, fakat baygınlığı çok ağır. İnsanlar bunu anlayamıyorlar.

Hazreti Ömer, Efendimiz için ölüm sözünü ağzına almadığı gibi, kimsenin de almasını kabullenemiyordu. Bu dediklerine belki kendisi de inanmıyordu. Ancak gönlünden böyle olması geçiyordu. Belki bu şekilde biraz rahatlıyordu. Bu temennisini kendi kendine söylenmekle yetinmedi. Telaş ve üzüntüsünün etkisiyle sesini yükseltmeye ve bağırmaya başladı:

Dışarı çıkıp haykırdı:

– Muhammed ölmedi! Kim, "Muhammed öldü." derse, kılıcımla boynunu vururum!

Efendimizin ebediyete irtihalini Sünh mahallesindeki evinde öğrenen Hazreti Ebubekir hemen Resûlullahın evine geldi ve odasına girdi. Yüzündeki örtüyü kaldırdı. Dudakları titreyerek:

– Ah dost, dedi.

Gözlerinden yaşlar süzüle süzüle Allah Resûlünü alnından öptü. Efendimizin yüzünde sürekli var olan tebessüm hâlâ duruyordu.

Hazreti Ebubekir:

– Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Resûlü! Senin hayatın da güzeldi ölümün de güzel, dedi.

Hazreti Ebubekir, Allah Resûlünün evine girerken Hazreti Ömer'in "Resûlullah ölmedi." sözlerini duymuştu.

Efendimizin evinden çıkıp doğruca Mescid-i Şerif'e gitti ve orada toplanan insanlara şöyle seslendi:

– Kim Muhammed'e tapıyorsa, bilsin ki Muhammed ölmüştür. Kim ki Allah'a ibadet ve kulluk ediyorsa bilsin ki Allah diri ve ölümsüzdür.

Sonra da Âl-i İmrân sûresinin 144. âyetini okudu: "Muhammed, sadece resûldür, elçidir. Nitekim O'ndan önce de nice resûller gelip geçmiştir. Şayet O ölür veya öldürülürse, siz hemen gerisin geriye dinden mi döneceksiniz? Kim geri döner dinden çıkarsa bilsin ki Allah'a asla zarar veremez. Ama Allah, hidayetin kadrini bilip şükredenleri bol bol mükafatlandıracaktır."

Hazreti Ebubekir'in konuşması ve okuduğu bu âyet-i kerime, başta Hazreti Ömer olmak üzere bütün sahabileri kendilerine getirmişti. Bu acı gerçeği kabullenmek zordu. Ama ölüm bir gerçekti. O andan itibaren Hazreti Ömer, artık "Resûlullah ölmedi." sözünü hiç söylemedi. Fakat gözlerinden akan yaşları da durduramadı.

İlk Halife

Hayatlarında karşılaştıkları her problemi Efendimize götüren sahabiler, O'nun Rabbine kavuşmasının ardından ne yapacaklarını bilemez olmuşlardı. Daha önceden böyle bir durumla karşı karşıya gelecekleri hiç akıllarına gelmemişti. Her geçen gün sınırları daha da büyüyen devleti, Efendiler Efendisinden sonra kimin yöneteceğini de düşünmemişlerdi.

Efendimizin vefat etmesiyle yeni liderin kim olacağı tartışmaları başladı. Bazıları, biri ensardan diğeri muhacirlerden olmak üzere iki liderin olması fikrini ortaya attılar. Bu yaklaşıma Hazreti Ömer itiraz etti. Ayağa kalktı ve güçlü hitabetiyle oradakilere şöyle seslendi:

– Bir kında iki kılıcın birbirine değmemesi mümkün değildir.

Bazıları onun ne dediğini tam anlamamışlardı. Şöyle izah etti:

– Bu durumda liderlerin alacağı kararlarda anlaşmazlıklar çıkabilir. Bir olayda ikisi de farklı farklı kararlar verebilir. Orada hazır bulunanların çoğunluğu Hazreti Ömer'in bu dediklerini doğru buldular.

Bir süre daha devam eden bu tartışmaların ardından ortak bir karara varıldı ve Hazreti Ebubekir halifeliğe seçildi. Seçimin ardından Hazreti Ebubekir, Mescid-i Nebevî'ye geldi ve minbere çıkıp oturdu. Henüz konuşmaya başlamamıştı ki Hazreti Ömer ayağa kalktı, Allah'a hamd ettikten sonra:

– Allah, halifeliği en hayırlımıza, Resûlullahın sadık dostuna nasip etti. Kalkınız ona biat ediniz, dedi.

Bütün Müslümanlar kalkıp tek tek halifeye biat ettiler. Fitneleri yatıştırıcı rolünü her zaman layıkıyla oynayan Hazreti Ömer, bunu bir kez de Hazreti Ebubekir'in halife seçilmesinde ümmetin arasına ihtilâf girmesini engellemesiyle de göstermişti.

Halifeliğe seçilen Hazreti Ebubekir, aklı ve parlak fikirleriyle olayların çözümüne katkı sağlayan Hazreti Ömer'i kendisine yardımcı olarak atadı. Hattab oğlu Ömer, Hazreti Ebubekir'in hem dertlerini paylaştığı dostu hem de Müslümanların problemlerini çözmede ona destek olan yardımcısıydı.

Hazreti Ömer, Hazreti Ebubekir'e Efendimizin en yakın sadık dostu olmasından dolayı büyük saygı gösteriyordu. Bir gün Hazreti Ömer'in yanında, kendisinin Hazreti Ebubekir'den üstün olduğu söylenir gibi oldu. Böylesi düşüncelerin şakasına dahi tahammülü olmayan Hazreti Ömer, çok sert bir tepki vermiş ve "Allah'a yemin ederim ki Ebubekir'in bir gecesi, Ömer'in bütün sülalesinden üstündür." diyerek onların düşüncelerine karşı çıkmıştı.

Bir Tedbir Almalıyız

Yüce Allah, Peygamber Efendimize Kur'ân âyetlerini dört büyük melekten biri olan Cebrail Aleyhisselâm vasıtasıyla göndermişti. Hazreti Cebrail getirdiği bu âyetleri; Efendimize okumuş, O da bunları vahiy kâtiplerine yazdırmış, birçok sahabi de ezberlemişti. Sahabilerin çoğunluğu gelen âyetleri ezberlemeyi tercih ederdi. Çünkü onlar, hem Kur'ân-ı Kerîm'i okumanın ve ezberlemenin faziletli olduğunu biliyorlar hem de yazı çok fazla gelişmediğinden yazmaktan ziyade hafızalarına güveniyorlardı. Kur'ân-ı Kerîm'i ezberleyen birçok hafız yetişmişti.

O dönemlerde yapılan savaşlara gücü kuvveti yerinde olan herkes katılırdı. Savaşlarda şehit olanlar arasında hafızlar da oluyordu. Bu durum Hazreti Ömer'in dikkatini çekmiş ve hafızların giderek azalacağı ile ilgili

endişe etmeye başlamıştı. Bunun için çözümler arıyordu. Ürettiği bir çözümü, icranın başında olan Halife Hazreti Ebubekir'le istişare etmeye karar verdi.

Bir gün birlikte Müslümanların problemlerinden konuşurlarken ona bu konudaki düşüncelerini şöyle aktardı:

– Yemâme savaşında yetmişten fazla Kur'ân-ı Kerîm hâfızı şehit düştü. Korkarım öteki savaşlarda, diğer hafızlar da şehit olurlar. İşte o zaman, Allah korusun Kur'ân-ı Kerîm de Yahudi ve Hıristiyanların din kitapları gibi, noksan, eksik hâle gelir. Bu sebeple şimdiden tedbir almalıyız. Allah'ın kelâmını, toplayalım ve yazdıralım.

Hazreti Ebubekir, yardımcısı Hazreti Ömer'in bu endişesini paylaşıyordu. Ancak o başka bir endişe taşıyordu. Kafasındaki bu endişesini Hazreti Ömer'e:

– Resûlullahın yapmadığı bir işi ben nasıl yaparım, diye aktardı.

Ortada büyük bir problem olduğunu gören Hazreti Ömer görüşünde ısrar etti ve:

– Kardeşim vallahi bu çok hayırlı bir iştir, dedi.

Ardından da gerekçelerini detaylı olarak tekrar anlattı. Hazreti Ömer anlattıklarıyla Hazreti Ebubekir'i ikna etmişti.

Bunun üzerine Hazreti Ebubekir, bu konuyu konuşmak için hemen Hazreti Zeyd bin Sabit'i çağırttı. Hazreti

Zeyd, Peygamber Efendimizin vahiy kâtiplerindendi. Hazreti Ebubekir, Zeyd'e Hazreti Ömer'in endişelerini ve bulduğu çözümü aktardı. Anlatılanları dinleyen Hazreti Zeyd, Hazreti Ömer'e şöyle seslendi:

– Ey Ömer! Peygamberimizin yapmadığı bir işi, bizler nasıl yapabiliriz?

Zeyd'in bu sorusuna tam Hazreti Ömer cevap verecekken Hazreti Ebubekir söz aldı:

– Aynı şeyi ben de sordum Ömer'e. Ancak onun şu sözleri beni ikna etti. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) hayatta iken böyle bir şey olamazdı. Böyle bir durum olacağını düşünsek bile o zaman Cenâb-ı Hak, bütün Kur'ân-ı Kerîm'i yeniden Resûlüne vahiy ile bildirebilirdi. Ancak şu anda böyle bir şey mümkün değildir. Bu sebeple tedbir almalıyız.

Daha önce böyle bir şeyi hiç düşünmeyen Zeyd, Hazreti Ömer'in yaklaşımını doğru bularak:

– Haklısınız, diye cevap verdi.

Bu önemli görev, Hazreti Ömer'in ısrarıyla Hazreti Ebubekir tarafından Hazreti Zeyd'e verildi. Hazreti Zeyd, uzun çalışmalar sonunda bu büyük görevi başardı. O zamana kadar dağınık olan mübarek Kur'ân âyetlerini, itinayla topladı. Hepsini bir mushaf hâlinde yazdı, halifeye teslim etti. Böylece ilk yazılı Kur'ân-ı Kerîm mushafını hazırlama şerefi, ona nasip oldu.

Hazreti Ömer'in Allah vergisi zekâsıyla önemli bir problem daha çözülmüştü. Hazreti Ömer, Hazreti Ebubekir döneminde bu gibi birçok problemin çözülmesine katkı sağladı.

Ağır Yük

Hicretin üzerinden on üç yıl geçmişti. Hazreti Ebubekir, iki yıldan beri Müslümanların halifeliğini yürütüyordu. İlerleyen yaşına rağmen gece gündüz hiç durmadan Müslümanlar için çalışması, bedenini iyice zayıf düşürmüştü. Son günlerde namazlarda cemaate imamlık yapamıyordu. Yerine Hazreti Ömer'i vekil tayin etmişti. Namazları Ömer kıldırıyordu.

Son günlerde kendisini bir hayli bitkin hisseden Hazreti Ebubekir'in hastalığı da her geçen gün artıyordu. Vefat edeceğini anlayan Hazreti Ebubekir, devlet başkanlığı seçiminde daha önceden yaşanan problemlerin tekrar etmesini istemiyordu. Müslüman kardeşleri arasında birbirlerini üzecek, ayrılığa sebep olacak fikirlerin çıkmasını istemiyor, bir an önce bu işi çözmeyi arzu ediyordu. Bu

sebeple sahabilerin önde gelenlerinin onayı ile bir arkadaşını halife tayin etmek istiyordu. İlk aklına gelen isim, fikirleri ve dirayetiyle pek çok olayın çözümüne katkı sağlayan, yardımcısı Ömer'den başkası değildi. Çünkü Hazreti Ebubekir, Hattab oğlu Ömer'i çok eskilerden beri tanırdı. Onun, Müslüman olduktan sonra nasıl bir değişim yaşadığını da en iyi bilenlerdendi. Bu sebeple Hazreti Ebubekir'in gönlünden Hazreti Ömer geçiyordu. Bu düşüncelerini henüz halka açıklamadan yakın arkadaşlarına Hattab oğlu Ömer'i sormaya, onunla ilgili kanaatleri öğrenmeye çalışıyordu. Önce sahabilerin önde gelenlerinden Abdurrahman bin Avf'a sordu:

– Ömer bin Hattab'ın halifeliği hakkındaki görüşün nedir?

– Benden daha iyi bildiğin birini bana mı soruyorsun!

Abdurrahman böyle cevap verdi. Gerçekten de haklıydı. Çünkü Efendimiz hayatta iken Hazreti Ebubekir ve Hazreti Ömer, birlikte sürekli Efendimizin yanında idi. Birbirlerini çok iyi tanıyorlardı.

– Elbette daha iyi tanıyabilirim. Ancak senin düşüncelerini de öğrenmek istiyorum, dedi Hazreti Ebubekir.

Bunun üzerine Abdurrahman bin Avf:

– Vallahi o, halife olabileceklerin en iyisidir, dedi.

Hazreti Ebubekir, Abdurrahman bin Avf'ın bu cevabına sevinmişti. Çünkü verdiği kararda isabet ettiğini düşündü. Yaptıkları görüşmenin ardından Hazreti

Ebubekir Hazreti Abdurrahman'a konu sonuçlanıncaya kadar konuştuklarını kimseye söylememesini söyledi.

Halife, Abdurrahman bin Avf'ın ardından yakın dostu Osman bin Affan'ı çağırdı. Aynı soruları ona da sordu. Hazreti Osman şöyle cevap verdi:

– Onu en iyi bilenimiz sensin!

Bu söz üzerine Hazreti Ebubekir:

– Ey Ebu Abdullah! Sen yine de fikrini söyle, diye ısrar edince Hazreti Osman:

– Herkes bilir ki içi dışından daha güzeldir ve içimizde onun benzeri yoktur, dedi.

Hazreti Osman'ın bu cevabından mutlu olan Hazreti Ebubekir:

– Allah sana rahmet etsin ey Osman! Eğer Ömer'den vazgeçseydim halife olarak senden başkasını düşünmezdim diye karşılık verdi. Bu görüşmenin ardından Hazreti Ebubekir, Hazreti Osman'a da konuştuklarından kimseye bahsetmemesini söyledi.

Hazreti Ebubekir, muhacir ve ensarın önde gelenlerinden birçok kişiye daha tek tek Hattab oğlu Ömer'i sormaya devam etti. Onların da cevabı, Ömer'in en iyi tercih olduğu yolundaydı. Bu cevaplar üzerine Hazreti Ebubekir'in ağrıları sanki biraz hafiflemişti. Doğru bir tercih yaptırdığı için sürekli Rabbine şükrediyordu. Hattab oğlu Ömer'in veliaht tayin edileceğini duyan birkaç

kişi ise onun sert bir mizaca sahip olduğunu söylediler. Hazreti Ebubekir o kişileri de:

– Ömer, Allah'ın kulları arasındaki en hayırlı insanlardandır, sözleriyle ikna etti.

Çünkü o, Hattab oğlu Ömer'in haksızlık ve zulüm karşısında çok sert olurken, iman ve ihsan konularında son derece halim olduğunu çok iyi biliyordu.

Yaptığı görüşmelerin ardından Hazreti Ebubekir, Hazreti Osman'ı yanına çağırdı ve söyleyeceği vasiyetnameyi yazmasını istedi. Bu vasiyetnameye, vefatının geldiğini ve kendisinden sonra Müslümanların halife olarak Hazreti Ömer'e biat etmelerini istediğini yazdırdı. Daha sonra Hazreti Osman'dan bu vasiyetnameyi halka okumasını istedi. Dinleyenler arasından hiç kimse vasiyete itiraz etmedi. Bu manzarayı bir yerden seyreden Hazreti Ebubekir oraya geldi ve:

– Ey Müslümanlar! Size öyle bir kişiyi halife olarak teklif ediyorum ki o benim akrabam değildir. Size halife olarak Ömer bin Hattab'ı teklif ediyorum. Benim size halife olarak seçtiğim kimseyi gönül hoşnutluğuyla kabul ediyor musunuz, diye sordu.

Orada bulunanlar hep bir ağızdan:

– Kabul ediyoruz, cevabını verdiler.

– Onu dinleyiniz ve itaat ediniz. Allah'a yemin ederim, görüşümün doğru olması için elimden gelen her şeyi yaptım, deyince, orada hazır bulunanlar:

– Dinledik ve itaat ettik, diye cevap verdiler.

Daha sonra Hazreti Ebubekir, Hazreti Ömer'i yanına çağırarak ona şunları söyledi:

– Gerçek şu ki ben, seni, Resûlullahın sahabileri üzerine halife olarak seçmiş bulunuyorum.

Ardından ona çeşitli tavsiyelerde bulundu. Hazreti Ebubekir'in omuzlarından büyük bir yük kalkmıştı. Çünkü din kardeşlerine, çok güvendiği, her şeyine kefil olduğu birini lider olarak bırakıyordu.

Bu olaylardan sonra Hazreti Ebubekir'in hastalığı biraz daha arttı, artık yatağından kalkamıyordu. Aziz dostuna kavuşacağı gün gelip çattı. O da mübarek ruhunu Yüce Mevla'ya teslim etti ve bu dünyadan ayrıldı.

Müslümanların yeni halifesi Hazreti Ömer'di. Ağır yük artık onun omuzlarındaydı. İstemediği hâlde, sadece görevden kaçmamak uğruna bu büyük sorumluluğu kabul etmişti. Nitekim kendisi bu düşüncelerini, Hazreti Ebubekir'i defnettikten sonra mescitte toplanan Müslümanlara minbere çıkarak şöyle açıkladı:

– Ey insanlar! Ben de sizden biriyim. İstemediğim hâlde Resûlullahın halifesini kırmamak için bu görevi kabul ettim. Ama şundan emin olun ki sizin iyiliğiniz için elimden gelen her şeyi yapacağım. Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki bu ümmeti en doğru şekilde yöneteceğim.

Kararlar İstişare Sonucu

Peygamber Efendimiz döneminde Arap yarımadasında İslâm son derece hızlı yayılmış, özellikle Mekke'nin fethedilmesinden sonra insanlar büyük topluluklar hâlinde Müslümanların saflarına geçmişlerdi.

İslâm'ın hızlı yayılışı Hazreti Ebubekir döneminde de devam ediyor, ancak engelleme çabaları da hız kesmeden sürüyordu. Bu dönemde İslâm orduları dünyanın iki süper gücü ile mücadele etmek durumundaydı. Hazreti Ebubekir, bir yandan Bizans hâkimiyetindeki topraklara askerî akınlar başlatmış, öte taraftan despot İran imparatorluğu'na karşı da askerî faaliyetlere girişmişti.

Halifeliğe seçilen Hazreti Ömer, Hazreti Ebubekir'in bıraktığı yerden fetihlere devam ediyordu. İran taraflarında İslâm'ı engelleme faaliyetleri gittikçe artmıştı.

İran taraflarındaki olaylar büyüyünce, hem bu olayları engellemek, hem de düşmana bir ders vermek için bir İslâm ordusu hazırlandı. Bu ordunun başına kumandan tayin edilecekti. Hazreti Ömer'in kumandanı doğrudan tayin etme yetkisi vardı ama o, Peygamber Efendimiz ve Hazreti Ebubekir'in yaptığı gibi bu kararı istişare sonucunda vermek istiyordu. Çünkü istişarenin bereketli olacağına inancı sonsuzdu. Bu amaçla sahabilerin önde gelenleriyle toplantı yapmak, onların da kanaatlerini almak istiyordu.

Toplantıya sahabilerin önde gelenlerinin tamamı katılmıştı. Bazıları bu ordunun başına kumandan olarak, bizzat Halife Hazreti Ömer'in gelmesini istiyorlardı. Bazıları da:

– Ömer'in halife olarak devletin başında kalması daha uygundur, diye görüş belirttiler. Bu fikri toplantıya katılanların tamamı uygun gördüler. Başka bir sahabinin kumandan olarak gitmesi fikri benimsendi. Peki, bu sahabi kim olacaktı?

Toplantının yapıldığı esnada bazı konuları ifade etmek için Sa'd bin Ebu Vakkas Hazretleri'nin Hevazin'den yazdığı mektup ulaştı. Hazreti Ömer, Sa'd bin Ebu Vakkas Hazretleri'ni, Hevazin bölgesine zekât toplamak için göndermişti.

Sa'd bin Ebu Vakkas'ın ismini duyan herkes, ittifakla, Hazreti Ömer'e dediler ki:

– İşte aradığın kimseyi buldun!

Sonra da nasıl oldu da "Sa'd ismi" aklımıza gelmedi, diye birbirlerine hayretlerini ifade ettiler.

Bunun üzerine Hazreti Ömer, Sa'd bin Ebu Vakkas'ı Medine'ye çağırdı. Onu, İslâm ordusuna başkumandan tayin etti. Ardından ona şunları söyledi:

– Ey Sa'd! Resûlullahın dayısıyım diye sakın gururlanma! Allahu Tealâ, bir kötülüğü, ancak bir iyilik ile yok eder. İnsanların üstünlükleri, son nefeslerini verdikten sonra Allah'ın katında belli olur. Düşmanın çokluğundan değil, Allahtan kork!

Hazreti Ömer, bu ifadelerinin ardından Hazreti Sa'd'a ordunun bereketli olması için de şu tavsiyelerde bulundu:

– Namazlarınızı düzenli olarak kılın! Ordunda, günah işleyen asker bulunmasın! Günah işleyenleri hemen uzaklaştır! Allahın Resûlü ne yaptıysa, nasıl hareket ettiyse, sen de öyle yap! Sabrı elden bırakma!

Hazreti Ömer, bu şekilde nasihat ettikten sonra, Sa'd bin Ebu Vakkas, emrindeki askerlerle Medine'den çıktı. İran topraklarında bulunan İslâm askerleri ile birleşerek, Kadisiye'de karargâh kurdular. Dönemin en büyük güçlerinden Sâsâni İmparatorluğu'yla mücadele edilecekti. Bu imparatorluğun da çok güçlü bir ordusu vardı. Bu savaş için yüz bin kişilik bir ordu hazırlamışlardı. Ordu komutanları ise kazandığı başarılarla dillere destan olan meşhur Rüstem'di.

İslâm'ın mesajının birçok kimseye ulaştırılması açısından, onlarla yapılacak mücadele büyük önem taşıyordu. Çünkü Sasani İmparatorluğu İslâm'ın tebliğine engel oluyordu. Diğer savaşlarda olduğu gibi Müslümanlar burada da savaşma taraftarı değildi. Bu sebeple önce heyetler gidip yöneticilerle görüştüler ama faydası olmadı. Sasaniler güçlerine çok güveniyorlardı. Ertesi gün başlayan savaşı, Allah'ın lütfuyla İslâm ordusu kazandı. Bu savaş, tarihe Kadisiye Savaşı olarak geçti.

Sıra Kimde

Hicretin 16. senesiydi. Suriye'nin fethinden sonra bu bölgedeki askerî birlikler batıya doğru kaydırıldı. Ebu Ubeyde bin Cerrah komutasındaki Müslüman askerleri Kudüs'ü kuşattılar. Kudüs'te askerî yönden hâkimiyet sağlanmıştı. İslâm askerleriyle mücadele edemeyeceğini anlayan Kudüs yetkilileri, şehri teslim etmeye hazırdılar. Kudüs fethedilmişti. Ancak papazlar, şehrin anahtarlarını komutanlara teslim etmek istemiyorlardı. Bizzat Halifenin gelip kendilerine güvence verdikten sonra anahtarları teslim almasını arzu ediyorlardı. Kudüs fatihi Ebu Ubeyde, bu durumu bir mektupla Hazreti Ömer'e bildirdi. Halife Hazreti Ömer, konuyu ashabın ileri gelenleriyle istişare etti. Ashabın bazıları:

– Koca halifenin bir şehri teslim almak için gitmesine gerek yok! Orada bulunan komutanların teslim alması

daha uygun, diyerek Hazreti Ömer'in gitmesine gerek olmadığını söylediler.

Ancak sahabenin önde gelenlerinin çoğunluğu:

– Eğer onların bu isteklerini kabul ederek Halifemiz Kudüs'e giderse, Kudüs halkının gönlünü kazanmamız açısından iyi olur, dediler.

Bunun üzerine Halife Hazreti Ömer, Kudüs'e gitmeye karar verdi. Ama önemli bir problem vardı. Bütün malını Allah yolunda harcayan koca Halife'nin Kudüs'e gidecek bir bineği yoktu. Beytülmalden ödünç bir deve aldı. Önce fethi tamamlanan Şam'a uğrayacaklar, buradan Kudüs'e geçeceklerdi. Hazreti Ömer'in yanında kölesi de vardı. Sabah erkenden tek deve ile yola çıktılar. Bir süre yolculuk yaptıktan sonra Hazreti Ömer devesini durdurdu, üzerinden indi. Kölesi, Hazreti Ömer'in bir ihtiyacı olduğunu düşündüğünden iyice yanına yaklaşmıştı. Tam bu sırada Hazreti Ömer kölesine seslendi:

– Gel sıra sende.

Kölesi, Hazreti Ömer'in bu sözlerinden hiçbir şey anlamamıştı. Neyin sırası onda olacaktı? Düşünüyor, ama bir şey de bulamıyordu. Koca halifenin yüzüne, hiçbir şey anlamadığını belli edercesine baktı. Hazreti Ömer bu kez daha açık konuştu:

– Gel bin bakalım şu deveye, biraz da ben yürüyeyim.

Kölesi, bir an yanlış duyduğunu zannetti. Hazreti Ömer gecikmeden sözünü tekrar etti:

– Gel bin diyorum!

– Ama nasıl olur efendim, diyerek binmek istemedi kölesi.

Yaya olarak gitmekten şikâyetçi değildi, ama Hazreti Ömer'in Müslüman olduktan sonra iyice hassaslaşan kalbi buna izin vermezdi. Kendisi devede giderken, kölesinin sürekli yürümesine gönlü razı olmazdı. Çok kararlıydı Hazreti Ömer. Biraz kendisi binecek biraz da kölesini bindirecek, böylece gideceklerdi Kudüs'e.

Kölesi binmemek için ısrar etti. Ama nafile. Ömer'di bu. Onun bir şeye karar verdikten sonra kolay kolay geri dönmeyeceğini en iyi bilenlerden biri de kölesiydi. Bu yüzden fazla da itiraz edemedi. Koca halife, yularından tutmuş olduğu devesine kölesini kendi elleriyle bindirdi.

Kölesi devede, kendisi yaya olarak yollarına bir süre devam ettiler. Sonra Hazreti Ömer'in iyice yorulduğunu gören köle, ondan ricada bulunarak deveye binmesini istedi. Hazreti Ömer bir süre daha deveye bindi. Ancak biraz ilerledikten sonra tekrar kölesini deveye bindirdi. Bir müddet sonra tekrar kölesi indi ve kendisi bindi. Bu şekilde deveye sıra ile binerek yollarına devam etmişler ve Şam'a bir hayli yaklaşmışlardı. Deveye binme sırası kölesindeydi. Ama köle bir türlü deveye binmek istemiyordu. Kendisi deve ile gidiyorken koca halifenin yürüyerek insanların arasına girmesini istemiyordu. Çünkü insanların bunu garip karşılayacaklarını biliyordu. Ama Hazreti Ömer'di karşısındaki. İnsanlar garip karşılayacaklar diye

doğru bildiğinden şaşar mıydı hiç! Bu kez ilk baştakinden daha gür bir sesle:

– Sana emrediyorum çabuk bin şu deveye, diye bağırdı.

Köle çaresizdi. İstemeyerek de olsa deveye bindi. Köle devenin sırtındaydı, Hazreti Ömer ise devenin yularını çekiyordu. Önlerine bir dere çıkmıştı. Bu dereden geçmeleri gerekiyordu. Devenin sırtındaki köle, Hazreti Ömer'in devenin sırtına binmesi için hamle yapmaya kalktı. Ancak Hazreti Ömer bunu kabul etmedi. Bir eliyle devenin yularını tutan Halife, diğer eliyle de pantolonunun paçalarını sıvadı. Sonra dereden geçti. Yine aynı şekilde köle devenin sırtında, Hazreti Ömer de elinde yular şehre girdiler. Hazreti Ömer'i tanımayanlar, devenin sırtındaki köleyi halife, devenin yularını çeken Ömer'i de halifenin kölesi zannettiler. Halifenin geleceğinden haberdar olan Ebu Ubeyde ve bazı Müslümanlar, halifeleri Hazreti Ömer'i karşılamaya Câbiye şehrine gelmişlerdi.

Karşılamaya gelenlerden bazıları:

– Devenin yerine güzel bir atla, eski kıyafetlerinin yerine de daha gösterişli elbiseler giyerek gelseydin bu ülkenin halkını daha fazla etkilemiş olurdun, dediler.

Bu sözler Hazreti Ömer'i çok kızdırdı. Orada bulunanlara şöyle seslendi:

– Allah bizi İslâm'la şereflendirdi. Allah'ın bizi şereflendirdiği şeyin dışında izzet ve şeref ararsak, Allah bizi zelil kılar.

Çünkü ona göre gerçek şan ve şeref Müslüman olmaktaydı. Bu sözleri, hem cahiliyenin çirkinliklerini gören hem de İslâm'ı seçtikten sonra Peygamber Efendimizin en yakın arkadaşlarından olabilen Hazreti Ömer'in söylemesi daha bir anlamlı hâle getirmekteydi.

Burada yapılan antlaşmayla Kudüs Müslümanlara teslim edildi. Şehrin anahtarlarını da bizzat halife Hazreti Ömer'e takdim ettiler. Kudüslülerin gönlü çok rahattı. Çünkü Hazreti Ömer'in, himayesi altındakileri korumak için her şeyi yaptığını ve herkese adil davrandığını duymuşlardı. Yapılan antlaşmanın ardından Kudüs halkına şöyle seslendi:

– İstediğiniz gibi hayatlarınıza devam ediniz. Bundan sonra bizim korumamız altında olacaksınız. Canlarınızı ve mallarınızı, kendi canımız ve malımız gibi koruyacağımızdan emin olunuz.

Onun bu sözleri Kudüslüleri bir kat daha rahatlatmıştı. İmza töreninden hemen sonra Hazreti Ömer, Kudüs'e gidip oradaki Kıyâme kilisesine girdi. Kendisini Hıristiyanların dini liderlerinden patrik karşıladı. Bu sırada öğle namazının vakti girmişti. Patriğe:

– Namaz kılabileceğim bir yer var mı, diye sordu.

Patrik:

– Kilisenin herhangi bir yerinde kılabilirsiniz, deyince Halife:

– Hayır, kilisenin içinde kılmak istemiyorum, dedi ve namazını çıkış kapısına yakın bir yerde kıldı.

Patrik, Hazreti Ömer'in neden kilisenin içerisinde namaz kılmak istemediğini anlayamamıştı. Kendi kendine "Herhâlde kilisenin içinin iyi temizlenmediğini, pis olabileceğini zannediyor." diye düşündü.

Hazreti Ömer'e dönerek:

– Efendim kilisemiz yeni temizlendi. Her tarafı çok temizdi. Neden çıkış kapısının yakınını tercih ettiniz, diye sordu.

Bunun üzerine Hazreti Ömer:

– Eğer ben içeride namaz kılsaydım, diğer Müslümanlar da orada namaz kılarlar, orayı mescit hâline getirirlerdi. Ama ben, buranın sizin rahatlıkla ibadetlerinizi yapabileceğiniz bir kilise olarak kalmasını istiyorum.

Hazreti Ömer'in bu sözleri patriği çok etkilemişti. Kendi kendine "Bu Müslümanlar dinimize ne kadar da saygılı davranıyorlar." diye düşündü. Hiç vakit geçirmeden bu asil tavrı sergileyen Hazreti Ömer'in eline öpmek için sarıldı.

Hazreti Ömer bu davranışıyla da yetinmedi ve yaptıkları antlaşma metnini istedi. Sonra da antlaşmaya "Müslümanlar, namaz için kilisede toplanmayacaklar ve kilisede ezan okumayacaklar." maddesini de ilave etti. Müslümanların halifesinin kendi dininden olmayan bu kimselerin haklarını korumak için antlaşma maddelerini bile

değiştirmesi, Hıristiyanları çok etkiledi. İçlerinden bazıları, hemen orada kelime-i şehadet getirerek Müslüman oldular. Halifenin tavrından çok etkilenen yetkililer:

– Bir emriniz var mı, diye sordular.

Hazreti Ömer, patrikten Müslümanlar için mescit yapılabilecek bir yer göstermesini istedi. O da Yüce Allah'ın Hazreti Yakub'a hitap ettiği kutsal tepeyi gösterdi. Hazreti Ömer tepeye çıkarak, oradaki kumları elleri ile temizlemeye başladı. Onu gören herkes işe koyuldu. Kısa sürede orayı düzenleyerek mescit yapmaya hazır hâle getirdiler. Halife Hazreti Ömer, buraya bir mescit yapılmasını emretti ve bölgede bir süre daha işleri kontrol ettikten sonra Medine'ye döndü.

İki Dosttan Nasıl Ayrılabilirim

Fetihler hız kesmeden devam ediyordu. Kendi döneminde birçok ülkenin fethedilmesi, İslâm topraklarının iki milyon kilometrekareden büyük yüz ölçüme ulaşması ve hazinelerin ağzına kadar dolu olması, Hazreti Ömer'i hiç değiştirmemişti. Tevazudan bir an bile ayrılmadı, mübarek kalbine kibir gelmedi, hiç büyüklenmedi. İslâm Devleti'ni, kurduğu mükemmel müesseselerle gayet muntazam bir şekilde idare etti.

İlerlemiş yaşına rağmen Müslümanların problemlerini çözmek için gece gündüz çalışmaya devam ediyor, hatta bu çalışma temposunda çoğu kez yemeklerini ve uykusunu aksatıyordu. Bu durum, kızı Hafsa validemizi babasının hasta olacağı yönünde endişeye sevk ediyordu. Halife Hazreti Ömer çok da mütevazı giyiniyordu. Koskoca İslâm Âleminin halifesi olmasına rağmen on iki yamalı

bir cübbe giyiyordu. Hafsa validemiz, babasının daha iyi elbiseler giymesini ve işlerini daha rahat yürütebilmesi için biraz daha iyi yiyecekler yemesini arzu ediyordu. Ama ondan çok çekindiğinden bu düşüncelerini bir türlü babasına aktaramıyordu.

Günlerden bir gün komşu ülkelerin elçileri gelmişti. Hazreti Ömer yine üzerindeki yamalı cübbesiyle onları kabul etti. Görüşmeler uzayınca da saatlerce yemek yiyemedi. Evine geldiğinde vakit bir hayli ilerlemişti. Babasını çok yorgun ve bitkin gören Hazreti Hafsa validemiz dayanamadı ve:

– Babacığım, dıştan gelen devlet elçileri oluyor ve daima yeni heyetler kabul edip, görüşüyorsun. Üzerindeki elbiseyi yenilesen, elhamdülillah Allah bol bol rızıklar vermiş, biraz iyi yemekler yesen daha iyi olmaz mı, dedi.

Kızından bu sözleri duyan Hazreti Ömer, âdeta beyninden vurulmuşa döndü. Kızının karşısına geçerek:

– Sana soruyorum ey kızım! Hazreti Peygamberin ve Hazreti Ebubekir'in çektikleri hayat sıkıntısını hatırlamıyor musun, dedi ve bu sorusunu defalarca tekrar etti.

Babasını kırdığını anlayan Hafsa validemiz çok üzülmüştü. Ağlayarak babasının boynuna sarıldı. Sonra Hazreti Ömer tekrar kızına dönerek:

– Vallahi bir daha böyle söylemeyeceksin! Allah Resûlünü ve Hazreti Ebubekir'i kastederek, "Ben bu iki dosttan nasıl ayrı kalabilirim? Dünyada onlar gibi yaşamalıyım ki ahirette onlarla beraber olabileyim." dedi.

Daha Dün

Halife Hazreti Ömer, insanları bilgilendirmek için mescide toplamıştı. Zaten Efendimiz döneminden itibaren mescitler, Müslümanların problemlerini çözüme kavuşturdukları yerlerin başında gelmekteydi. Devleti idare eden, minbere çıkar önemli olaylarla ilgili olarak cemaati bilgilendirirdi.

Mescit her zamanki gibi dopdoluydu. İnsanlar işlerini güçlerini bırakmışlar, halifenin hutbesini dinlemek için gelmişlerdi. Halife Hazreti Ömer, cemaati bekletmeden hutbeye çıktı. Kendisi çok dakik bir insandı. İnsanların zamanlarını boşa harcamalarını hiç sevmezdi. Onlara önemli konularda bilgiler verdi, nasıl davranacaklarını anlattı. Sonra hiç konuyla ilgisi yokken bir ara durdu ve:

– Daha dün, baban Hattab'ın develerini güden bir çobandın, dedi.

Bir anda orada bulunanlar bakakaldı. Hutbeyi dinleyen hiç kimse, Hazreti Ömer'in neden böyle bir cümle kullandığını ve söylediğinin anlattığı konuyla ne ilgisi olduğunu anlayamamıştı. Hutbesini bitirip minberden indi. Sonra insanlar mescitten dağılmaya başladılar. Ama kafalarında hâlâ Halife'nin hutbe esnasında kullandığı "Daha dün, baban Hattab'ın develerini güden bir çobandın." cümlesi vardı. Ama bunun cevabını Hazreti Ömer'den başka kimse de bilemezdi. Hemen onun etrafını sarıp sordular:

– Ey Emirü'l-Müminin o sözle neyi kastettiniz?

Koskoca coğrafyaya hükmeden halife şu cevabı verdi:

– Konuşurken bir an aklıma, ben halifeyim düşüncesi geldi. Gurura kapılmadım. Ama ya farkında olmadan gönlüme gurur gelmişse, diye korktum. Bu yüzden kendi kendime nasihatte bulunmak, geçmişimi hatırlamak için böyle bir şey söyledim.

Benden Daha İyi Köle mi Var

Bir gün Ahnef bin Kays, Arapların önde gelenleriyle birlikte Hazreti Ömer'i ziyarete gitmişti. Bu sırada halife Hazreti Ömer, ayaklarının takılmaması için elbisesinin eteklerini beline sokuşturmuş koşuyor. Ahnef'in kendisine doğru geldiğini gören Hazreti Ömer:

– Gel gel sen de koş. Şu taraflara doğru kaçtı, diye seslendi.

Ahnef hiçbir şey anlamamıştı, hayretle sordu:

– Kim kaçtı?

– Devlete ait bir deve kaçtı. O devede kaç kişinin hakkı olduğunu biliyorsun.

Ahnef'in yanında gelenlerden biri:

– Siz halifesiniz, köleleri çağırın deveyi onlar yakalasınlar, dedi.

Bu söz Hazreti Ömer'e çok dokunmuştu. Çünkü onun felsefesinde böyle bir yaklaşım yoktu. O halifeliği yükselebilecek en son makam olarak değil, Müslümanlara hizmetin bir vesilesi olarak görüyordu. Bu sebeple "Ben halifeyim, şu işleri yapmak bana yakışmaz." gibi düşüncelere de asla kapılmıyordu. Müslümanların en küçük haklarını bile korumak için her türlü fedakârlığı yapmaya hazırdı. Bunu söyleyen kişiye dönerek:

– Benden daha iyi köle var mı, deyiverdi.

Bu sözüyle o, ben halkımın haklarını korumak için köle gibi çalışırım demek istiyordu.

Çuval Taşıyan Halife

Halife Hazreti Ömer, bazen tebdili kıyafetle bazen de gündelik hâliyle Medine'yi köşe bucak dolaşıyor, halkın rahatını temin için geceleri bekçilik yapıyor, muhtaçların ve ihtiyaç sahiplerinin yardımına bizzat kendisi koşuyordu.

Yine çok çalıştığı bir gün geç vakitte, yorgun bir hâlde yardımcısı Eslem'le evine dönüyordu. Eslem:

– Bu gece hava çok soğuk değil mi efendim, dedi.

Hazreti Ömer:

– Evet, gerçekten oldukça soğuk, diye cevap verdi.

Tam o sırada uzakta bir yerde yanan ateşi fark edince sordu:

– Eslem, şu karşıdaki ateşi sen de görüyor musun?

– Evet, gördüm efendim.

– Kim yaktı acaba?

– Bilmiyorum efendim, diye cevap verdi Eslem.

Hazreti Ömer sözüne devam etti:

– Gecenin soğuğunda üşüyen birileri olmalı. Yolculuk yapanlar olabilir. Belki de gece olduğu için yollarına devam edememişler, üşüdükleri için ateş yakmışlardır. Yardıma ihtiyaçları olabilir.

– Evet olabilir.

– Haydi, oraya gidelim, dedi Hazreti Ömer.

Sonra da birlikte o tarafa doğru yürümeye başladılar. Gidecekleri yer bir hayli uzaktaydı. Ama orada yardıma muhtaç birileri olabilirdi. Bir yandan konuşuyorlar, bir yandan da ateşin yandığı yere doğru ilerliyorlardı. Vakit ilerlemiş, sokaklar sessizliğe bürünmüştü. İnsanlar çoktan evlerine girmişler, artık yatmaya hazırlanıyorlardı. Hazreti Ömer ve Eslem ise gecenin bu vaktinde soğukta yürüyorlardı. Üşümelerine rağmen gözlerinde bir sevinç vardı. Çünkü yardıma muhtaç insanlara yardım edebileceklerini düşünüyorlardı.

Ateşin yandığı yere bir hayli yaklaşmışlardı. Karşılaştıkları manzara hiç de düşündükleri gibi değildi. Akıllarına asla gelmeyen bir şeyle karşılaşmışlardı. Uzaktan gördükleri ateşin çevresinde yaşlı bir kadın ve ağlayan çocuklar vardı. Ateşin üzerinde bir tencerede su kaynıyordu. Çocuklar tencerenin başında bekliyor, sık sık tencerenin kapağını açıp içine bakıyorlardı.

Kadın ve çocuklar yanlarına gelen bu kimseleri tanımıyorlardı. Onların gelmesiyle hem şaşırmış hem de biraz korkmuşlardı. Hazreti Ömer kadına seslenerek:

– Gelebilir miyiz, diye sordu.

– Sıkıntımıza çözüm bulacaksanız gelin, diye cevap verdi kadın.

Kadın, gelen kimsenin Müslümanların halifesi Hazreti Ömer olduğunu anlamamıştı. Hazreti Ömer'i hiç tanımadığı için anlaması da mümkün değildi. Zira sıradan biri gibi giyinen Hazreti Ömer'in davranışları da diğer insanlardan hiç farklı değildi.

Hazreti Ömer merakla sordu:

– Nedir bu hâliniz?

Yaşlı kadın cevap verdi:

– Bir evimiz olmadığı için bu soğukta dışarıda kaldık, yaktığım ateşle çocukları ısıtmaya çalışıyorum.

Aralarındaki konuşma devam etti:

– Çocuklar neden ağlıyorlar?

– Açlıktan ağlıyorlar. Karınlarını doyuramadım.

– Peki, tencerede kaynayan ne? Yemek değil mi?

Kadın tencerenin kapağını açarak içindekileri onlara gösterdi. Sonra da ne yaptığını anlatmaya başladı:

– Hiç yiyeceğimiz olmadığı için tenceredeki suyun içerisine taş koydum. Kepçeyle suyu karıştırıp duruyorum. Bununla çocukları bir süre daha oyalamak istiyo-

rum. Biraz daha oyalarsam belki uykuları gelir de uyurlar diye bekliyorum. Çok aç oldukları için onları başka türlü avutamıyorum.

Kadın bunları söyledikten sonra sözlerine şöyle devam etti:

– Allah bunun hesabını Halife Ömer'den mutlaka sorar!

Hazreti Ömer birden şaşırdı ve:

– Ömer bu durumu nereden bilebilir ki, deyiverdi.

Yaşlı kadın dokunaklı bir sesle Hazreti Ömer'e cevap verdi:

– Madem bilmeyecekti de neden halife olup bizleri yönetmeye kalktı?

Halife Ömer bunu duyunca birden irkildi. Hemen yardımcısı Eslem'e eliyle işaret etti. Kadının ve çocukların yanından hızlıca ayrıldılar. Kadın bu duruma bir hayli şaşırmıştı. İki yabancı insan gece vakti yanına gelmiş, kendisini dinlemiş ve sonra da bir şey söylemeden yanından ayrılıp gitmişti.

Hazreti Ömer'le Eslem, kadının yanından ayrıldıktan sonra şehrin yiyecek deposuna doğru yürümeye başladılar. Hazreti Ömer, yaşlı kadından duyduğu sözlerin etkisi altındaydı. Sokakları hızlı hızlı adımlıyor, Eslem ona yetişmekte zorluk çekiyordu. Sonunda yiyecek deposuna vardılar. Bir çuvala kadının ve çocuklarının ihtiyaç duyabilecekleri yiyeceklerden doldurdular.

Eslem, Hazreti Ömer'in aklından geçenleri anlamıştı. Bu yüzden çuvalı taşımak istedi. Hazreti Ömer ise:

– Hayır Eslem. Bunu ben taşımalıyım, diyerek onu engelledi.

– Nasıl olur efendim, ben sizin yardımcınızım, bu çuvalı size taşıtamam, dedi ve ısrarlarını sürdürdü.

Hazreti Ömer ise kararlı bir sesle:

– Çabuk yükle sırtıma çuvalı, dedi.

Eslem:

– Aman efendim, bunu nasıl yaparım? Lütfen bırakın ben taşıyayım, deyince Hazreti Ömer:

– Bu insanların sorumluluğu benim üzerimde. Onların dertlerini benim çözmem gerekir, diyerek çuvalı kendi sırtına yükledi.

Koca Halife; gece vakti, soğuk bir havada, o kadar uzun bir yolu sırtında çuval taşıyarak gitti ve sonunda kadının ve çocukların yanına vardılar. Gördükleri manzara değişmemişti. Çocuklar aç oldukları için hâlâ uyumamışlar, kadının yüzündeki ifade de biraz daha dokunaklı bir hâl almıştı. Bu hâliyle tenceredeki suyu kepçeyle karıştırmaya devam ediyor, bir yandan da:

– Allah, bunun hesabını Ömer'den sorar, diyordu.

Hazreti Ömer ve Eslem'in yanlarına geri dönmesi, yaşlı kadın ve çocukları daha da şaşırtmıştı. Şaşkınlıkları yüzlerinden belli oluyordu. Gece vakti gelip giden bu yabancı adamlar da kimdi?

Hazreti Ömer, Eslem'in yardımıyla sırtında taşıdığı yiyecek dolu çuvalı bir kenara bıraktı. Tencerenin altında yanan ateş yavaş yavaş sönmeye başlamıştı. Hazreti Ömer, kadından izin isteyerek hemen ateşin başına geçti ve ateşi üflemeye başladı. Eslem de topladığı odunları ateşin üzerine koydu. Hazreti Ömer ateşi iyice yanıncaya kadar üflemeye devam etti. Sonra getirdiği çuvalın ağzını açtı. Yemek yapmak için oradan bazı şeyler çıkararak tencereye koydu ve üzerine biraz su ekledi. Bir yandan kepçeyle yemeği karıştırıyor, bir yandan da daha iyi yanması ve yemeği bir an önce pişirmesi için ateşi üflüyordu. Kuvvetli bir şekilde yanan ateş, çok zaman geçmeden yemeği pişirmişti.

Hazreti Ömer, yine Eslem'in yardımıyla yemeği ateşin üzerinden indirdi. Çocukların, yemeğin soğumasını bile bekleyemeyeceğini biliyordu. Hemen tabaklara biraz yemek koydu. Hâlâ çekingen davranan çocukları, ellerinden tutarak yemeğin yanına oturttu. Kadına da yemekten yemesini söyledi. Çocuklar çok acıkmıştı. Yemekleri tükendikçe Hazreti Ömer, kendi elleriyle onların boşalan tabaklarını dolduruyordu.

Biraz sonra çocuklar, karınlarını doyurmuşlar ve birbirleriyle oynamaya başlamışlardı. Kadın da çocukların bu durumuna çok sevinmişti. Kendi kendine "Bu insanlar gelmeseydi ben bu çocukları nasıl doyururdum? Bu insanlara ne kadar teşekkür etsem haklarını ödeyemem." diye düşünüyordu.

Kadın tanımadığı Hazreti Ömer'e dönerek:

– Ömer'in yerine başımıza sen halife olmalıydın, dedi.

– Niçin, diye sordu Hazreti Ömer.

Yaşlı kadın:

– Çünkü o halkının hâlini bilmiyor, muhtaçlara yardım etmiyor. Ama sen bizi hiç tanımadığın hâlde bize yardım ettin." dedi.

Bunun üzerine Hazreti Ömer:

– Yarın Halife Ömer'e gidin, durumunuzu anlatın. Belki size maaş bağlar, bu çocuklar da açlıktan kurtulur, yaşıtları gibi mutluluktan gülerler, dedi.

Bu arada karınlarını doyuran çocuklar, ateşin kenarında uykuya dalmışlardı. Hazreti Ömer ve Eslem, kadının dua ve teşekkürleri arasında oradan ayrılıp mutlu bir şekilde evlerine gittiler.

Bu yabancı adamların söylediği kadının aklına yatmıştı. Sabah Halife Ömer'e gitmeye karar verdi. Ertesi gün de hiç vakit kaybetmeden daha önce hiç görmediği halifenin yanına gitti. Yolda giderken halifenin isteklerini kabul edip etmeyeceğini düşünüyordu. Bu endişeler arasında orada bulunan insanlara halifenin odasını sordu. Sonra da kapıyı çalıp içeri girdi. Bir de ne görsün! Halife, gece sırtında çuval taşıyıp yemek pişiren adamdan başkası değildi.

Bütün Çocuklara Maaş

Hazreti Ömer, insanların dertlerine çözüm bulmak için yakın arkadaşı Abdurrahman bin Avf'la birlikte bir gece yarısı yine sokaklardaydı. Gecenin sessizliği çökmüştü şehrin üstüne. Neredeyse insanların tamamı uykudaydı. Bu sessizliğin arasında bir çocuk ağlaması duydular. Etraf sessiz olduğu için ağlama sesi kolayca duyulabiliyordu. Sesin geldiği tarafa yöneldiler. Halife Ömer, arkadaşı Abdurrahman'a:

– Sen beni burada bekle. Ben şu ağlama sesinin geldiği yere gidip bir bakayım, dedi.

– Tabi efendim, dedi Hazreti Abdurrahman.

Hazreti Ömer sesin geldiği tarafa doğru yürümeye başladı. Yaklaştıkça ses artıyordu. Böylelikle sesin geldiği evi bulması çok zor olmamıştı. Kapıya iyice yaklaştı

ve vurmaya başladı. Genç bir kadın kapıyı açtı. Hazreti Ömer sordu:

– Ağlayan senin çocuğun mu?

– Evet.

– Allah'tan kork ve çocuğuna iyi bak, dedi.

Sonra da dönüp oradan uzaklaştı. Çocuğun ağlaması durmuştu. Hazreti Ömer, hızlı adımlarla arkadaşı Abdurrahman'ın yanına geldi. İnsanların problemlerine nasıl çözüm üreteceklerini tartışıyorlardı. Hazreti Ömer, yönetiminde olan insanlar için uygulamaya koyacağı projelerinden bahsediyordu. Aradan çok fazla zaman geçmemişti ki ağlama sesini yeniden duydular. Halife Ömer'in kızgınlığı artmıştı. Konuşuyorken sözünü yarıda kesti. Tekrar sesin geldiği eve doğru yöneldi. Bu kez kapıyı daha sert vurmaya başladı. Kapıyı yine çocuğun annesi açtı. Ömer kızgın bir şekilde:

– Neden çocuğuna iyi bakmıyorsun. Ona iyi bak ve ağlatma, diye uyarıda bulundu.

Kadın Hazreti Ömer'i tanımıyordu. Bu sebeple şaşkın şaşkın yüzüne baktı. Çok kızgın olduğunu gördüğünden bir şey de söylemedi. Hazreti Ömer, kapıyı kapatarak oradan uzaklaştı. Kendisini bekleyen arkadaşı Abdurrahman'ın yanına döndü. Orada bir müddet daha kaldılar. Sonra yakındaki bir yere gittiler. Abdestlerini aldılar. Bir süre namaz kıldılar. Hem kendileri hem de bütün Müslümanlar için Allah'a dua ettiler.

Neredeyse gece yarısı olmuştu. Sokaklar artık daha sessizdi. Hazreti Ömer ve Hazreti Abdurrahman, tam oradan uzaklaşacaklardı ki o çocuğun ağlama sesi tekrar duyulmaya başlandı.

Hazreti Ömer arkadaşı Abdurrahman'a:

– Küçücük bir yavruyu neden böylesine ağlatıyor? Ben tekrar gidip bu çocuğun annesiyle konuşacağım, dedi.

Ardından da hızlı adımlarla kadının evine doğru yöneldi. Bu kez daha sinirliydi. Sert bir şekilde kapıya vurmaya başladı. Kapıyı açan kadın bir hayli şaşkındı. Üçüncü kez aynı kişi, çocuğun ağlamasını dindirmesini söylemek için gelmişti. "Bu adam da kim" diye düşünüyordu. Halife Ömer'i tanımayan kadın kendi kendine "Herhâlde çocuğun ağlamasından rahatsız olup uyuyamayan biridir." diye mırıldandı.

Hazreti Ömer sinirli bir şekilde:

– Bu çocuk hâlâ neden ağlıyor?

– Susturamıyorum. Birazcık susuyor, sonra tekrar ağlamaya başlıyor.

– Neden susmuyor? Bir hastalığı mı var?

– Hayır yok!

Hazreti Ömer ve çocuğun annesi, kapının dışında konuşurlarken içeride bebek hâlâ ağlamaya devam ediyordu.

Hazreti Ömer içeride ağlayan bebeği işaret ederek:

– O hâlde niçin ağlıyor?

– Süt emmek istediği için ağlıyor, ama ben de onu sütten kesmek istiyorum.

– Peki, iki yaşından büyük mü?

– Değil.

– O hâlde neden onu sütten kesmeye çalışıyorsun?

– Duydum ki halife Ömer, süt emmeyen çocuklara maaş bağlıyormuş. Ben de bir an önce çocuğumu sütten kesip maaş bağlatmak istiyorum.

Bu sözleri duyan Hazreti Ömer, neye uğradığını şaşırmıştı. Sanki üzerine kaynar sular dökülmüştü. Kendi kendine "Kaç tane çocuğun kanına girdin ey Ömer!" diye mırıldanıyordu.

Halife Ömer, süt emmeyen ya da süt yaşını geçmiş çocukların yemek masraflarının ve diğer ihtiyaçlarının daha çok olduğunu düşünerek bu çocuklara maaş bağlamıştı. Ama insanlar, çocuklarına maaş bağlatmak için henüz süt emme yaşındaki çocuklarını sütten kesmeye başlamışlardı. Bu kararında Halife'nin bir hatası yoktu. Çünkü o, iyi niyetle aldığı bir kararın böyle bir sonuç doğuracağını bilemezdi.

Kadın Ömer'in mırıldanmalarını anlamaya çalışıyordu. Ona dönerek:

– Bir şey mi söylediniz, dedi.

Hazreti Ömer hâlâ işin şokundaydı. Hiçbir cevap vermeden oradan uzaklaşıp kendisini bekleyen arkadaşı Abdurrahman'ın yanına döndü. Hazreti Abdurrahman çok şaşırmıştı. Çünkü hem Halife'nin yüzü bembeyaz olmuştu, hem de sürekli bir şeyi mırıldanıp duruyordu. Arkadaşına iyice yaklaşan Abdurrahman, Hazreti Ömer'in "Kaç bebeğin kanına girdin ey Ömer!" dediğini duydu.

– Ne diyorsun ey Ömer, diye sordu.

– Evet, Abdurrahman yarın hemen verdiğimiz kararı değiştiriyoruz.

– Hangi kararı?

– Süt emmeyi bırakan çocuklara maaş bağlama kararımızı.

– Nasıl değiştireceğiz?

– Yaşına ve süt emmeyi bırakıp bırakmadığına bakmadan bütün çocuklara maaş bağlayacağız. Böylece bazı annelerin çocuklarını aç bırakmalarını engellemiş olacağız.

Hazreti Ömer bir şeye karar verdiğinde uygulamasını hiç geciktirmezdi. Sabah olduğunda ilk işi, o kararı değiştirmek oldu ve o günden itibaren her doğan çocuğa maaş bağlanmasını emretti. Ayrıca ilk nüfus sayımı da onun zamanında yapıldı.

Kervan Bekçisi Halife

Geceleri sokakları kontrol etmeyi ihmal etmeyen Halife, bir gece dolaşırken şehrin kenarında bir kervan fark etmişti. Hiç vakit kaybetmeden doğruca kervanın yanına gitmiş, ancak ayakta kimseyi görememişti. Kervanda herkes uyuyordu. Kervanın etrafını tekrar tekrar dolaşmış, ama konuşabileceği bir kişi bile bulamamıştı. Onların kim olduklarını, nereden geldiklerini ve bir ihtiyaçları olup olmadığını öğrenmek istiyordu.

Kervanın etrafını dolaşırken gördüğü bazı eşyalardan, kervandakilerin Hıristiyan olduğunu anladı. Kendisi Müslümanların devlet başkanıydı, ama sadece Müslümanların değil, kendi ülkesinin topraklarında yaşayan herkesin mutlu olması için gece gündüz çalışıyordu. Müslüman olmayan bu insanların da korunmasından sorumlu olduğunu düşünüyordu. Çünkü o "Fırat kıyısında

bir deve helâk olsa, Allah bunu Ömer'den sorar diye korkarım." sözünü kendisi için prensip olarak belirlemişti ve bu sözü sık sık tekrar ederdi. Hükümranlığı olan alanda bir hayvanın bile hesabını verme sorumluluğunu üstünde hisseden Hazreti Ömer, Müslüman olmasalar bile insanları korumak için neler yapmazdı ki. Gerçi kendi halkı olan Müslümanlardan onlara bir zarar gelmeyeceğini biliyordu. Fakat kervanın durduğu yer, çok farklı insanların sıkça geçtiği bir yol kenarıydı. Bu yüzden gece karanlığında nöbetçisi bile olmayan bu kervanın değerli eşyaları çalınabilirdi.

Bunları düşünürken bir karar verdi ve oradan ayrılarak doğruca yakın arkadaşı Abdurrahman'ın evine gitti. Aceleyle kapıyı çaldı. Uykusundan uyanan Hazreti Abdurrahman, hemen yerinden fırlayarak kapıyı açtı. Karşısındaki Hazreti Ömer'di. Halife önce selâm verdi.

– Selâmün aleyküm, ya Abdurrahman!

Abdurrahman, Hazreti Ömer'in selâmına karşılık verdi:

– Aleyküm selâm. İçeri buyurun efendim. Hayırdır inşallah.

– Hayır, içeri girmeyeceğim. Hemen hazırlan, seninle bir yere gitmemiz gerekiyor.

– Nereye efendim?

– Hemen şehrin çıkışına bir kervan gelmiş. Orada geceliyorlar. Hepsi uykuya dalmışlar. Onlara bekçilik yapacak, onları koruyacak kimse yok.

– Nereden gelip nereye gidiyorlarmış?

– Bilmiyorum Abdurrahman. Hepsi uyumuştu. Eşyalarından Hıristiyan olduklarını anladım. Onların zarar görmesinden korkuyorum. Hazırlan! Gidip onların başında bekleyelim.

– Peki, efendim hemen geliyorum.

Evden çıkıp hızla yürümeye başladılar ve kervanın bulunduğu yere geldiler. Kervandakilerin çok yorgun olduğunu tahmin ettikleri için kimseyi uyandırmadılar. Kervanın karşısına yüksek bir yere geçtiler. Oraya oturup beklemeye başladılar. İkisinin de gözünde hiç uyku yoktu.

Onlar, bulundukları yerde bu şekilde kervanı beklemeye devam ederken kervanı beklemekle görevli nöbetçiler çoktan uykuya dalmıştı. Bir süre sonra bu nöbetçilerden birisi gözlerini açtı. Çevresine bakındı. Bekçilik yapmak için seçilen öteki gençlerin de kendisi gibi uyuduğunu gördü. Uykuyla uyanıklık arasındaydı. "Nasıl olsa herkes uyuyor, ben de uyuyayım." diye düşündü. Tam o sırada karşısında bekleyen Hazreti Ömer ve Abdurrahman'ı gördü. Bir anda gördüklerinin rüya mı gerçek mi olduğunu anlayamamıştı. O kadar yorgun ve uykusuzdu ki ayağa kalkmaya bile gücü yoktu. Uyumak istemese de gözleri kapanıverdi.

Fakat bir süre sonra tedirginlik içinde tekrar uyandı. Karşıda oturan iki kişinin kervanın mallarını çalmaya

gelen hırsızlar olabileceğini düşünmüştü. Gözlerini karşıya dikerek iyice baktı.

Bir süre onlara doğru baktıktan sonra bu kişilerin sadece oturup beklediklerini, hırsızlık yapmadıklarını gördü. "Kötü niyetli olsalar biz uyurken kervanımızı soyarlardı. Kervan başı, bize bekçilik yapmaları için bu kişilere parayla nöbet tutturuyor olmalı." diye düşündü. Gidip kervan başını uyandırmak ve bu adamları ona sormak geldi aklına. Fakat sonra vazgeçti. "Kervan başkanını uyarmaya gerek yok. Nasıl olsa birazdan herkes uyanır. Uyanınca sorarım. Hem sabah olmadan biraz daha uyuyayım. Yarın yine uzun bir yolcuğumuz olacak, dinlenmem gerekir." diye düşündü.

Bu sırada Hazreti Ömer'le Abdurrahman, hem sohbet ediyorlar hem de gözlerini bir an bile kervandan ayırmıyorlardı. Gecenin zifiri karanlığı gitmiş; gökyüzü hafifçe aydınlanmaya, kervandakiler de yavaş yavaş uyanmaya başlamıştı. Sabah vakti yaklaşıyordu. Kervandakilerin uyandığını gören Halife Ömer ve arkadaşı Abdurrahman, sabah namazına gitmek için hazırlanmaya başladılar. Hazreti Ömer, Abdurrahman'a:

– Hava aydınlanmaya başladı. Kervandakiler de uyanıyorlar. Artık bize ihtiyaç kalmadı. Haydi, namaz için şehre gidelim, dedi.

Elbiselerindeki kumları silkeleyip şehre doğru yola çıktılar. O sırada kervan başkanının uyandığını gören genç, doğruca onun yanına gidip gece gördüklerini anlattı ve ona:

– Geceleyin kervanımızı bekleyen iki adamı sen mi kiraladın, diye sordu.

Kervan başının olaydan hiç haberi yoktu:

– Kimlerden bahsediyorsun, dedi.

– Bütün gece kervanı bekleyen iki yabancıdan bahsediyorum.

Kervan başı şaşırmıştı.

– Hayır, ben sizden başka kimseyi görevlendirmedim, dedi.

Şaşkınlık içindeki genç adam çok büyük bir yanlış yaptığını düşündü. O insanlar kervanı korumaları için tutulan kişiler değilse, buraya hırsızlık yapmaya gelmiş olmalıydılar. Kendisi ise uykusuna yenik düşmüş ve o hırsızları yakalamamıştı. Kervan başına telaşla:

– Öyleyse onlar hırsızdı ve bütün nöbetçilerin uyumasından faydalanıp değerli eşyalarımızı çaldılar, dedi.

Duyduklarına şaşıran kervan başı da telaşlanmıştı. Herkese eşyalarını kontrol etmesini ve eksiklerini bildirmesini söyledi. Kervandaki herkes eşyalarını kontrol etti fakat hiçbir eksik yoktu.

Öyleyse bu iki gizemli insan hırsız değildi. Kervan başı çevresindekilere:

– O insanlar, hırsızlık yapmak için gelmediklerine göre bizi korumak için geldiler, dedi. Sonra da gence dönerek:

– Onları tekrar görsen tanır mısın, dedi.

– Evet, tanırım, onları gördüğümde uykuluydum ama yüzlerini hatırlıyorum, dedi genç.

Kervan başkanı:

– Henüz çok uzaklaşmış olamazlar. Hemen git bu adamları bul, kim olduklarını ve kervanımıza neden bekçilik yaptıklarını öğren, dedi.

Genç adam:

– Tamam, deyip kervanın çevresini dolaşarak o iki kişinin hangi tarafa doğru gittiğini anlamaya çalıştı. Çevreye bakarken şehre giden yol üzerinde iki kişinin yürüdüğünü gördü. Gördüğü kişiler onlar olmalıydı. Hızlıca peşlerine düştü ve onları gizlice izlemeye başladı.

Bu arada kervandaki herkes uyanmıştı. Kervan başı, gencin söylediklerini kervanda bulunan herkese anlattı. Onlar da iyice meraklanmışlardı.

Herkes birbirine:

– Kimmiş bu adamlar, bizi neden korumuşlar, diye soruyordu. Ama hiçbiri de bir cevap bulamıyordu.

Halife Ömer'i ve Abdurrahman'ı takip eden genç, yolda karşılaştığı Müslümanlara onları göstererek:

– Bunlar kim, diye sormaya başladı.

İlk sorduğu adam:

– Nasıl tanımazsın? O, Halife Ömer. Yanındaki de en yakın arkadaşlarından Abdurrahman bin Avf.

Genç duyduklarına inanmamıştı. "Herhâlde bu adam benimle alay ediyor." diye düşündü. Koskoca devlet başkanı, gece yarısında yumuşak yataklarda yatmak yerine, hiç tanımadığı insanların kervanının bekçiliğini mi yapacaktı?

Başkalarına da sordu. Herkes ona aynı cevabı verdi:

– Onlar Halife Ömer ve arkadaşı Abdurrahman.

Aldığı cevaplara inanan genç, koşa koşa kervanın olduğu yere geldi ve doğruca başkanın yanına gitti. Kervandakiler hâlâ bu olayı konuşuyordu. Gencin geldiğini gören kervan başkanı heyecanla:

– Bizi gece bekleyenler kimmiş, öğrenebildin mi, diye sordu.

– Evet öğrendim. Ama söyleyince duyduklarınıza inanamayacaksınız.

Genç böyle söyleyince herkesin merakı bir kat daha artmıştı:

– Bekçilik yapanlar, Müslümanların lideri Ömer ve onun arkadaşıymış.

Bu sözün ardından herkes susuverdi. En çok da kervan başı olan yaşlı adam şaşırmıştı. Çünkü içlerinde en çok o gezdiği için her yerde Hazreti Ömer'in adını duymuştu.

– Demek gücüyle dünyayı titreten, ülkeler fetheden büyük devlet adamı Ömer, gece kendi dininden olmayanların bekçiliğini yapmış öyle mi, dedi.

Kervandaki kimse koskoca halifenin gelip kendilerini beklediğine hâlâ inanamıyordu. Şaşkınlıkları geçtikten sonra kervan başkanı herkesi topladı. Onlara:

– Arkadaşlar, Halife Ömer'in bu örnek davranışı onun diniyle ilgilidir. Demek ki İslâm böyle güzel bir dinmiş. Ben Ömer'i bulup onun dinine gireceğim, dedi.

Sonra da doğruca Halife Ömer'i bulmak için Medine sokaklarının yolunu tuttu. Kervan başının gittiğini gören kervandakiler de:

– Biz de Müslüman olmak istiyoruz, diyerek kervanbaşının peşinden gittiler. Birlikte sora sora Halife Ömer'i buldular. Onunla konuştular. Ardından da kelime-i şehadet getirerek Müslüman oldular.

Adalet Mülkün Temelidir

Bir gün sahabilerden Ubey bin Ka'b'la Hazreti Ömer arasında bir anlaşmazlık olmuştu. Bu esnada Ubey, Hazreti Ömer'e:

– Ey Allah'ın Peygamberinin halifesi haksızlık yapıyorsun, dedi.

Hazreti Ömer ise kendisinin haklı olduğunu savunuyordu. Çözüme ulaşmaları için en doğru yol, Medine kadısına gitmeleriydi. Onlar da öyle yapmaya karar verdiler. O dönemde Medine kadısı Zeyd bin Sabit idi. Halife ve Ubey birlikte Zeyd'in makamına gittiler. Zeyd, yerinden kalktı ve makamına halifenin oturmasını istedi. Aslında kadı, bu davranışını sadece halife Ömer'e saygısından dolayı yapmıştı. Yoksa hüküm verirken ona farklı davranacak değildi. Ama onun bu davranışı Hazreti Ömer'i kızdırmaya yetmişti. Bir anda kaşlarını çattı ve hiddetle:

– Olmadı ey Zeyd! Sen daha işin başında haksızlık yaptın. Ben buraya bir halife olarak değil, senin önünde yargılanmak üzere gelmiş bir kişiyim. Şu an hangimizin haklı olduğu belli olmadığından ikimiz de aynı yerde oturmalıyız, diye çıkıştı.

Bunun üzerine Hazreti Zeyd makamına oturdu. Onları da karşısında bir yere oturttu ve dava o şekilde devam etti.

Hazreti Ömer, adaletin timsaliydi. Sadece "Adalet mülkün temelidir." sözünü söylemekle kalmamış, bu prensibinin dışına hayatı boyunca hiç çıkmamıştı. Kendi tayin ettiği bir yargıcın önünde yargılanmaktan da asla kaçınmamıştı. Bu türlü tavırları sebebiyle, aradan 1400 asırdan fazla süre geçmiş olmasına rağmen bugün hâlâ Hazreti Ömer denilince, önce adaleti akla gelmektedir.

Hesaba Çekilen Vali

Devleti idarî bölgelere ayıran Halife Ömer, her idarî bölgenin başına bir vali tayin etmişti. Bölgeleri de il, nahiye ve kasaba merkezlerine ayırmıştı. Buraların idaresi verdiği valilerin, memur ve diğer görevlilerin seçiminde ve denetiminde son derece titiz davranıyordu. Her hac döneminde valilerini görev yaptıkları yerlerdeki insanlarla yüzleştiriyor, halka valilerinden memnun olup olmadıklarını soruyordu.

Yine bir hac mevsiminde bütün valilerini halkın huzuruna toplamış, halkın şikâyetlerini dinliyordu. İnsanlar da söz alıp valileri hakkındaki kanaatlerini söylüyorlardı. O sırada bir adam söz istedi. Konuşmak için yerinden kalktı ve çekingen bir tavırla:

– Efendim şu valiniz, bana haksız yere yüz sopa vurdu dedi.

O anda etrafa derin bir sessizlik çöktü, nefesler tutuldu. Herkes olacakları merak ediyordu. Bazıları yanındakilerle:

– Halife valilerini gönderirken "Adaletle hükmettiği müddetçe siz de onun emirlerine uyunuz. Eğer adaletten ayrılırsa derhâl durumunu bana bildiriniz." diye mektuplar yazıyordu. Bakalım dediği gibi çözüm üretecek mi, diye konuşuyorlardı.

Onlar bu şekilde konuşa dursunlar halife Hazreti Ömer şikâyet edilen valiye dönerek:

– Bu adamın anlattıkları doğru mu? Bu adamı dövdün mü, diye sordu.

– Evet efendim.

– Peki, bu adamı dövmek için elinde geçerli bir delilin var mıydı?

– Şey efendim, dedi ama geçerli bir sebep söyleyemedi vali.

Hiç kimseden çıt bile çıkmıyordu. Herkes meraklı gözlerle nefeslerini tutmuş olacakları izliyordu. Hazreti Ömer şikâyetçi olan adamı çağırdı ve:

– Sana ne ile vurdu, dedi.

– Kırbaçla.

– Al şu kırbacı eline. Gözümün önünde validen hakkını al.

Orada bulunanların birçoğu, Hazreti Ömer'in böyle bir karar vereceğini düşünmemişti. Ama orada valiler arasında bulunan Amr ibnü'l-As bunu çoktan tahmin etmişti. Çünkü bir vali olarak Amr, bu konularda halifenin ne kadar hassas olduğunu çok iyi biliyordu. Hemen söz isteyerek:

– Ey Emirü'l Müminin, bunu yapmamalısınız. Eğer halkın gözünün önünde böyle bir şeyi yaparsanız valiler iş yapamaz hâle gelir, dedi.

Onun bu sözleri halifenin kararını hiç değiştirmedi. Orada hazır bulunan valilerine dönerek şöyle dedi:

– Ben sizi tayin ederken "Sizi saltanat sürmek ve halka baskı yapmak için tayin etmedim. Siz onlara hidayet rehberi olacaksınız. Müslümanların hukukunu koruyunuz. Kapılarınızı yüzlerine kapamayınız ki güçlüler zayıfları ezmesinler. Kendinizi Müslümanlardan üstün görmeyiniz." diye uyarılarda bulunmadım mı?

Valiler:

– Evet, efendim bu uyarıları yaptınız, dediler.

Halife biraz durdu. Sonra şikâyetçi adama:

– Gel hakkını al, diye seslendi.

Hazreti Ömer'in kararından dönmesinin mümkün olmadığını anlayan Amr:

– Efendim, davacıyı razı edersek cezadan vazgeçer misiniz, dedi.

Halife:

– Eğer kendisi razı olursa ne âlâ. Eğer olmazsa hakkını alacaktır, deyince Amr, hemen adamın yanına giderek adamı razı etmeye çalıştı.

Sonunda adamı, her bir sopa karşılığında bir altına razı etti. Böylelikle vali cezadan kurtulmuş oldu. Ancak bu olay, hem yönetimdeki memurlar hem de halk için çok anlamlı oldu. O günden sonra memurlar, yönetimdeki hâl ve hareketlerine daha fazla özen gösterdiler. Halk ise bir haksızlığa uğradıklarında mutlaka haklarını alacaklarını öğrendi ve kendilerini daha güvende hissettiler.

Halifeyi Ağlatan Papaz

Hazreti Ömer, bazı sahabilerle birlikte bir manastırın önünden geçtiği bir gün orada bembeyaz sakalı göbeğine kadar uzamış, beli iki büklüm olmuş, saçları ağarmış bir papaz görmüştü. Birden Halife'nin dizlerinin bağı çözülüverdi. Bulunduğu yere oturup hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Yanındaki sahabiler çok şaşırmıştı. Birbirlerine:

– Ne oldu, diye soruyorlar, ama hiçbiri bu sorunun cevabını bilmiyordu.

İçlerinden biri halife Hazreti Ömer'e sordu:

– Ey Emirü'l-Müminin hangi şey sizi bu kadar çok ağlattı?

Hazreti Ömer yanındakilere manastırdaki papazı göstererek:

– Neredeyse ömrünün sonuna gelmiş. Fakat ne yazık ki hâlâ insanlığın kurtuluşa ermesine vesile olan Kâinatın Sultanını tanıyıp, O'nun yoluna tâbi olamamış. İşte bu yaşlı zat için ağlıyorum, dedi.

Hiç tanımadığı bir insanın gerçeği bulamamasından dolayı ağlıyordu Halife Ömer. Zaten bir papazın hâline bu kadar çok ağlayan, bir kişinin imanı uğruna malının yarısını hiç düşünmeden veren Ömer ve onun gibilerden başkası olamazdı.

O Sevginin Hatırına

Suç ve zabıta işlerine bakan, satıcıları kontrol eden ve halkın birbiriyle olan günlük münasebetlerini düzenleyen teşkilatlar kuran Hazreti Ömer; aynı zamanda kadın erkek, hür köle, herkese belli bir miktarda maaş bağlamıştı.

O ayın maaşları dağıtılırken herkes dizilmiş sıranın kendisine gelmesini bekliyordu. Efendimizin evlatlığı Hazreti Zeyd'in oğlu Üsame de hazinede maaşların dağıtıldığı bölüme yaklaşarak maaşını aldı. Onun ne kadar maaş aldığını bazı sahabiler görmüşlerdi. Bunlar arasında Hazreti Ömer'in oğlu Abdullah da vardı.

Birçok sahabi maaşların dağıtıldığı bölüme yaklaşarak maaşını aldıktan sonra sıra halife Hazreti Ömer'in oğlu Abdullah'a gelmişti. Görevli Hazreti Abdullah'a da

maaşını uzattı. Hazreti Abdullah, maaşını aldıktan sonra saydığında Üsame'ninkinden biraz eksik olduğunu fark etti. Maaşları dağıtan görevliye yaklaşarak:

– Maaşımı öderken bir yanlışlık yaptınız mı, diye sordu.

Bunun üzerine görevli, tekrar kendisine verilen listeye ve Abdullah'ın aldığı miktara baktı. Hazreti Abdullah'a dönerek:

– Hayır, efendim bir yanlışlık yok. Diğer görevlilere sordum, babanız maaşınızı böyle takdir etmiş, dedi.

Aslında Abdullah, Üsame'nin aldığı maaşı kıskanmıyordu. Sadece kendisinin de onun kadar maaş alabileceğini düşünüyordu. Akşam olduğunda biraz da sıkılarak babası Halife Ömer'e:

– Babacığım, bugün maaşlar ödenirken Zeyd'in oğlu Üsame'nin maaşının benimkinden fazla olduğunu gördüm. Üsame'den benim ne eksik yanım veya onun benden ne fazlalığı var ki ona daha fazla maaş veriyorsun, diye sordu.

Hazreti Ömer oğlunun bu sorusuna şöyle cevap verdi:

– Oğlum onun senden fazla olan tarafını veya senin ondan eksik yanını bilemem. Ancak bildiğim bir şey var. O da şudur ki Allah Resûlü onun babasını senin babandan ve Üsame'yi de senden daha çok seviyordu. Ben de o sevginin hatırına Üsame'yi senden üstün tutuyorum.

Zira Hazreti Ömer'e göre Efendimizin kıymet verdiği her şey çok kıymetliydi. Bir tercih yapmak gerektiğinde o, karşısındaki oğlu bile olsa Efendimizin tercihlerini yerine getirirdi.

Kan Damlatan Oluk

Bir Cuma günüydü. Cuma namazının vakti yaklaşmıştı. Hazreti Ömer evinden çıkmış, bir yandan yürüyor bir yandan da Cuma namazında okuyacağı hutbeyi düşünüyordu. Peygamber Efendimizin amcası Hazreti Abbas'ın evinin yanından geçtiği sırada cübbesinin üzerine birkaç damla kan damladığını fark etti. Damlaların döküldüğü yere doğru kafasını kaldırdığında kanların, damda bulunan bir oluktan geldiğini fark etti. Okuyacağı hutbeye yoğunlaşan halifenin canı çok sıkılmıştı.

"Kim, bu damın üstünde hayvan boğazlıyor da kanı akıp üzerimin kirlenmesine sebep oluyor?" diye mırıldandı. Sonra da o can sıkıntısıyla elini uzatıp oluğa vurdu ve oluğu aşağı indiriverdi. O hâlde mescide gidip Cuma namazı kıldıramazdı. Geldiği yoldan tekrar evine döndü.

Cübbesini değiştirdi. Mescide geldi. Cuma hutbesini okumak için minbere çıktı. O gün için anlatmayı planladıklarını anlattı. Hutbesinin sonunu genelde Müslümanların o günlerde karşılaştıkları problemlere çözüm önerileri sunmak için ayırırdı. O günkü hutbenin konusu yolda başına gelenler olmuştu. Hazreti Ömer'e göre bu kişisel bir olay değildi. Çünkü Hazreti Abbas'ın evinin yanından geçerken Hazreti Ömer'in başına gelen bir başkasının başına da gelebilirdi. Cemaati uyarmak için:

– Ey cemaat! Yaptığınız işlerin insanlara neler getireceğini iyi düşünün. Mescide gelirken, bir duvarın dibinden geçiyordum. Damın kenarına yerleştirilen bir oluktan üzerime kan damladı. Ben de elimin tersiyle itip, o oluğu düşürdüm, dedi.

Halife Ömer, sözlerini yeni bitirmişti ki cemaat içinde bulunan Hazreti Abbas:

– Sen ne yaptın ey Ömer! Sen ne yaptın, diye haykırdı.

Hazreti Abbas, Ömer'in düşürdüğünü söylediği oluğun, kendi damındaki oluk olduğunu hemen anlamıştı. Çünkü Hazreti Ömer'in yolu, kendi evinin kenarından geçiyordu.

Ancak Hazreti Ömer, Hazreti Abbas'ın bu tepkisini anlamamıştı. Bu sebeple kendi gerekçesini bir kez daha şöyle anlattı:

– İnsanlara sıkıntı verebilirdi, bu sebeple ben de elimle ona vurdum ve düşürdüm.

Hazreti Ömer sözlerine devam edecekti. Ama Hazreti Abbas oturduğu yerden doğruldu ve:

– Sen ne yaptın ey Ömer! Ben gözlerimle gördüm; o oluğu oraya bizzat Resûl-i Ekrem kendi elleriyle koymuştu, dedi.

Hazreti Abbas'ın bu sözleri, Halife Ömer'in minbere yığılıp kalmasına yetmişti. Peygamber Efendimizin hatırasına son derece saygılı davranan Hazreti Ömer, bırakın Efendimizin kendi elleriyle koymasını, elini bile sürdüğünü bilseydi hiç dokunur muydu o oluğa?

Minbere yığılıp kalan Hazreti Ömer, bir müddet sonra kendisine geldi. Tutunarak yavaşça ayağa kalktı. Hazreti Abbas'a dönerek:

– Vallahi, ben başımı o duvarın dibine koyacağım. Sen de ayağınla kafama basacaksın ve çıkıp, elinle o oluğu yerine koyacaksın. Sen oluğu takıncaya kadar da başımı yerden kaldırmayacağım, dedi.

Ardından da bunu uygulaması konusunda Hazreti Abbas'tan yemin aldı. Cumadan sonra hiç vakit kaybetmeden doğruca Hazreti Abbas'ın evinin yan tarafına geldiler. Hazreti Ömer, mescitte tarif ettiği gibi başını oluğu takacakları duvarın dibine koydu. Hazreti Abbas çaresizdi. Hattab oğlu Ömer, bir şeye bu denli karar verdikten

sonra onu vazgeçirmek kolay mıydı? Halife Ömer'in başına basan Hazreti Abbas, oluğu Peygamber Efendimizin koyduğu şekilde tekrar yerine koydu. Hazreti Ömer gayet huzurluydu. Çünkü Gönüller Sultanının hatırası yaşayacaktı. O oluğu yerine taktılar, ancak o günden sonra oluktan kan damlamaması için damın üzerinde hayvan kesmeme kararı aldılar. Çünkü oluğun insanlara o şekilde rahatsızlık vermesine gönülleri razı olmazdı. Zaten Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) de hayatta iken insanlara rahatsızlık verdiğini görseydi oluğu çekip yerinden kopartırdı. Ama Efendimize derin bir özlem duyan sahabiler, o oluğa asla dokunamazlardı.

O'nun Sözlerinin Doğru Aktarılması Uğruna

Bütün ilimlerde sahabenin ileri gelenlerinden olan Hazreti Ömer, aynı zamanda Allah Resûlünün hadis-i şeriflerine en iyi vakıf olanlardan idi. Hadis-i şerif rivayetinde çok titiz davranırdı.

Evinde bulunduğu bir gün, sahabilerin önde gelenlerinden Ebu Musa el-Eşarî kendisini ziyarete gelmişti. Kapının önüne gelen Ebu Musa kapıyı üç kez çaldı. O sırada Hazreti Ömer meşguldü, bu sebeple kapıyı açmakta biraz gecikti. Üçüncü kez çaldığında da kapı açılmayınca Ebu Musa, kapının önünden ayrılıp gitmeye karar verdi. Tam kapının önünden geri dönüp birkaç adım atmıştı ki Hazreti Ömer'in de meşguliyeti sona erdi. Evde yanında bulunanlara:

– Ebu Musa'nın sesini işittim. Kapıyı açın da gelsin, buyurdu.

Kapıyı açan kişi:

– Efendim kapının önünde yok, gitmiş deyince Hazreti Ömer:

– Ebu Musa bir meşguliyetimin olduğunu anlamıştır. Neden gitmiş acaba, diye merak etti.

Yanında bulunan kişiye:

– Peşinden git ve onu bul. Bana gelmesini söyle, diye talimat verdi.

Bu kişi biraz yürüdükten sonra Ebu Musa'nın arkasından yetişti. Selâm verdikten sonra:

– Emirü'l-Müminin sizi bekliyor, diye ekledi.

Hemen geri dönen Ebu Musa, Hazreti Ömer'in evine geldi. İçeri girdi.

Hazreti Ömer ona:

– Ey Ebu Musa, bir meşguliyetimiz vardı. Hemen gitmişsin. Neden beklemedin, diye sorunca o da:

– Ey Resûlullahın halifesi! Allah Resûlü bize, "Bir yere girmek istediğinizde üç defa kapıyı çalıp, izin isteyin. İzin verilmezse geri dönün!" diye emretti, dedi.

Hazreti Ömer, Efendiler Efendisinden böyle bir hadis işitmemişti. Ancak Hazreti Ömer işitmemiş olmasına rağmen, Efendimiz böyle bir hadis söylemiş olabilirdi.

Çünkü Hazreti Ömer, her ne kadar en yakınındakilerden olsa da yine de yirmi dört saat Efendimizin yanında bulunamamıştı. Dolayısıyla O'nun söylediği bazı hadisleri duymamış olması gayet tabiî idi. Buna rağmen Hazreti Ömer'in gönlü rahat değildi. Bu hadisin doğru olup olmadığını, kesin olarak bilmesi gerekiyordu. Çünkü o, Kâinatın Sultanına ait her şeyin sonrakilere en doğru şekilde aktarılmasını arzu ediyordu. Ebu Musa yakın bir arkadaşı olmasına rağmen, söz konusu Efendimizin hadisleri olduğu için mutlaka gönlü tatmin olmalıydı. Arkadaşına dönerek:

– Ey Ebu Musa, ben bu hadisi duymadım. Resûlullahın böyle söylediğine dair bana mutlaka bir delil getireceksin, dedi.

Ebu Musa bu hadisi yıllar önce duymuştu. Ama şimdi nereden delil bulacaktı? Bunun tek yolu, bu hadisi Efendimizden dinlerken orada bulunanlardan birini bulmaktı. Ama aradan bir hayli vakit geçmişti. Orada kimlerin bulunduğunu unutmuştu. Ama Halife Ömer'e de böyle söylemezdi. Çünkü böyle bir gerekçeyi, onun asla kabul etmeyeceğini çok iyi bilirdi. Hazreti Ömer'in yanından ayrıldı. Delil bulmaya çıktı. Doğruca Mescid-i Nebevî'ye gitti. Çünkü günün her saatinde orada ibadet eden, sohbet eden birileri mutlaka olurdu. Ebu Musa'yı endişeli görenler ne olduğunu merak ederek sordular:

– Ne oldu ey Ebu Musa? Neden bu kadar endişelisin?

Ebu Musa da başından geçenleri tek tek anlattı. Sonra da:

– İçinizden bu hadisi duyan var mı, diye sordu

Ebu Musa'yı rahatlatan cevap, Ubey bin Ka'b'tan geldi:

– Sadece büyüklerimiz değil, yaşça küçük olanlarımız da duymuştur bu hadisi. Ardından da Ebu Said el-Hudrî'yi işaret ederek "Ebu Said'i Ömer'e götür." diye teklifte bulundu.

Ebu Musa çok rahatlamıştı. Hiç vakit kaybet istemiyordu. Ebu Said'le birlikte doğruca Hazreti Ömer'in evine geldiler. Kapıyı çaldılar. İçeri girer girmez Ebu Musa:

– Ey Emirü'l-Müminin! Bu hadisi Efendimizden benden başka duyanlar da olmuş. "İşte Ebu Said, bunlardan biri." diyerek Ebu Said'i şahit gösterdi.

Hazreti Ömer ikna olmuştu. Ebu Musa'ya dönerek:

– Ey Ebu Musa, ben seni itham etmedim. Ben sadece insanların Allah Resûlüne yalan isnat etmelerinden korktuğum için böyle bir şey yaptım, dedi.

Hazreti Ömer'in gerekçesini, hem Ebu Musa hem de Ebu Said haklı bulmuşlardı. Vedalaşarak halifenin yanından ayrıldılar.

Neye Ağlar Neye Güler

İki şey vardı ki bunlardan biri aklına geldiğinde, Hazreti Ömer'in dizlerinin bağı çözülüyor hüngür hüngür ağlama başlıyordu. Diğer şey aklına geldiğinde ise tebessüm edip gülmeye başlıyordu. Koca Ömer'i en çok ağlatan şey, cahiliye döneminde küçücük kızını toprağa gömmüş olmasıydı. Bu olay her aklına geldiğinde sanki bir kat daha yaşlanıyordu. Nerede olursa olsun hemen sesi kısılıyor, gözlerinden dökülen yaşlar sakalından aşağı süzülüyordu. O esnada yumruklarını sıkıyor, kendi kendine "Nasıl böyle bir canilik yaptın ey Ömer!" diye söyleniyordu.

Hazreti Ömer'i en çok güldüren olay ise Müslüman olmadan önce arkadaşlarıyla yaptıkları putlardı. Onlar, bu putların bir kısmını helvadan yapar sonra da onlara taparlarmış. Karınları acıktığında da bu putları yerlermiş. Halife, bu olayı her hatırladığında, çok gülünç bir iş yaptıklarını düşünüp gülerdi.

Hayatı Boyunca Sönmeyen Bir Arzu: Şehadet

Hazreti Ömer, hutbe için minbere çıktığı bir gün cemaate cennetin önemli mertebelerinden olan Adn cennetini anlatıyordu. Cemaat de nefeslerini tutmuş, gözlerini dikmiş, halifenin anlattıklarını dinliyordu. Hazreti Ömer, önce oranın ne kadar geniş olacağını, kapılarının büyüklüğünü ve başka bazı özelliklerini anlattı. Sonra:

– Buraya ilk girecekler nebilerdir, dedi.

Daha sonra da Efendiler Efendisinin mübarek kabrini işaret ederek:

– Ne mutlu sana ey şu kabrin sahibi, dedi.

Cemaat, meraklı gözlerle Hazreti Ömer'i dinliyor, o ise anlatmaya devam ediyordu:

– Peygamberlerin ardından buraya sıddık olanlar girecektir, dedikten sonra Kâinatın Sultanının sadık dostu sıddık Hazreti Ebubekir'in kabrini işaret ederek:

– Ne mutlu sana ey şu kabrin sahibi, dedi.

Hazreti Ömer sıralamaya devam ediyor, sahabiler ise onun ağzından dökülecek sözleri merakla bekliyorlardı.

– Sonra oraya şehitler girecek, dedi.

Bu sözünün ardından bir şey söylemedi. Düşüncelere dalmıştı. Belki aklına Efendimizin kendisine yaptığı şehitlik müjdesi gelmişti. Müjdeyi almıştı almasına, ama içinde yine de olamayacağı korkusu vardı. Bu düşüncelerin içerisinde kendini kaybetmişken "Nerede şehitlik, nerede sen? O sana nasip olur mu hiç?" diyerek kendi kendine mırıldandı. Bu onun tevazusundan kaynaklanıyordu. Çünkü müjdeyi verenin hangi söylediği gerçekleşmemişti ki bu müjdesi gerçekleşmesin!

Sahabilerin tamamı Hazreti Ömer'in söyleyeceklerini bekliyorlardı. Onun dudaklarından şu temennisi döküldü:

– Sana Müslümanlığı nasip eden, seni hicretle şereflendiren, seni Peygambere dost yapan, sana Medine'de yaşama imkânı veren Allah, inşallah sana şehadeti de nasip eder.

Hançer Yarası

Halife Hazreti Ömer'in denetleme yapmak için pazara gittiği günlerden biriydi. Alış veriş yapanların yanlarına yaklaşıyor, bir sıkıntıları olup olmadığını soruyordu. Problemi olanlar da Halife'nin yanına gelip dertlerini onunla rahatça paylaşıyorlar, o da onların problemlerine çözümler üretiyordu. Biriyle konuşurken o anda kendisini başka birinin daha beklediğini fark etti. Konuştuğu kişinin problemini çözdükten sonra kendisini bekleyen bu kimsenin yanına yaklaştı. Bu kişi, Muğire bin Şu'be'nin kölesi Ebu Lü'lü idi. Müslüman olmamıştı. Ama Hazreti Ömer, ülkesinde yaşayan Müslüman olsun olmasın herkesin problemini çözmek için gayret sarf ediyordu. Çünkü o "Fırat'ın kenarında bir koyunu kurt kapsa bunun hesabını, Allah, Ömer'den sorar." diye düşünen bir halife idi. Gayet sakin bir şekilde ve tebessüm ederek bu köleye döndü:

– Anlat bakalım senin ne problemin var, dedi.

– Efendim, Muğire bana çok vergi yükledi.

– Sen ne işler yapıyorsun? Ne kadar kazanıyorsun, diye şefkatle sordu Hazreti Ömer.

– Marangoz, demirci ve nakışçıyım, dedi Lü'lü.

– Birisinin yel değirmeni yaptığını söylemişlerdi. Yoksa o sen misin?

– Evet benim. Çok güzel yel değirmeni yaparım.

– Bu mesleklerden iyi para kazanıyorsundur. O hâlde Muğire'ye verdiğin vergi çok değildir.

Ebu Lü'lü, Hazreti Ömer'den beklediği desteği alamamıştı. Canı bir hayli sıkılmış, yüzü asılmıştı. Bir an önce oradan ayrılmak istiyordu. Hazreti Ömer:

– Bana parasını almak suretiyle bir yel değirmeni yapar mısın, dedi.

– Elbette yaparım. Sana doğuda batıda dillere destan olacak bir yel değirmeni yapacağım, diye cevap verdi Ebu Lü'lü.

Hazreti Ömer, çok arzuladığı şehitliğe bu kölenin sebep olacağını bilmiyordu. Ama Ebu Lü'lü, halife Hazreti Ömer'i hançerlemeyi çoktan kafasına koymuştu.

Hazreti Ömer'le Ebu Lü'lü'nün çarşıda konuşmalarının üzerinden henüz yirmi dört saat bile geçmemişti. Halife, teheccüd kılmak için kalkmıştı. Abdest aldı. Kıbleye

yöneldi. Ellerini kaldırıp tekbir aldı. Yine kendisinden geçmişti. Namazlarını daima huşu içinde kılardı. Hatta imamlık yaparken, sesli okuduğu namazlarda bazen ağlamaktan sûrenin devamını okuyamaz ve öyle rükûa giderdi. Teheccüdden sonra tekrar yatağına uzandı. Biraz dinlendi.

Sonra sabah namazı için hazırlık yapmaya kalktı. Abdestini aldı. Elbiselerini değiştirdi. Sabah namazını kıldırmak için mescidin yolunu tuttu. Sahabiler de cemaatle namaz kılmak için birer ikişer mescide geliyorlardı. Sokaklar, sanki gündüz vakti gibi kalabalıktı. Bu kalabalığın arasında biri vardı ki onun niyeti, o saatte sokaklarda olan diğerlerinden farklıydı. Bu kişi Ebu Lü'lü idi. Mescide yönelenlerin tamamı Allah'ın rızasını kazanmak için ilerliyorken, Ebu Lü'lü adımlarını çok kötü bir gaye için atıyordu.

Hazreti Ömer imam olarak öne geçti, cemaat ise onun arkasında saf tuttular. Ebu Lü'lü, Hazreti Ömer'in bir iki saf arkasında yer almıştı. Halife, ellerini kaldırdı ve o gür sesiyle "Allahü Ekber" diyerek namaza başladı. Cemaat de ellerini kaldırıp tekbir aldı. Müslüman olmayan Ebu Lü'lü de dikkat çekmemek için namaz kılıyor taklidi yapıyordu. Sonra rükûa gittiler. Üzerinde sakladığı hançerle rükûa eğilmesi zor olmuştu Ebu Lü'lü'nün. Daha sonra Hazreti Ömer, ardından da cemaat secdeye kapandılar.

Ebu Lü'lü içinden "İşte fırsat." dedi ve arkasına sakladığı hançeri çok hızlı bir hamleyle çıkarıp Hazreti Ömer'e

saplamaya başladı. O hınçla tam altı hançer sapladı Halife'ye. Bunlardan biri, Halife'nin göbeğinin alt tarafına isabet etmişti. Hazreti Ömer bu son darbeyle yere yığılıverdi. Herkes şok olmuş, oraya buraya koşturmaya başlamıştı.

Hazreti Ömer, bu arada kendisini kimin hançerlediğini sordu. Çünkü adaletin timsali büyük Halife için bu çok önemliydi. Kimseye bir haksızlık yapmamıştı. İçinden "Ömer, hangi kardeşine haksızlık yaptın ki?" diye geçirdi. Bu elbette mümkün değildi. Kendisi bir alırken kardeşine beş veren, onlara haksızlık yapabilir miydi hiç? Sahabiler kendisini hançerleyenin kâfir bir köle olduğunu söylediklerinde:

– Benim ölümümü, iman sahibi olduğunu ileri süren ve bir kere olsun secde etmiş olan kimsenin eliyle kılmayan Allah'a hamd olsun, dedi.

Hazreti Ömer, aldığı darbelerin ne kadar büyük olduğunun farkında değildi. Bu sebeple doğrulmaya çalıştı. Ama olmadı. Yeniden yere yığılıverdi. Bir hayli kan kaybediyordu. Vücudundan kanlar damlıyorken sahabiler tarafından evine taşındı. Yarı baygın bir durumdaydı. Ayıltma çabaları ise sonuç vermiyordu. Onu yakından tanıyanlar ve arkasında namaz kılanlar, eğer ölmemişse onu neyin kaldırabileceğini iyi biliyorlardı. Halifeyi yakından tanıyan birisi, onu ayıltmaya çalışanlara:

– Eğer hâlâ vefat etmemişse onu ancak "Ey Ömer namaz!" diyerek uyandırabilirsiniz, dedi.

Gerçekten de dediği gibi oldu. Orada bulunanlardan biri:

– Ey Müminlerin Emiri! Namaz vaktidir, diye seslenince Hazreti Ömer hayatı boyunca sık sık tekrarladığı "Namaz kılmayan kimsenin, İslâmiyet'ten nasibi yoktur." sözünü söyleyerek doğruldu ve ayağa kalkmaya çalıştı.

Ama özellikle göbeğinin altından aldığı ölümcül darbe bunu imkânsız kılıyordu. Hazreti Ömer'in yaşadığını gören sahabiler çok sevinmişlerdi. Başından bir an bile ayrılmıyor, bir yandan da tedavisi ile ilgileniyorlardı. Günler geçiyor, fakat Halife'nin durumunda bir iyileşme görülmüyordu. Ne bir şey yiyebiliyor ne de içebiliyordu. Ona hizmet eden sahabi kulağına eğilip:

– Ey Ömer, yemek içmek için bir şey ister misin, diye sorduğunda konuşacak gücü kendisinde bulamıyor, sadece gözleriyle "Hayır." diye işarette bulunuyordu.

Ama aynı sahabi kulağına eğilip de "Ey Ömer, namaz vaktidir." diye fısıldayınca o komadaki insan birden doğruluyor ve "Namazım!" diyordu. Ardından da yaralarından kan aka aka namazını kılıyordu. Çünkü o, çok sevdiği Efendiler Efendisinin namaza ne kadar önem verdiğini gözleriyle görmüştü.

Günler ilerliyor, ancak Hazreti Ömer'in durumunda bir iyileşme görülmüyordu. Tam aksine durumu gittikçe ağırlaşıyordu. Halife'nin bir daha iyileşemeyeceğinin herkes farkındaydı. Müslümanların başsız kalması ise

düşünülemezdi. Bir gün onu ziyarete giden bazı sahabiler, konuşma esnasında:

– Yerine birini tavsiye etsen, dediklerinde Hazreti Ömer bunu derin derin düşündü.

Sonra şöyle söyledi:

– Eğer yerime birini bırakacak olursam, gerçek şu ki benden hayırlı olan da bırakmıştı; bırakmayacak olursam, benden hayırlı olan da bırakmamıştı.

Hazreti Ömer, bu sözleriyle Allah Resûlünün kendisinden sonra ülkeyi idare edecek kimseyi belirlemediğini, Hazreti Ebubekir'in ise belirlediğini kastediyordu. Zira Hazreti Ömer, hayatında sürekli o ikisini örnek alıyordu. Saatler ilerliyor, Hazreti Ömer'e isim bırakma konusundaki ısrarlar devam ediyordu. Halife ise bir yandan acılarıyla baş etmeye çalışıyor, bir yandan da Müslümanların bu problemlerini düşünüyordu. Çünkü Müslümanların başsız kalmasına gönlü asla razı değildi. Bu konuda bazı ihtilafların çıkacağını biliyordu. Oradakilere dönerek:

– Ebu Ubeyde hayatta olsaydı, onu seçerdim. Eğer Allah, onu niçin seçtiğimi bana sorarsa Efendimizin onun için "Bu ümmetin en güvenilir adamı Ebu Ubeyde'dir." buyurduğunu söylerdim, dedi.

Ama Ebu Ubeyde hayatta değildi. Hazreti Ömer zorla konuşmaya devam ediyordu. Orada bulunanlar da onu duymaya çalışıyorlardı:

– Ebu Huzeyfe'nin azatlı kölesi Salim hayatta olsa, onu da seçebilirdim. Rabbim bana Salim'i neden seçtiğimi sorarsa Allah Resûlünü "Allah'ı en çok seven Salim'dir." derken duyduğumu söylerdim, dedi.

Orada bulunanlardan biri:

– Oğlunuz Abdullah'ı yerinize bıraksanız dediğinde:

– Hayır olmaz. Oğlum bu işi yürütemez, cevabını verdi.

Kendisine isim sormaya devam edilince:

– Benim gayem, sizi hak üzere yönetecek en doğru kişiyi göstermektir. Bunun için çaba sarf ediyorum, dedi.

Sonra gözlerini kapatıp düşüncelere daldı. Daha sonra gözlerini açtı ve oradakilere şöyle dedi:

– Ali bin Ebu Talib, Osman bin Affan, Abdurrahman bin Avf, Sa'd bin Ebu Vakkas, Zübeyr bin Avvam ve Talha bin Ubeydullah. Bunlar bir yere toplansınlar ve kendi aralarından birini halife seçsinler. Hazreti Ömer'in sıraladığı isimler, cennetle müjdelenmiş sahabilerden o gün hayatta olanlardı. Hazreti Ömer, kendisinden sonraki halifenin bunlar arasından olmasını arzu ediyordu.

Bu altı kişinin rahat çalışmaları için de oğlunu bunlara hakem tayin etti. Bu konuda bir isteği daha vardı. Bu isteğini şöyle dile getirdi:

– Bu iş bir an önce çözülmeli. Benim cenazemin defnedilmesi beklenmeden çözüm için çalışılmalı.

Bütün malını Allah yolunda harcayan Hazreti Ömer, halifeliği döneminde kendisine takdir edilen maaşla hayatını devam ettiriyordu. Ancak bu maaşın da tamamını harcamıyor, onun bir kısmını da Allah yolunda sarf ediyordu. Ailesinin geçimini temin etmek için zaman zaman borçlanıyor, bu borçlarını da aksatmadan gününde ödüyordu. Ama bir kâfirin kahpe hançeriyle yaralanmış son günlerini yaşıyordu. Yaralı olması sebebiyle son günlerde borcunu ödeyememişti. Ama borçlarının varlığından haberdardı. Bunları bir an önce çözmeliydi. Oğlu Abdullah'ı çağırdı ve ona sordu:

– Oğlum borçlarımızın tamamını topla ne kadarmış?

Abdullah biraz sonra geldi:

– 86 bin dirhemmiş efendim, dedi.

– Oğlum git. Benim sülalemin mallarından bunları öde. Yetmezse Adiyy bin Ka'b oğullarından iste. Onların malları da yetmezse git, Kureyş kabilesinden iste. Sakın kimseye borcumuz kalmasın.

Babasının bu isteği üzerine, oğlu Abdullah gitti ve mallarını satarak bütün borçlarını kapattı.

Son Arzu

Ölüm döşeğinde de olsa Halife Hazreti Ömer, önemli işleri bir bir çözüme kavuşturuyordu. Ama son zamanlarda ağrıları bir hayli çoğalmıştı. Yerinden kalkamadığı gibi konuşamaz duruma da gelmişti. Son bir arzusu vardı: Ruhen sürekli birlikte olduğu Efendimiz ve O'nun sadık dostu Hazreti Ebubekir'e bedenen de yakın olmak.

Hazreti Ömer, İslâm'la şereflendikten sonra işine gitmeme pahasına dahi Efendiler Efendisinden hiç ayrılmamıştı. Onu birkaç gün bile görmemeye dayanamazdı. Efendimizin ve sadık dostu Ebubekir'in ayrılığı, Hazreti Ömer'i derinden etkilemiş, artık onlardan ayrı kalmaya dayanamaz duruma gelmişti. Hayatta iken hiç ayrılmadığı bu iki dostundan öldükten sonra da ayrılmak istemiyordu. Ama bunun için, bu iki dostunun en yakınından izin alması gerekiyordu. Bu kişi müminlerin annesi

Hazreti Aişe idi. Hazreti Aişe, Efendimizin eşi, Hazreti Ebubekir'in kızıydı.

Oğlu Abdullah'a şöyle dedi Hazreti Ömer:

– Oğlum müminlerin annesi Hazreti Aişe'nin yanına git. Selâmlarımı söyle. Sonra ona "Hattab oğlu Ömer, iki arkadaşının yanına defnedilmek için müsaadenizi istiyor." de. Ama benim isteğimi iletirken sakın ona "Müminlerin Emiri böyle arzu ediyor." deme. Çünkü artık halife değilim.

Artık son anlarını yaşıyordu. Ara ara bayılıyor, sonra tekrar kendine geliyordu. Nefes alıp vermesi bir hayli zorlaşmıştı. Abdullah, hiç zaman kaybetmeden doğruca Hazreti Aişe validemizin evine gitti. Babasının selâmını söyledi. Ardından da izin isteğini iletti. Bu, Hazreti Aişe için çok zor bir karardı. Çünkü bu yeri, kendisi için düşünmüştü. Ama ömrünü, bütün servetini Allah yolunda harcamış, Allah Resûlünü ve Hazreti Ebubekir'i çok seven bu büyük halifenin son arzusunu geri çevirmek de istemiyordu. Hazreti Ömer'in hem Peygamber Efendimize hem de Hazreti Ebubekir'e ne kadar bağlı olduğunu en iyi bilenlerden biri oydu. Bu yönüyle konuyu tekrar düşünen Hazreti Aişe Abdullah'a dönerek:

– Orayı ben kendim için düşünmüştüm, ama Müminlerin Emiri böyle arzu ediyorsa ona hayır diyemem. Oraya defnedilebilir, dedi.

Abdullah, sevinçle Hazreti Aişe'nin yanından ayrıldı. Bir an önce bu müjdeli haberi, ölüm döşeğinde bekleyen babasına ulaştırmak istiyordu. Çünkü onun, gelecek haberi nasıl bir merakla beklediğini çok iyi biliyordu.

Hazreti Ömer, Hazreti Aişe'nin ne diyeceğini gerçekten de çok merak ediyordu. Etmez miydi hiç? Her geçen gün iki dostuna kavuşma isteği, içini bir kor gibi yakıp duruyordu. Ruhen sürekli beraber olduğu, çok sevdiği dostlarıyla fiziken de beraber olup olamayacağının kararını elbette çok merak ediyordu. Bu yüzden gözlerini kapıdan hiç ayırmadan oğlu Abdullah'ı bekliyordu. Hazreti Aişe'nin yanından ayrılan Abdullah, babasını çok bekletmeden geliverdi. Hazreti Ömer'in sormasına fırsat vermeden:

– Babacığım müjde! Aişe isteğini kabul etti. Allah Resûlü ile Ebubekir'in yanına defnolunacaksın, deyiverdi.

Bu müjde, Hazreti Ömer'i çok sevindirmişti. Acılardan günlerdir gülmeyen gözleri gülmeye, ağrılardan solan yüzü ise tebessüm etmeye başladı. Çünkü en büyük isteği yerine gelmişti. Hazreti Ömer'in bu tavrını anlayamayanlar, onun iyileşmeye başladığını bile düşünmüşlerdi.

Hazreti Ömer aldığı müjdeden çok mutluydu, ama içinde biraz korku da vardı. "Ya Hazreti Aişe fikrini değiştirirse." diye düşünmeden edemiyordu. Çünkü bu yerin, onun için de çok kıymetli olduğunu biliyordu. Bu endişesini başında bekleyenlere şöyle aktardı:

– Öldüğüm vakit beni defnetmek için Allah Resûlü ile Hazreti Ebubekir'in kabrinin bulunduğu yere götürün. Hazreti Aişe'den tekrar izin isteyin. İzin verirse oraya gömün. Eğer fikrini değiştirir ve izin vermezse, o zaman beni Müslümanların çoğunun defnedildiği mezarlığa gömün.

Bu konuşmadan sonra çok vakit geçmedi. On yıl altı ay süren halifeliğinin ardından hicretin 23. yılında Hazreti Ömer, şehit mertebesiyle ruhunu Rabbimize teslim etti. Yüce Mevla, onun şehit olmak için yaptığı dualarını kabul etmişti. Vefatının ardından vasiyetine uygun olarak cenazesi Efendimizin kabrinin yanına götürüldü. Hazreti Aişe'den tekrar izin istendi. O da önceki kararından vazgeçmeyerek Hazreti Ömer'in oraya defnedilmesine izin verdi. Böylelikle Hazreti Ömer, bir saniye bile ruhen ayrılmadığı büyük dostlarından bedenen de ayrılmamış oluyordu. Zaten onlar yaşadıkları ömürle de birbirlerinden ayrılmamışlar, üçü de Allah'ın takdiri ile 63 yaşında vefat etmişlerdi. Allah bizleri de onlara komşu eylesin.